

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze

ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań

tel.: 609/ 499 230, 603/ 933 732, e-mail: dsig@dsig.pl

NIP: 766-123-54-71

Analiza rzemiosła pod kątem rozwiązań instytucjonalnych i formalno-prawnych w zakresie kształcenia zawodowego

Poznań 2010

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Spis treści:

Wstęp.....	3
Streszczenie zawartości rozdziałów.....	4
Opis metodologiczny.....	6
1. Rzemiosło jako samorząd gospodarczy	7
2. Zarys polskiego systemu szkolnictwa zawodowego	12
3. Samorząd gospodarczy rzemiosła a system kształcenia zawodowego.....	27
4. Wzajemne relacje szkolnictwa zawodowego, kształcenia w rzemiośle oraz rynku pracy w ujęciu statystycznym	63
Bibliografia	90
Załączniki.....	94

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Wstęp

Niniejszy raport pt. „Analiza rzemiosła pod kątem rozwiązań instytucjonalnych i formalno-prawnych w zakresie kształcenia zawodowego” jest częścią projektu pt.: "Rzemiosło a kształcenie zawodowe w regionie", który jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VI - "Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach", Działanie 9.2 - "Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego". Instytucją Wdrażającą jest Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu.

Prezentowana analiza danych zastanych opiera się na kwerendzie dostępnych danych pochodzących z różnych opracowań, raportów z badań, danych statystycznych, literatury przedmiotu, itp. Narzędziem wykorzystanym przy użyciu metody analizy danych zastanych był wykaz poszukiwanych informacji związanych z problematyką badawczą. Określenie listy poszukiwanych informacji wynikających wprost z postawionych celów i pytań badawczych pozwoliło na adekwatny, celowy i spójny logicznie wybór materiału badawczego, który został poddany dalszej analizie. Ponadto dokładne określenie źródeł materiału badawczego pozwoliło na trafny i rzetelny dobór poszukiwanych informacji.

W raporcie wykorzystano różnorodne źródła – począwszy od literatury dot. samorządu gospodarczego w Polsce i samorządu rzemiosła, której na rynku polskim (a w szczególności wielkopolskim) nie ma zbyt wiele. Ponadto analizą objęto materiały i publikacje Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, a także Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej i Związku Rzemiosła Polskiego.

Projekt realizowany jest przez Wielkopolską Izbę Rzemieślniczą w Poznaniu w partnerstwie z firmą Doradztwo Społeczne i Gospodarcze, a jego przedmiotem są badania i analizy dotyczące dostosowania oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy w województwie wielkopolskim. Przesłanką do podjęcia problematyki rzemiosła były argumenty obecne w dyskursie naukowym oraz publicznym dot. możliwości optymalnego wykorzystania zasobów tego najstarszego i największego samorządu gospodarczego w zakresie kształcenia zawodowego.

Wybór województwa wielkopolskiego na realizację projektu badawczego dot. funkcjonowania rzemiosła podyktowany był historycznie utrwalonym w Wielkopolsce zainteresowaniem młodzieży kształceniem w zawodach rzemieślniczych. Wielkopolska będąca bastionem rzemiosła w Polsce charakteryzuje się wielowiekową tradycją, nowoczesnymi zakładami oraz ogromnym znaczeniem dla kształcenia zawodowego. Wielkopolskie zakłady rzemieślnicze stanowią zarówno rezerwar miejsc pracy, ale także dostarczają wykwalifikowanych kadr dla gospodarki, kształcąc nie tylko na swoje bezpośrednie potrzeby kadrowe.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Problem rzemiosła w województwie wielkopolskim został podjęty poprzez realizację projektu badawczego *Wielkopolskie rzemiosło wobec instytucji rynku pracy* (Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, współpraca merytoryczna WUP w Poznaniu oraz Wielkopolska Izba Rzemieślnicza, w ramach SPORZL Działanie 1.1 Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy). Wyniki przeprowadzonych badań potwierdziły powszechną opinię o zapotrzebowaniu na wielkopolskim rynku pracy na pracowników z wykształceniu zawodowym oraz o niekorzystnym wizerunku zawodów rzemieślniczych. W trakcie realizacji wspomnianego projektu uwidoczniła się potrzeba dalszego pogłębienia badań dot. problematyki rzemiosła i kształcenia zawodowego w regionie.

Głównym celem projektu jest wypracowanie kompleksowej diagnozy w zakresie roli i znaczenia rzemiosła w kształceniu zawodowym w Wielkopolsce. Stworzenie swoistej monografii wielkopolskiego rzemiosła pozwoli na zidentyfikowanie problemów, a zarazem potencjału rzemiosła w aktywizacji kształcenia zawodowego w województwie wielkopolskim.

Celami szczegółowymi projektu z kolei są:

- zbadanie wizerunku rzemiosła i szkolnictwa zawodowego,
- wypracowanie rekomendacji, co do współpracy rzemiosła z sektorem edukacji i sektorem władz samorządowych,
- dostosowanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Dla realizacji wyżej wymienionych celów konieczna staje się identyfikacja możliwości oraz dostępnych środków oddziaływania samorządu gospodarczego rzemiosła na sektor publiczny na polu kwestii związanych ze szkolnictwem zawodowym.

Streszczenie zawartości rozdziałów

1. *Rzemiosło jako samorząd gospodarczy*

Rozdział zawiera wprowadzenie w zagadnienia rozwiązań instytucjonalnych i prawnych, związanych z działalnością oświatową rzemiosła oraz możliwości oddziaływania na sektor publiczny. Precyzyjnie zostało w nim zdefiniowane pojęcie rzemiosła wraz z przedstawieniem różnych ujęć; w tym ujęcie odpowiadające roli rzemiosła w systemie społeczno-ekonomicznym i edukacyjnym współczesnej Polski. Zostały zaprezentowane główne funkcje samorządu gospodarczego rzemiosła oraz jego struktura.

2. *Zarys polskiego systemu szkolnictwa zawodowego*

Zarys polskiego systemu szkolnictwa zawodowego został przedstawiony w zakresie, który jest potrzebny dla identyfikacji obszarów wpływu samorządu gospodarczego rzemiosła. Praktyczna nauka zawodu, za której część odpowiadają izby rzemieślnicze oraz ich komisje egzaminacyjne, jest bowiem w istocie tylko elementem

4

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

szerszego systemu szkolnictwa zawodowego omawianego w tym rozdziale. Co więcej, postulaty Związku Rzemiosła Polskiego wobec planowanej reformy kształcenia zawodowego odnoszą się głównie do zagadnień zawartych w poniższym opracowaniu, które dotyczą całego segmentu oświaty zawodowej.

W rozdziale usystematyzowano podstawowe pojęcia z zakresu szkolnictwa zawodowego, przedstawiono w skrócie kluczowe elementy systemu oraz założenia reformy edukacji z 1999 r., które w największym stopniu determinują jego obecny kształt. Nie pominięto także głównych rekomendacji dla zwiększenia efektywności aktualnego systemu względem potrzeb rynku pracy. Niezwykle ważnym punktem jest także zaprezentowanie założeń reformy edukacji zawodowej opracowywanej aktualnie w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

3. Samorząd gospodarczy rzemiosła a system kształcenia zawodowego

Kształcenie w ramach praktycznej nauki zawodu, będące udziałem m. in. przedsiębiorstw określanych mianem rzemieślniczych oraz działalność egzaminacyjna izb jest elementem szerszego systemu oświaty zawodowej. Nie bez znaczenia jest także rola ZRP występującego jako ciało opiniujące projekty oraz reprezentujące interesy członków i innych przedsiębiorców w zakresie szkolnictwa zawodowego.

W rozdziale przedstawiono informacje odwołujące się do aktów prawnych, które określają zadania i uprawnienia samorządu gospodarczego w ramach jego działalności oświatowej. Skupiono się na roli ZRP oraz izb w systemie certyfikacji zawodowej, jak również podstawach prawnych zawierania umów z uczniami o naukę zawodu. Zawarty został także wykaz zawodów, w których przeprowadzane są izbowe egzaminy czeladnicze i mistrzowskie, co powinno rozwiązać wątpliwości, które zawody można uznać za „rzemieślnicze”, a które nie. Warto nadmienić, że są wśród nich tradycyjne oraz nowoczesne, z których wiele w społecznej świadomości nie wiąże się w ogóle z rzemiosłem.

Przywołane zostały także przyczyny słabości instytucjonalnej samorządu gospodarczego rzemiosła, co w ogromnym stopniu przekłada się na możliwości oddziaływania na sektor publiczny w zakresie tworzenia/ zmian koncepcji reformy kształcenia zawodowego. Odwołano się do teorii prawa administracyjnego w zakresie rozwiązań samorządowych oraz umocowań prawnych polskiego rzemiosła w jej świetle. Przedstawione zostały 2 odmienne scenariusze działań mogących poprawić status i pozycję organizacji rzemieślniczych, z uwzględnieniem porządku prawnego i społecznego w Polsce.

Interesujące tło porównań z polskim samorządem gospodarczym (należałoby powiedzieć w tym miejscu quasi-samorządem) stanowi niemiecki model kształcenia dualnego. W ramach jego przybliżenia przedstawione zostały jego podstawowe założenia oraz rola organizacji samorządu gospodarczego. System ten został wybrany, jako modelowy przykład dobrej współpracy na linii pracodawcy – władze – szkoły zawodowe oraz źródło inspiracji dla tworzenia polskich rozwiązań.

4. Wzajemne relacje szkolnictwa zawodowego, kształcenia w rzemiośle oraz rynku pracy w ujęciu statystycznym

Celem rozdziału jest przedstawienie trendów, jakie mają miejsce obecnie w szkolnictwie zawodowym w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski, w oparciu o dane GUS, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu i Związku Rzemiosła Polskiego. Szkolnictwo zawodowe będzie rozumiane zarówno jako szkoły

5

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

zawodowe podlegające pod względem programowym Ministerstwu Edukacji Narodowej, jak również kształcenie w praktycznej nauce zawodu u pracodawców pozostające w gestii głównie samorządu gospodarczego rzemiosła.

Opis metodologiczny

Analiza została przeprowadzona w okresie styczeń – maj 2010 roku. Została oparta na kwerendzie dostępnych danych pochodzących z różnych opracowań, raportów z badań, danych statystycznych, literatury przedmiotu, itp. Narzędziem wykorzystanym przy użyciu metody analizy danych zastanych był wykaz poszukiwanych informacji związanych z problematyką badawczą. Określenie listy poszukiwanych informacji wynikających wprost z postawionych celów i pytań badawczych pozwoliło na adekwatny, celowy i spójny logicznie wybór materiału badawczego, który został poddany dalszej analizie. Ponadto dokładne określenie źródeł materiału badawczego pozwoliło na trafny i rzetelny dobór poszukiwanych informacji.

W raporcie wykorzystano różnorodne źródła – począwszy od literatury, której na rynku polskim (a w szczególności wielkopolskim) nie ma zbyt wiele – zatem warto przytoczyć tu pozycję autorstwa Zbigniewa A. Skuzy „Ginące zawody w Polsce”, która ukazała się w serii wydawniczej „Ocalić od zapomnienia” domu wydawniczego Muza. Ponadto analizą objęto materiały i publikacje Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, a także Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej i Związku Rzemiosła Polskiego. Najszerszą grupą danych wykorzystanych w raporcie, a zarazem najbardziej różnorodną były źródła internetowe, z których pochodziły artykuły związane z tematem ginących zawodów, przy czym najczęściej były to portale szeroko omawiające kwestie dotyczące rynku pracy.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

1. Rzemiosło jako samorząd gospodarczy

Poniższy rozdział zawiera wprowadzenie w zagadnienia rozwiązań instytucjonalnych i prawnych, związanych z działalnością oświatową rzemiosła oraz możliwości oddziaływania na sektor publiczny. Precyzyjnie zostało w nim zdefiniowane pojęcie rzemiosła wraz z przedstawieniem różnych ujęć; w tym ujęcie odpowiadające roli rzemiosła w systemie społeczno-ekonomicznym i edukacyjnym współczesnej Polski. Zostały zaprezentowane główne funkcje samorządu gospodarczego rzemiosła oraz jego struktura.

1.1. Pojęcie rzemiosła

Wydawać by się mogło, że pojęcie rzemiosła nie powinno nastroczać problemów definicyjnych, jako historycznie ugruntowane, zakorzenione w kulturze i aktach normatywnych. Okazuje się jednak, że stan świadomości różnych kategorii społecznych w Polsce – od polityków, części naukowców po opinię publiczną i media jest mocno zróżnicowany i naznaczony niejednokrotnie wpływem negatywnych stereotypów. Społeczna percepcja rzemiosła, jako skansenu tradycyjnych zawodów wykonywanych przy użyciu przestarzałych środków produkcji stała się niejako wypaczeniem elementów tradycji, do których rzemiosło dziś się odwołuje jako elementu tożsamości. Dzieje się tak pomimo skoku modernizacyjnego, jaki się dokonał w odniesieniu do wielu zawodów rzemieślniczych, napływu nowych technologii i spełnianiu rygorystycznych norm unijnych przez wiele zakładów. Wizerunek taki nie odpowiada roli we współczesnej gospodarce i systemie edukacji, jaką odgrywa środowisko rzemieślnicze. Konieczne staje się zatem uporządkowanie pojęciowe kwestii związanych z rzemiosłem i nakreślenie jego roli we współczesnym systemie społeczno-gospodarczym Polski a przede wszystkim systemie edukacyjnym, gdzie jego rola wydaje się być niebagatelna.

Określając zakres przedmiotowy „rzemiosła” warto przytoczyć jego definicję w ujęciu Słownika Języka Polskiego PWN¹. Jak podaje źródło, rzemiosłem jest drobna wytwórczość o charakterze przemysłowym, obejmująca wykonywanie i naprawianie przedmiotów codziennego użytku prostymi narzędziami i maszynami [...]. Inne rozumienie rzemiosła, jak podaje słownik można odnieść do dziedzin sztuki: opanowanie techniki (np. malarskiej, pisarskiej), warsztat twórczy; czasem pogardliwie o twórczości zdradzającej brak talentu, inwencji;

¹ Słownik Języka Polskiego PWN, T. III, Warszawa 1981. (Przytoczona definicja jest zbieżna z zaprezentowaną na www.pwn.pl z dn. 1.10.09)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

roboty. Potocznie natomiast jak podaje PWN, pojęcie rzemiosła odnosi się do zawodu, zajęcia, fachu, jako takiego.

Ta definicja odnosząca się do pojęcia rzemiosła funkcjonującego w języku polskim sygnalizuje rozdzwitek, jaki będzie się pojawiać w literaturze, mediach i dyskursie publicznym. Zidentyfikowane zostały 3 zasadnicze sposoby rozumienia rzemiosła: jako działalność przemysłowa w ograniczonym zakresie, rozumienie potoczne, jako fach, zajęcie oraz opanowanie dziedzin sztuki bliskie pojęciu rzemiosła artystycznego. Tymczasem rękodzielnik, rzemieślnik zajmujący się rzemiosłem artystycznym to tylko pewien wąski i niszowy segment działalności rzemieślniczej. Jak podaje wyżej cytowany słownik PWN rękodzięło to przedmiot wykonany ręcznie przez rękodzielnika; zbiór takich przedmiotów; kolekcja rękodzięł lub ręczny wyrób przedmiotów (zwykle artystycznych).

Rękodzielnik, rękodzięło [„a hand made”] bliższe jest funkcjonowaniu rzemiosła w krajach anglosaskich, gdzie nie przetrwały silne struktury samorządu gospodarczego rzemiosła a wytwory rzemieślnicze poszły w kierunku określanym, jako „neo-craft”, czyli wyrobów o niejednokrotnie bardzo wysokiej jakości wykonania, unikalnych, wyjątkowych, projektowanych wg określonych trendów w designerskich, którym czasami współcześnie nadaje się status sztuki.² „A hand made” można nazwać zatem „arką przymierza pomiędzy społeczeństwem pre- i postindustrialnym”³ z uwagi na waloryzację tego typu wyrobów rękodzielniczych we współczesnych społeczeństwach, czy nawet trendy zakładające popularność tworzenia, składania przedmiotów zgodnych z ideą „do it yourself” (zrób, wykonaj to sam).

Błędem jest jednak ograniczanie pojęcia rzemiosła jedynie do ujęcia potocznego, w szczególności w polskich warunkach czy, co gorsza, utożsamiania go z rękodzielnictwem. Błąd ów stoi w sprzeczności ze specyfiką polskiego rzemiosła, które nie tylko wywodzi się z średniowiecznego modelu korporacji zawodowych wzorowanych na rozwiązaniach niemieckich w miastach, gdzie [...] największą część mieszczaństwa stanowili rzemieślnicy zorganizowani w obligatoryjne cechy o charakterze korporacyjnym określonego rodzaju wytwórczości; mieli oni hierarchię zawodową, strukturę organizacyjną, symbole i rytuały (...).⁴

Co więcej, rzemiosło w Polsce dysponuje strukturą samorządu gospodarczego integrującego oraz reprezentującego środowisko, mającego pieczę nad jakością wytworów rzemieślniczych i co niezwykle istotne – częścią systemu kształcenia w ramach praktycznej nauki zawodu oraz certyfikacją zawodową. W rzeczywistości społeczno-gospodarczej w Polsce jest więc rzemiosło instytucją – zarówno w ujęciu prawnym, jak i organizacyjnym czy kulturowym.

² Materiał na konferencję Hand made. Praca rąk w postindustrialnej rzeczywistości. Obrzycko 2009

³ Bondyra 2009

⁴ J. Styk, Mieszczaństwo, [w:] Encyklopedia Katolicka, T. 12, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2008

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

1.2. Rzemiosło i rzemieślnik w ujęciu prawnym

W myśl Ustawy o rzemiosle z dnia 22.03.1989 r. rzemiosłem jest zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tej osoby i na jej rachunek, przy zatrudnieniu do 50 pracowników - zwaną dalej rzemieślnikiem.⁵ Rzemieślnikami wg ustawy będą także wspólnicy spółki cywilnej prowadzący tego rodzaju działalność gospodarczą (oraz osoby dziedziczące firmę po zmarłym rzemieślniku, gdy zatrudniają mistrza w zakładzie).

Wg ustawy z rzemiosła została wyłączona działalność handlowa, gastronomiczna, transportowa oraz usługi hotelarskie, lecznicze czy te świadczone w ramach wykonywania wolnych zawodów. Wyłączona z zakresu rzemiosła w ustawie została także działalność artystów plastyków i fotografików.⁶

Można zatem powiedzieć, że w myśl ustawy, rzemiosłem jest specyficzny rodzaj działalności gospodarczej, dotyczący przedsiębiorstw funkcjonujących w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw i działających w stosunkowo niewielkiej skali przy udziale właściciela zakładu.

Jednym z wyróżników działalności rzemieślniczej jest konieczność posiadania przez rzemieślnika formalnych dowodów kwalifikacji zawodowych, do których zalicza się:

- dyplom lub świadectwo ukończenia wyższej lub ponadgimnazjalnej szkoły o profilu technicznym bądź artystycznym w zawodzie (kierunku) odpowiadającym dziedzinie wykonywanego rzemiosła,
- dyplom mistrza w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła,
- świadectwo czeladnicze albo tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła,
- zaświadczenie potwierdzające posiadanie wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.⁷

Wspomniane wyżej formalne potwierdzenia kwalifikacji mogą być wydawane przez izby rzemieślnicze osobom, które zdały stosowne egzaminy przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych.

W świetle ustawy rzemieślnik prowadzący działalność gospodarczą traktowany jest jak każdy przedsiębiorca z zaznaczeniem, że ma prawo do udziału w samorządzie gospodarczym rzemiosła, a będąc jego członkiem posiada czynne i bierne prawo wyborcze.⁸ Co warte podkreślenia obowiązek przestrzegania etyki i godności zawodowej także zyskał status zapisu ustawowego w odniesieniu do obowiązków rzemieślnika pod groźbą sankcji dyscyplinarnych określanych szczegółowo przez samorząd gospodarczy rzemiosła.

⁵ (Dz.U.02.112.979 j.t.) Art. 2. 1.

⁶ Tamże (Art. 2. 4.)

⁷ Tamże (Art. 2. 4.)

⁸ Tamże Art. 4. 1.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

1.3. Rzemiosło w ujęciu instytucjonalnym

1.3.1 Zadania i struktura samorządu gospodarczego w Polsce współcześnie

Ustawodawca przyznał organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła niezależność w wykonywaniu swych zadań, z zaznaczeniem, że będzie to czynione w granicach obowiązującego powszechnie prawa. Tymi zadaniami w myśl ustawy są:

- promocja działalności gospodarczej i społeczno- zawodowej rzemiosła,
- nadzór nad organizacją i przebiegiem procesu przygotowania zawodowego w rzemiośle,
- udzielanie pomocy rzemieślnikom i innym przedsiębiorcom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła,
- reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego wobec organów administracji publicznej,
- uczestniczenie w realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania w celu zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla gospodarki.⁹

Przyglądając się głównym zadaniom samorządu gospodarczego rzemiosła przychodzi na myśl specyficzny charakter tej instytucji jako mezostruktury pośredniczącej pomiędzy partykularnymi interesami przedsiębiorców a państwem i szeroko rozumianym interesem obywateli. Jako jedne z jej kluczowych zadań zostały wymienione nadzór nad organizacją i przebiegiem procesu przygotowania zawodowego w rzemiośle oraz partycypacja w realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania.

Organami samorządu gospodarczego w myśl Ustawy o rzemiośle są cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, izby rzemieślnicze oraz Związek Rzemiosła Polskiego. Cechy i izby rzemieślnicze mogą być tworzone w trybie inicjatyw założycielskich lub w drodze podziału istniejących organizacji pod warunkiem zapewnienia samodzielności finansowej. Warunkiem powstania organu jest uchwalenie statutu zgodnego z Ustawą o rzemiośle, przez co najmniej 10 członków założycieli w odniesieniu do cechów i 5 w odniesieniu do izb. Cechy mogą być także tworzone na drodze podziału już istniejących dzięki uchwale walnego zgromadzenia i w trybie określonym w statucie oraz przy podziale składników majątkowych czy praw i zobowiązań.¹⁰ Należy także zaznaczyć, że wymienione organizacje posiadają osobowość prawną i co za tym idzie wpis do Krajowego Rejestru Sądowego.

⁹ Tamże (Art. 7. 5)

¹⁰ Tamże (Art. 16., Art 17, Art. 18.)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Struktura organizacyjna samorządu gospodarczego rzemiosła.

Wykres 1. Struktura organizacyjna samorządu gospodarczego rzemiosła

Źródło: www.zrp.pl

Najmniejszą jednostką organizacyjną w ramach samorządu gospodarczego są cechy - skupiają rzemieślników według kryterium terytorialnego lub w ramach określonego typu działalności. W myśl ustawy o rzemiośle podstawowym zadaniem cechu jest w szczególności utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodu, a także prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, a także reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji i sądów.¹¹ W praktyce to właśnie branżowe cechy pośredniczą do tej pory w podpisywaniu umów pomiędzy rzemieślnikami (pracodawcami) a małoletnimi uczniami i ich rodzicami. Organizowane są spotkania dla przyszłych stron umów o naukę zawodu, pracownicy biura cechu pomagają dopełnić formalności i najczęściej zajmują się także rejestracją umów przed stosownymi organami administracji publicznej.

Spółdzielnie rzemieślnicze działają na zasadach określonych w przepisach prawa spółdzielczego. Ich zadaniem jest w szczególności organizowanie działalności usługowej i wytwórczej rzemiosła, udzielanie pomocy członkom w wykonywaniu ich zadań oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej i społeczno-wychowawczej.¹²

¹¹ Tamże (Art. 9.)

¹² Tamże (Art. 10.)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Izby rzemieślnicze zrzeszają cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, rzemieślników nienależących do cechów, a także inne jednostki organizacyjne, jeżeli ich celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła. Podstawowym zadaniem izb rzemieślniczych jest pomoc w reprezentowaniu zrzeszonych organizacji oraz rzemieślników wobec organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, udzielanie swym członkom pomocy instruktażowej i doradczej oraz przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych. Szczegółowy zakres zadań izb rzemieślniczych określają ich statuty.¹³

Związek Rzemiosła Polskiego to (w myśl Ustawy o rzemiośle) ogólnopolska reprezentacja organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, które to mają prawo ją powołać, a więc izby rzemieślnicze oraz cechy o charakterze ogólnopolskim. Inicjatywę założycielską musi podjąć co najmniej 10 organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła oraz cechów ogólnopolskich (które zadeklarują członkostwo uchwałą walnego zgromadzenia). ZRP za zadanie ma także ułatwianie organizacjom zrzeszonym wypełnianie zadań statutowych, promocję i rozwój rzemiosła oraz reprezentowanie jego interesów w kraju i zagranicą. Wobec spółdzielni rzemieślniczych Związek pełni zadania rewizyjne określone w odrębnych przepisach.¹⁴

Najbardziej aktualne dane wskazują, że Związek zrzesza obecnie 30 izb rzemieślniczych (o 3 więcej niż informacja na stronach ZRP)¹⁵. Jak podają ponadto strony internetowe ZRP¹⁶ w ramach samorządu rzemiosła skupionych jest 479 cechów rzemieślniczych oraz 222 spółdzielnie. Tę największą i najstarszą strukturę samorządu gospodarczego w Polsce tworzy wg danych Związku około 300 tys. firm z sektora MŚP.

Niezależność samorządu gospodarczego rzemiosła wyraża w treści artykułów, w których ustawodawca przyznaje prawo do określania szczegółowych zadań oraz zasad gospodarki finansowej tej organizacji. Decyzje te podejmowane są na zjazdach lub walnych zgromadzeniach i uchwalane są w statutach i przepisach wykonawczych.¹⁷

2. Zarys polskiego systemu szkolnictwa zawodowego

Zarys polskiego systemu szkolnictwa zawodowego został przedstawiony w zakresie, który jest potrzebny dla identyfikacji obszarów wpływu samorządu gospodarczego rzemiosła w obrębie tego systemu. Praktyczna nauka zawodu, za której część odpowiadają izby rzemieślnicze oraz ich komisje egzaminacyjne, jest

¹³ Tamże (Art. 11.)

¹⁴ Tamże (Art. 12.)

¹⁵ ZRP, Przygotowanie zawodowe w rzemiośle w podziale na izby rzemieślnicze, styczeń 2009

¹⁶ www.zrp.pl

¹⁷ (Dz.U.02.112.979 j.t.), Art. 13. i Art. 14.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

bowiem w istocie tylko elementem szerszego systemu szkolnictwa zawodowego omawianego w tym rozdziale. Co więcej, postulaty Związku Rzemiosła Polskiego wobec planowanej reformy kształcenia zawodowego dotyczą całego segmentu oświaty zawodowej.

W rozdziale usystematyzowano podstawowe pojęcia z zakresu szkolnictwa zawodowego, przedstawiono w skrócie kluczowe elementy systemu oraz założenia reformy edukacji z 1999 r., które w największym stopniu determinują jego obecny kształt. Nie pominięto także głównych rekomendacji dla zwiększenia efektywności aktualnego systemu względem potrzeb rynku pracy. Niezwykle ważnym punktem jest także zaprezentowanie założeń reformy edukacji zawodowej opracowywanej aktualnie w Ministerstwie Edukacji Narodowej, które są punktem wyjścia do dalszej analizy sprzeciwu środowiska rzemieślniczego wobec ich potencjalnych skutków.

2.1. Podstawowe pojęcia z zakresu szkolnictwa zawodowego

Zawód

Zawód to wykonywanie zespołu czynności społecznie użytecznych, wyodrębnionych na skutek społecznego podziału pracy, wymagających od pracownika odpowiedniej wiedzy i umiejętności powtarzanych systematycznie i będących źródłem utrzymania dla pracownika i jego rodziny.¹⁸

Kształcenie zawodowe

Ornatowski i Figurski definiują kształcenie zawodowe w najprostszej ujęciu, jako przygotowanie do podjęcia pracy w określonej gałęzi gospodarki narodowej, w określonej branży, w określonym zawodzie, czy specjalności, czy na określonym stanowisku pracy. W toku tego procesu naturalne oraz konieczne staje się wiązanie teorii i praktyki, a w treściach kształcenia zawodowego wyróżnić należy wiedzę zawodową i umiejętności zawodowe. Ich właściwe opanowanie zapewnia odpowiednie przygotowanie do działalności zawodowej.¹⁹

Należy zaznaczyć, że w ujęciu procesualnym niebagatelną rolę odgrywa nabywanie przez ucznia umiejętności praktycznych, co ma miejsce w pracowniach/warsztatach szkolnych, bądź w zakładach pracy (w tym u rzemieślników)

W polskim systemie kształcenia zawodowego podstawową formą organizacyjno-prawną jest szkoła zawodowa, ale kształcenie zawodowe odbywa się także w zakładach pracy, zakładach rzemieślniczych oraz specjalnych ośrodkach szkolenia zawodowego oraz kursowego.

¹⁸ T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000, s.26 [za:] T Nowacki, Podstawy dydaktyki zawodowej, Warszawa 1979, s.10

¹⁹ Tamże, s.18

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Rezultaty kształcenia zawodowego

Na pożądane rezultaty w obrębie wykształcenia zawodowego składają się:

- Wiedza zawodowa,
- Umiejętności zawodowe,
- Nawyki zawodowe,
- Postawa zawodowa,
- Osobowość zawodowa.

Jak zauważają Figurski i Ornatowski wiadomości w połączeniu z umiejętnościami tworzą kwalifikacje. Te natomiast w połączeniu z postawami stają się podstawą kompetencji.

Kompetencje zawodowe

Jest to pojęcie szersze niż kwalifikacje zawodowe i oznacza zdolność do wykonywania czynności w zawodzie w sposób zgodny ze standardami wymaganymi dla danego zadania zawodowego. W pojęciu tym mieści się również zdolność do stosowania wiedzy i umiejętności w nowych sytuacjach (w ramach obszaru zawodowego i poza zasadniczymi sytuacjami). Jest to zatem posiadanie i rozwijanie umiejętności, wiedzy, właściwych postaw i doświadczeń w celu pomyślnego wypełniania funkcji zawodowych.²⁰

Cele przygotowania zawodowego

Głównymi celami opanowania wiedzy zawodowej z tych dziedzin specjalnych, które są wspólne dla wszystkich zawodów objętych danym kierunkiem kształcenia zawodowego jest opanowanie typowych metod, środków i form działalności zawodowej. Ogromne znaczenie ma także rozwinięcie specjalnych uzdolnień i zainteresowań, niezbędnych do wykonywania danego zawodu i przyzwyczajenia do ciągłego podnoszenia kwalifikacji.²¹

Umiejętności praktyczne

To umiejętności oddziaływania na przedmioty i zmieniania rzeczywistości za pomocą odpowiednich narzędzi. Do umiejętności tych zalicza się głównie umiejętności produkcyjne, które nie sprowadzają się tylko do czynności ruchowo-motorycznych. Do poprawnego wykonania zadania wymagają intelektualnego i uprzedniego przeprowadzenia wielu nieraz bardzo złożonych operacji myślowych w postaci obmyślenia planów działania, sposobów wykonania, kontroli wyników. Dlatego odróżnia się umiejętności praktyczne tam, gdzie czynności fizyczne spletają się z operacjami umysłowymi, od umiejętności intelektualnych, w których

²⁰ T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000, s.26 [za:] T. Nowacki, O kwalifikacjach prawie wszystko, Warszawa 1997

²¹ Tamże

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

czynności fizyczne mają udział okolicznościowy i nie decydujący.²² Umiejętności praktyczne dzieli się zasadniczo na 3 rodzaje:

- elementarne – ruchy proste,
- czynnościowe – czynności proste,
- złożone – zespoły czynności tworzące określona całość.²³

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że w procesie praktycznej nauki zawodu niezwykle ważne jest zachowanie proporcji pomiędzy zadaniami szkoleniowymi a produkcyjnymi na korzyść tych pierwszych. Chodzi nie tylko o opanowanie określonych umiejętności, ale zapoznanie się z rzeczywistym procesem technologicznym i produkcyjnym.²⁴

Umiejętności zawodowe

Składają się na nie zarówno umiejętności motoryczne, umysłowe, jak i wiedza teoretyczna, praktyczna w połączeniu z doświadczeniem pracownika. Stąd tak duży wpływ na poziom kwalifikacji ma właśnie doświadczenie, co w przypadku wielu zawodów będzie się wiązało z planowaniem, organizacją, wykonaniem oraz kontrolą wyników.

Nawyki oraz sprawność zawodowa

Odpowiednio intensywna praktyka u pracodawców pozwala już na wczesnym etapie nauki zawodu wyrabiać poprawne **nawyki zawodowe** (automatyzacja czynności złożonych w świadomym działaniu) oraz **sprawnność zawodową** (zdolność do szybkiego wykonania czynności o odpowiedniej jakości, mierzona ilością produktu wytworzonego i pomiarem czasu)

Treści kształcenia zawodowego

Treści kształcenia zawodowego, ale także struktura nauczanych przedmiotów powinny wpływać z celów tego kształcenia, które powinny być dostosowane do potrzeb rynku pracy. Potrzeby te określane są w głównej mierze przez podmioty gospodarcze funkcjonujące na rynku. Ich działalność a także interesy z zakresie pozyskiwania kadr są odmienne z uwagi na sektor, branżę, strukturę oraz wielkość (mierzona ilością pracowników). Wśród tych przedsiębiorstw znajdują się duże zakłady przemysłowe, jak również przedsiębiorstwa średnie, małe i mikro, w tym rzemieślnicze. Pomimo różnic, liczne badania ich przedstawicieli

²² T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000, s. 33 [za:] E. Goźlińska, F. Szlosek, Podręczny słownik nauczyciela ...s.32

²³ Tamże [za:] T. Nowacki, Zarys psychologii, Warszawa 1974

²⁴ Tamże, s. 86

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

pokazują, jak duże, często niezaspokojone zapotrzebowanie wykazują podmioty gospodarcze na dobrze wykwalifikowanych, doświadczonych pracowników.

*Kształcenie modułowe*²⁵

Programy nauczania mogą mieć strukturę przedmiotową lub modułową. W programach o budowie modułowej treści kształcenia w zawodzie są podzielone na fragmenty (moduły, jednostki modułowe) uwzględniające elementarne umiejętności zawodowe, w skład których wchodzi działania praktyczne – manipulacyjne i wiedza poznawcza. Zbiór umiejętności elementarnych składa się na kwalifikacje zawodowe, a zbiór modułów na program nauczania. Programy te są więc bliskie standardom kwalifikacji zawodowych. Obecnie programy modułowe są na etapie opracowywania lub wdrażania przez szkoły zawodowe.²⁶

Jak zauważają Ornatowski i Figurski, w polskim systemie kształcenie zawodowe jest do tej pory realizowane głównie w oparciu o triadę: wiedza – umiejętności – nawyki. Natomiast zwolennicy kształcenia modułowego (do których ci autorzy także się zaliczają) postulują, by na plan pierwszy wysunięto kształcenie umiejętności, gdyż ich zdaniem wiedza jest rzeczą wtórną i dawkowaną tylko w takim zakresie, jaki jest niezbędny dla opanowania umiejętności. Nawyki nie są w świetle tych koncepcji konieczne, ponieważ mogą utrudniać dokonywanie częstych zmian kwalifikacji, co jest i będzie w coraz większym stopniu koniecznością w zglobalizowanych i nowoczesnych gospodarkach. Ponadto w kształceniu modułowym zrywa się z układem przedmiotowego ujmowania treści kształcenia a podstawą do ich konstrukcji są zbiory umiejętności pracowniczych, wyrażone w celach kształcenia.²⁷ Kształceniu modułowemu przyświeca idea, że „podstawowym celem kształcenia zawodowego powinna stać się „nauka kultury i organizacji pracy, a nie wykonywanie konkretnego zawodu”.²⁸ Chodzi tu przede wszystkim o przekonanie zwolenników tej koncepcji, że pozwoli to na większą mobilność zawodową i gotowość oraz motywację do samodzielnego poszerzania kwalifikacji.

²⁵ Jak zauważa H. Krystkowiak w referacie na temat systemu szkolnictwa zawodowego w Polsce (3. Deutsch-Polnisches Berufsbildungssymposium), Braunschweig – Dolna Saksonia, 20 kwietnia 2006 r., „idea modularyzacji zrodziła się na gruncie myśli technicznej, a na teren edukacji została przeniesiona ponad sto lat temu w Ameryce. Na Światowej Konferencji Oświaty Dorosłych odbywającej się pod patronatem UNESCO w Tokio w 1972 r., zalecono system modułowy jako szczególnie przydatny dla kształcenia ustawicznego. Obecnie kształcenie modułowe funkcjonuje w większości krajów Unii Europejskiej. (...) W ramach Funduszy Strukturalnych dla Sektora Edukacji w Polsce w 2005 r. opracowano 50 modułowych programów i 224 pakiety edukacyjne w formie „Poradników dla ucznia” i „Poradników dla nauczyciela” do programów jednostek modułowych. W bieżącym roku będą opracowane w MEN modułowe programy nauczania dla dalszych 81 zawodów oraz 852 pakiety edukacyjne.”

²⁶ M. Kaczmarek, D. Kowalik, Kształcenie zawodowe w Polsce -w oczekiwaniu na standardy kwalifikacji zawodowych [w:] Forum nauczycieli 1 (24), Katowice 2007, www.womkat.edu.pl/files/kwartalnik/25_26/Kaczmarek.doc

²⁷ T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000, s. 165-166

²⁸ MEN, Z założeń reformy szkolnictwa zawodowego, 1997

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

2.2. Elementy polskiego systemu kształcenia zawodowego

Typy szkół ponadgimnazjalnych w polskim systemie szkolnictwa zawodowego

W skład polskiego systemu szkolnictwa zawodowego wchodzi następujące typy szkół, których ukończenie daje prawo do zdawania państwowego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (w Okręgowych Komisjach Egzaminacyjnych).

- Trzy- oraz dwuletnie zasadnicze szkoły zawodowe,
- 4 letnie technika,
- 3 letnie technika uzupełniające (po ZSZ),
- Szkoły policealne (maks. 2,5 letnie),

Dla celów poniższego opracowania uwaga zostanie skupiona na ZSZ jako placówkach, których uczniów w głównej mierze dotyczy zagadnienie praktycznej nauki zawodu w oparciu o porozumienia z pracodawcami oraz samorządem gospodarczym rzemiosła.

Zasadnicza szkoła zawodowa kształci obecnie w 77 zawodach. Dla 22 zawodów okres nauczania jest dwuletni, a dla 55 – trzyletni. Na marginesie warto dodać, że ogółem w ZSZ, technikach i szkołach policealnych kształci się w 193 zawodach. Zawody, w których kształci szkoła ustala jej dyrektor w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę i po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty oraz opinii odpowiednio wojewódzkiej lub powiatowej rady zatrudnienia.²⁹

Główne formy organizacyjne przedmiotów nauczania w zasadniczych szkołach zawodowych

Kształcenie zawodowe w systemie szkolnym odbywa się w zależności od specyfiki zawodu oraz zakresu wykonywanej pracy w zasadniczo 3 głównych formach organizacyjnych, którym odpowiadają treści kształcenia zblokowane w przedmiotach nauczania:

- ogólnokształcących (np. polski, historia, języki obce – w systemie gabinetowo-lekcyjnym)
- ogólnozawodowych (np. rysunek techniczny, mechanika, maszynoznawstwo – w systemie pracowniano -laboratoryjnym)
- specjalistycznych (np. obróbka skrawaniem – w systemie warsztatowo-produkcyjno-usługowym)

²⁹ H. Krystkowiak, System kształcenia zawodowego w Polsce, Referat wygłoszony na III. Polsko-Niemieckim Sympozjum Kształcenia Zawodowego (3. Deutsch-Polnisches Berufsbildungssymposium), Braunschweig – Dolna Saksonia, 20 kwietnia 2006 r.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- zajęciach praktycznych, lub praktycznej nauce zawodu, które najczęściej są realizowane w systemie warsztatowo – produkcyjno - usługowym:
 - warsztatach szkolnych,
 - placówkach usługowych,
 - zakładach produkcyjnych,
 - warsztatach rzemieślniczych.³⁰

Wiedzę ogólną uczniowie zdobywają na przedmiotach ogólnych, a wiadomości zawodowe w ramach przedmiotów zawodowych i godzin praktycznych. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia środowiska rzemieślniczego, reprezentującego pracodawców. Są oni żywo zainteresowani tym, by ich przyszli pracownicy posiadli je w wymiarze odpowiadającym potrzebom środowiska pracy, co na dzień dzisiejszy ma w ich odczuciu kształt nie do końca zadowalający³¹.

Szerokoprofilowy układ przedmiotów zawodowych

W Polsce mamy do czynienia z branżowym, co więcej szerokoprofilowym układem przedmiotów zawodowych – ich programy i treści, cele, zasady, metody, środki organizacyjne odnoszą się do branż, stąd wymienić można chociażby przedmioty mechaniczne, elektryczne, ekonomiczne itd.

Pozaszkolne formy zdobywania zawodu

Jak zauważa Szlosek, w dobie szybkich zamian trendów gospodarczych, gospodarki rynkowej oraz pojawiających się nowych technologii, nabierają znaczenia formy pozaszkolnego zdobywania zawodu, bądź podnoszenia kwalifikacji. W pozaszkolnych formach oświaty zawodowej mogą być realizowane zarówno kursy i szkolenia przywarsztatowe, jak też praktyki, staże oraz samokształcenie kierowane.³² W polskim systemie pozaszkolną formą zdobywania zawodu jest także nauka młodocianego pracownika wyłącznie u rzemieślnika i nabywanie tą drogą kwalifikacji zawodowych.

Podstawowe akty prawne w polskim systemie szkolnictwa zawodowego

Podstawowy akt prawny do ustalenia treści przedmiotów nauczanych w szkołach zawodowych stanowi **podstawa programowa** kształcenia w zawodzie (określona w rozporządzeniu ministra właściwego ds. oświaty i

³⁰ T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000 [za:] F. Szlosek, Wstęp do dydaktyki\ przedmiotów zawodowych Radom 1995 s.52

³¹ Wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu „Wielkopolskie rzemiosło wobec instytucji rynku Pracy”, WSB, Poznań 2007

³² T. Ornatowski, J. Figurski, Praktyczna nauka zawodu Radom 2000, s 22-23 [za:] F. Szlosek, Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych, Radom 1995

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

wychowania). Zawiera ona założenia oraz cele kształcenia, opisy kwalifikacji, wymagania kształcenia w zawodzie, czy liczbę godzin.

Na bazie podstawy programowej powstaje **program nauczania dla zawodu** zatwierdzony przez MEN. Dozwolone są w ostatnich latach możliwości wdrożenia programów autorskich, pod warunkiem jednak zgodności z podstawą programową.

Kolejnym kluczowym dokumentem są **standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu**. W szkolnictwie zawodowym standard kwalifikacji zawodowych rozumiany jest jako standard edukacyjny i odnosi się do efektów kształcenia. Nauczyciele mogą w różny sposób formułować i uszczegóławiać cele kształcenia, co w znaczny sposób może obniżyć trafność i przyporządkowanie umiejętności do właściwego poziomu kwalifikacji zawodowych. Takie podejście do zawodu nie może satysfakcjonować pracodawców, którzy oczekują od absolwentów szkół zawodowych usystematyzowanych kwalifikacji ponadzawodowych, kwalifikacji ogólnozawodowych, kwalifikacji podstawowych w zawodzie, a niekiedy również kwalifikacji specjalistycznych. Standard kwalifikacji zawodowych stanowi punkt odniesienia do oceny jakości pracy pracownika w danym zawodzie na stanowisku, które zajmuje.³³

Egzaminy zawodowe w polskim systemie szkolnictwa zawodowego

W polskim systemie kształcenia zawodowego na poziomie zasadniczym wyróżnia się zasadniczo 3 typy egzaminów:

- **egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe** – przeprowadzany przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne - zdają go m. in. absolwenci szkół zawodowych (w tym także młodociani zatrudnieni u pracodawcy, nie będącego rzemieślnikiem) – ocena wiadomości i umiejętności zawodowych w ramach danego zawodu (bez specjalizacji), określonych wg standardów wymagań egzaminacyjnych MEN; składa się z dwóch etapów – pisemnego (2 częściowy test) i etapu praktycznego (zadanie egzaminacyjne),
- **egzamin kwalifikacyjny na tytuł zawodowy** – przeprowadzany przez państwowe komisje egzaminacyjne powoływane przez kuratora oświaty – zdają młodociani pracownicy szkoleni u pracodawcy nie-rzemieślnika, bądź w ośrodku kształcenia; egzamin dotyczy uzyskania tytułu zawodowego odpowiadającego nazwie zawodu występującego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego; składa się on z dwóch etapów- teoretycznego (pisemny) i praktycznego. Dokumentem potwierdzającym zdanie egzaminu jest świadectwo uzyskania tytułu zawodowego,

³³ M. Kaczmarek, D. Kowalik, W oczekiwaniu na standardy kwalifikacji zawodowych [w:] Forum nauczycieli, Katowice 2007, www.womkat.edu.pl/files/kwartalnik/25_26/Kaczmarek.doc

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- **egzamin czeladniczy** – przeprowadzany przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych – zdają go młodociani zatrudnieni u pracodawcy rzemieślnika w zawodach zarówno szkolnych, jak i pozaszkolnych; składa się z dwóch etapów – teoretycznego (część ustna i pisemna) oraz praktycznego (samodzielne wykonanie praktycznych zadań egzaminacyjnych); zagadnienia egzaminacyjne powstają w oparciu o standardy wymogów egzaminacyjnych, a potwierdzeniem zdania egzaminu jest świadectwo czeladnicze.³⁴

2.3. Reforma systemu edukacji z 1999 r. wobec szkolnictwa zawodowego – główne założenia

Reforma polskiego systemu edukacji zapoczątkowana została 1 września 1999 roku, nowy rok szkolny rozpoczął się w 6-klasowej szkole podstawowej i pierwszej klasie 3-letniego gimnazjum. Kolejny etap reformy dotyczył szkół ponadgimnazjalnych i rozpoczął się 1 września 2002 roku. Wprowadzono wówczas:

- 3-letnie licea ogólnokształcące,
- 3-letnie licea profilowane (na wzór liceum technicznego – o kilkunastu profilach),
- 4-letnie technika,
- 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe – z możliwością zdawania matury po dwuletnim liceum uzupełniającym lub trzyletnim technikum uzupełniającym.³⁵

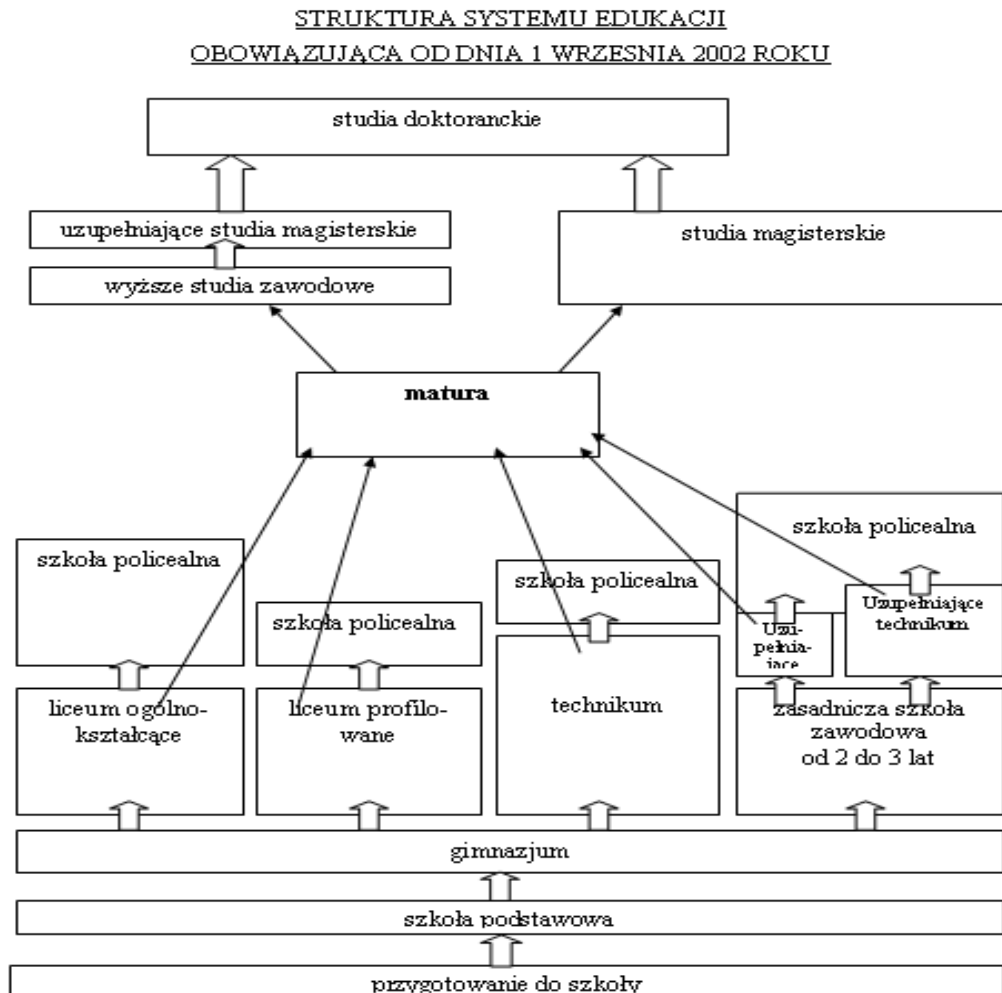
Struktura systemu edukacji w Polsce została przedstawiona na zamieszczonym niżej schemacie.

³⁴ H. Krystkowiak, system kształcenia zawodowego w Polsce, Referat wygłoszony na III. Polsko-Niemieckim Sympozjum Kształcenia Zawodowego (3. Deutsch-Polnisches Berufsbildungssymposium), Braunschweig – Dolna Saksonia, 20 kwietnia 2006

³⁵ Kwiatkowski S.M., System edukacji zawodowej w kontekście rynku pracy i procesów integracyjnych w Europie, s.59 [w]: Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPISS, Warszawa 2002

Wykres 2. Struktura systemu edukacji

Źródło: Narodowe Obserwatorium Kształcenia i Szkolenia Zawodowego, Raport 2001, Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa 2002 [za] Ministerstwo Edukacji Narodowej

Jednak głównym założeniem reformy było, „**aby w celu podnoszenia wykształcenia społeczeństwa do pożądanego poziomu, wykształcenie średnie poświadczone egzaminem maturalnym zdobywało w najbliższych latach około 80% młodych Polaków, zaś pozostałe 20% młodzieży kończyło szkoły zawodowe**”.³⁶ Przyjęta w Polsce formuła 80:20 doprowadziła do daleko posuniętej marginalizacji kształcenia zawodowego.

³⁶ Reforma systemu edukacji. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, MEN, Warszawa 2000, s. 5-6

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Taki stan rzeczy jest nie do zaakceptowania w większości gospodarczo rozwiniętych państw Europy, gdzie dominuje model 30-70 tzn. 30% stanowią szkoły ogólnokształcące, 70% szkoły zawodowe i techniczne. Średnia dla Unii Europejskiej to 60% uczniów uczących się w szkołach zawodowych i 40% w ogólnokształcących.³⁷ Wykształcenie zawodowe przeważa w Niemczech (77% uczących się), Austrii (77%), Węgrzech (73%), Szwajcarii (69%) oraz Słowacji (67%).

- Najczęściej występująca proporcja w UE pomiędzy przygotowaniem ogólnym a zawodowym w roku 1997 = 50:50, w roku 2004 = 40:60
- Kraje, w których proporcje obu typów kształcenia są równe: Dania, Finlandia, Szwecja, Norwegia, Francja.
- Wysoki odsetek przygotowania zawodowego i niski przygotowania ogólnego: Czechy, Niemcy, Holandia, Węgry, Słowacja, Austria, Szwajcaria.
- Wysoki odsetek przygotowania ogólnego i niski przygotowania zawodowego: Japonia, Grecja, Portugalia, Polska, Włochy, Hiszpania.³⁸

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż struktura kształcenia ponadgimnazjalnego w Polsce zdecydowanie odbiega od średniej unijnej i niewiele działań podejmuje się, aby ją zbliżyć do modelu europejskiego. Proporcje kształcenia ogólnego do kształcenia zawodowego na przełomie ostatniej dekady uległy bardzo dużej zmianie, na niekorzyść kształcenia zawodowego. Struktura zbliżona do średniej krajów UE (40:60) w Polsce występowała w roku szkolnym 1999/2000, trzy lata później (2002/2003) osiągnęła proporcje 61:39 zbliżając się do określonej w reformie formuły 80:20. W świetle porównań międzynarodowych wg prof. Mieczysława Kabaj formuła ta przyjęła charakter „całkowicie księżycowy”, który porównać można jedynie z proporcjami występującymi w krajach Afryki. Realizacja formuły 80:20 jednym słowem oznacza afrykanizację szkolnictwa średniego w Polsce.³⁹

Kolejnym celem reformy był **„dynamiczny wzrost liczby studentów w wyższych uczelniach [...]. W drugiej połowie najbliższej dekady (tj. bezpośrednio po wdrożeniu nowej struktury szkolnej) [...] 70-80% absolwentów szkół średnich będzie miało możliwość podjęcia studiów wyższych i będzie chciało z tych możliwości skorzystać”**.⁴⁰ Powszechne stało się inwestowanie w wyższe wykształcenie w przekonaniu, że daje ono szansę zatrudnienia na coraz bardziej wymagającym rynku pracy. Większość młodych ludzi chce zdobyć dyplom uczelni wyższej sądząc, iż będzie on przepustką do dobrej i ciekawej pracy, wysokiego wynagrodzenia,

³⁷Juchnowicz M., Polityka edukacyjna wobec potrzeb rynku pracy, [za]
http://www.fundacja.edu.pl/przedsiębiorczosc/_referaty/sesja_IIIb/28.pdf

³⁸ Nowakowska-Siuta B., Kształcenie zawodowe w krajach UE, Broszura o egzaminie zawodowym dla uczniów 2- i 3-letnich zasadniczych szkół zawodowych

³⁹ Kabaj M., Optymalizacja struktur kształcenia zawodowego i popytu na pracę, s.33 [w]: Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPISS, Warszawa 2002

⁴⁰ Reforma systemu edukacji. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, MEN, Warszawa 2000, s.5-6

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

awansu zawodowego i społecznego. Tak wielkie zainteresowanie kształceniem wyższym wśród młodzieży spowodowało marginalizację kształcenia zawodowego oraz jego bardzo niską pozycję w ich hierarchii wartości. Również efektem wielkiego zainteresowania szkołami wyższymi jest fakt, iż wzrasta bezrobocie wśród absolwentów kończących studia. Trudności ze znalezieniem pracy, nawet przez absolwentów kończących renomowane uczelnie wynikają z tego, iż pojawiło się zjawisko niedopasowania struktury podaży i popytu na pracę pod względem ukończonych kierunków studiów, co wyraża się nasyceniem rynku specjalistami w wielu dziedzinach, przy niezaspokojonym zapotrzebowaniu na absolwentów kierunków technicznych. Sytuacji takiej nie można tłumaczyć jedynie wyborami dokonanymi przez młodzież.

Na ich decyzje w znacznym stopniu wpływa dostępność kierunków studiów, a ta zależy od kosztów kształcenia, np. z tego powodu w prywatnych szkołach wyższych 80% słuchaczy studiuje zarządzanie i marketing. Także niskie nakłady na edukację publiczną promują rozwój tanich kierunków kształcenia i tanich form, tj. studia zaoczne o skróconym wymiarze czasu pracy.⁴¹ Twórcy polskiej reformy edukacji przyjęli założenie, iż nieograniczony wzrost kształcenia na poziomie wyższym, doprowadzi nieuchronnie do zmniejszenia bezrobocia, bowiem w okresie wdrażania zmian stopa bezrobocia osób z wykształceniem wyższym była bardzo niska. Dziś wiemy jednak, że założenie to nie sprawdziło się, rozmiary kształcenia wyższego znacznie przekroczyły potrzeby gospodarki, powodując nowe bezrobocie, pojawił się także niedobór specjalistów na poziomie średnim (techników, rzemieślników, robotników wykwalifikowanych).

Trzeci priorytet reformy traktował, o tym, iż „[...] ewentualne niedobory wykwalifikowanych robotników i rzemieślników powinny być uzupełnione na kursach zawodowych lub w pomaturalnych szkołach zawodowych”.⁴² Założeniem było zapewnienie młodym ludziom elastycznego, szerokoprofilowego nauczania, tak, aby przyszłych pracowników cechowała poliwalencja, czyli zdolność do wykonywania różnych jakościowo zadań. Ewentualne braki, luki w wiedzy praktycznej miałyby być zdobywane w trybie zaocznym, krótkoterminowym. Kształcenie bez „fachu” wydaje się jednak pomysłem nietrafionym, zwłaszcza, że żaden z krajów Unii Europejskiej głoszący hasło gospodarki opartej na wiedzy nie zdecydował się na tego typu posunięcia. Kształcenie młodzieży pod kątem zawodowym na trzymiesięcznych kursach doszkalających na pewno nie będzie konkurencją dla fachowców uczących się zawodu przez dwa lub trzy lata.⁴³

⁴¹ Juchnowicz M., Polityka edukacyjna wobec potrzeb rynku pracy, [za] http://www.fundacja.edu.pl/przedsiębiorczosc/_referaty/sesja_IIIb/28.pdf

⁴² Reforma systemu edukacji. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, MEN, Warszawa 2000, s.6

⁴³ Kabaj M., Optymalizacja struktur kształcenia zawodowego i popytu na pracę, s.28 [w]: Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPiSS, Warszawa 2002

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

2.3.1. Reforma kształcenia zawodowego (z 1999 r.)

Prace przygotowawcze do zmian w kształceniu zawodowym rozpoczęte w latach 1997-1998 obejmowały analizę stanu edukacji zawodowej, opracowanie ogólnych założeń zmian w systemie kształcenia zawodowego oraz intensywne konsultacje w środowiskach oświatowych i środowiskach pracodawców. W lutym 1999 przedstawiono do dyskusji społecznej efekty konsultacji i analiz. Jednocześnie trwało porządkowanie spraw związanych z kształceniem zawodowym w systemie szkolnym. Obejmowało ono m.in.: ograniczenie kształcenia w zawodach ze specjalizacjami oraz eliminowanie luk prawnych. W kolejnych latach Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, partnerzy społeczni, eksperci polscy oraz unijni opracowywali rozwiązania prawne dla systemu egzaminacyjnego oraz standardy kwalifikacji zawodowych.

Zmiany w systemie edukacji zawodowej miały przede wszystkim na celu podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, wyrównanie szans edukacyjnych oraz poprawę jakości kształcenia. Reformatorzy zakładali, iż kształcenie zawodowe powinno spełniać trzy podstawowe funkcje:

- zapewnić elastyczność kształcenia poprzez krótsze okresy nauczania na bazie dobrego wykształcenia ogólnego i szerokoprofilowego przygotowania ogólnozawodowego;
- powiązać z rynkiem pracy;
- zapewnić wysoką jakość kształcenia i porównywalności uzyskiwanych kwalifikacji.⁴⁴

Twórcy reformy zakładali, iż odejście od kształcenia w poszczególnych zawodach na rzecz zdobywania kwalifikacji na kilku poziomach pomoże dostosować kształcenie do potrzeb rynku pracy oraz przyczyni się do zwiększenia mobilności absolwentów.

Zgodnie z założeniami, rozpoczętej w 1999 roku reformy systemu edukacji, szkolnictwo ponadgimnazjalne, w tym zawodowe, przekazano w gestię powiatu, którego zadaniem stało się prowadzenie placówek i szkół oraz podejmowanie decyzji w sprawach kształtowania sieci szkolnej. Upowszechnienie kształcenia ogólnokształcącego na rzecz ograniczenia szkolnictwa stricte zawodowego oraz utworzenie liceów profilowanych mających zapewnić wykształcenie „ogólnozawodowe” nie spełniły oczekiwań twórców reformy. Władze oświatowe liczyły na to, że nastąpi odejście od specjalistycznego kształcenia zawodowego na etapie szkoły w kierunku edukacji ustawicznej w miarę potrzeb już w toku pracy zawodowej. Jednocześnie system kształcenia ustawicznego nie stał się przedmiotem zainteresowania reformatorów i w efekcie reforma kształcenia zawodowego uznana jest za mało przemyślaną.⁴⁵

⁴⁴ Ministerstwo Edukacji Narodowej o edukacji na rynku pracy, część I, Biblioteczka Reformy zeszyt 38, MEN, Warszawa 2001, s.7

⁴⁵ Osiecka – Chojnacka J., Szkolnictwo zawodowe wobec problemów rynku pracy [w] Infos, zagadnienia społeczno-gospodarcze, Biuro analiz sejmowych, nr 16, 12 czerwca 2007

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Do głównych problemów kształcenia zawodowego w Polsce, będącego wynikiem reformy oświatowej należy zaliczyć:

- niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy;
- brak nowoczesnych technik nauczania;
- niską jakość kształcenia zawodowego;
- kłopoty z finansowaniem szkolnictwa zawodowego;
- przekazanie szkolnictwa zawodowego powiatom – rozpatrywanie jedynie lokalnego rynku pracy;
- deprecjacja szkolnictwa zawodowego w oczach społeczeństwa.

Pomimo licznych problemów i niedoskonałości reformy szkolnictwa z początkiem roku szkolnego 2002/2003 powołano nowe typy szkół ponadgimnazjalnych, w tym zasadnicze szkoły zawodowe.

Obecnie szkoła zawodowa jest dwu- lub trzyletnią szkołą na podbudowie programowej gimnazjum, przygotowującą ucznia w ramach realizacji obowiązku nauki do podjęcia pracy zawodowej, w szczególności do potwierdzenia kwalifikacji zawodowych w zewnętrznym systemie egzaminacyjnym. Jednym z podstawowych zadań szkoły zawodowej, wynikającym z szybkich przeobrażeń obecnego rynku pracy w Polsce, jest zapoznanie ucznia z tym rynkiem i przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w nim oraz do kształcenia ustawicznego.

Kształcenie w szkole zawodowej odbywa się na dwóch obszarach:

- Kształcenie ogólne, którego zadaniem jest ułatwienie uczniom odpowiedniego funkcjonowania w różnych obszarach życia społecznego. Ma ono charakter bardziej wychowawczo-stymulujący niż dydaktyczny. Przeznacza się na około 35% całkowitego czasu nauczania.
- Kształcenie zawodowe, które jest oparte na pełnej realizacji podstaw programowych kształcenia w zawodzie szeroko profilowanym na poziomie robotniczym (czeladniczym). Kształcenie to powinno być szczególnie silnie związane z rynkiem pracy, a co za tym idzie, z oczekiwaniami pracodawców. Przeznacza się na nie około 65% całkowitego czasu nauczania.⁴⁶

⁴⁶ Reforma systemu edukacji. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, MEN, Warszawa 2000, s.22

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

2.4. Elementy poprawy efektywności kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy

Kształcenie zawodowe od czasu przeprowadzenia reformy straciło swą rangę i zainteresowanie, choć potrzeby rynku pracy i popyt na wykwalifikowaną kadrę jest bardzo duży i stale rośnie. Wzrost aspiracji młodzieży, niska pozycja „zawodówek” w hierarchii wartości młodych ludzi, brak prognoz dot. rynku pracy oraz likwidacja szkół zawodowych to podstawa tak głębokiej destrukcji szkolnictwa zawodowego.

Urszula Jeruszka przedstawia pewne czynniki, które mogą stanowić klucz do rozwiązania problemów pojawiających się na styku edukacja zawodowa – rynek pracy. Do zmiennych, które mają wpływ na poprawę efektywności kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy zaliczamy:

1. **system orientacji i poradnictwa zawodowego** – jego celem byłoby przygotowanie młodych ludzi do dalszej edukacji poprzez umożliwienie im kontaktów z doradcami zawodowymi, którzy korzystając z swej fachowej wiedzy pomagiliby młodzieży w wyborze dalszej kariery;
2. **system informacji o zawodach deficytowych, nadwyżkowych i wykazujących równowagę na lokalnym rynku pracy** zakładałby monitoring tychże zawodów na poszczególnych rynkach zawodowo-terytorialnych oraz opracowywanie corocznych katalogów zawodów dla wszystkich województw, powiatów;
3. **dualny system kształcenia zawodowego** byłby połączeniem nauki szkolnej z praktyką w zakładzie pracowniczym, stworzyłby szansę współpracy dyrektorów szkół zawodowych z przedsiębiorcami oraz podstawy prawne regulujące zasady i formy ich współpracy;
4. **system oceniania i dokumentowania wyników kształcenia zawodowego** - do jego zadań należałoby badanie na rynku pracy przydatności świadectw ukończenia szkół zawodowych, ocenianie poszczególnych kwalifikacji zawodowych wyodrębnionych w danym zawodzie i potwierdzenie ich świadectwem kwalifikacyjnym oraz uznawanie w systemie szkolnym kwalifikacji zdobytych poza nim i odwrotnie;
5. **badanie losów i karier absolwentów szkół zawodowych** miałoby na celu dostosowanie kierunków, zawodów i treści kształcenia zawodowego, realizowanych w poszczególnych szkołach zawodowych, do potrzeb rynku pracy.⁴⁷

⁴⁷ Jeruszka U., Elementy programu dostosowywania kształcenia zawodowego do popytu gospodarki na kadry wykwalifikowane, s.84-102 [w]: Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPiSS, Warszawa 2002

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Powyższe elementy stanowią podsystemy szerokiego systemu działań, integrującego działania resortu edukacji i resortu pracy w zakresie kształcenia zawodowego, stanowią układ, który rozpatrywany od zewnątrz jest całością, od wewnątrz natomiast jest zbiorem wzajemnie zależnych czynników.

3. Samorząd gospodarczy rzemiosła a system kształcenia zawodowego

Kształcenie w ramach praktycznej nauki zawodu, będące udziałem m. in. przedsiębiorstw określanych mianem rzemieślniczych oraz działalność egzaminacyjna izb jest elementem szerszego systemu oświaty zawodowej. Nie bez znaczenia jest także rola ZRP występującego jako ciało opiniujące projekty oraz reprezentujące interesy członków i innych przedsiębiorców w zakresie szkolnictwa zawodowego.

W rozdziale przedstawiono informacje odwołujące się do aktów prawnych, które określają zadania i uprawnienia samorządu gospodarczego w ramach jego działalności oświatowej. Skupiono się na roli ZRP oraz izb w systemie certyfikacji zawodowej, jak również podstawach prawnych zawierania umów z uczniami o naukę zawodu. Zawarty został także wykaz zawodów, w których przeprowadzane są izbowe egzaminy czeladnicze i mistrzowskie, co powinno rozwiać wątpliwości, które zawody można uznać „rzemieślnicze”, a które nie. Warto nadmienić, że są wśród nich tradycyjne oraz nowoczesne zawody, z których wiele w społecznej świadomości nie wiąże się w ogóle z rzemiosłem.

Przywołane zostały także przyczyny słabości instytucjonalnej samorządu gospodarczego rzemiosła, co w ogromnym stopniu przekłada się na możliwości oddziaływania na sektor publiczny w zakresie tworzenia/zmian koncepcji reformy kształcenia zawodowego. Odwołano się do teorii prawa administracyjnego w zakresie rozwiązań samorządowych oraz umocowań prawnych polskiego rzemiosła w jej świetle. Przedstawione zostały 2 odmienne scenariusze działań mogących poprawić status i pozycję organizacji rzemieślniczych, z uwzględnieniem realiów porządku prawnego i społecznego w Polsce.

Interesujące tło porównań z polskim samorządem gospodarczym (należałoby powiedzieć w tym miejscu quasi- samorządem) stanowi niemiecki model kształcenia dualnego. W ramach jego przybliżenia przedstawione zostały jego podstawowe założenia oraz rola organizacji samorządu gospodarczego. System ten został wybrany, jako modelowy przykład dobrej współpracy na linii pracodawcy – władze – szkoły zawodowe oraz źródło inspiracji dla tworzenia polskich rozwiązań.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

3.1. Działalność oświatowa samorządu gospodarczego rzemiosła na podstawie aktów prawnych

Poniżej przedstawione zostały podstawowe uregulowania formalnoprawne, dotyczące działalności oświatowej samorządu gospodarczego rzemiosła; zarówno na poziomie izb, jak i ZRP.

3.1.1 Rola i zadania ZRP w ramach działalności oświatowej

Jednym z podstawowych celów samorządu gospodarczego rzemiosła jest certyfikacja oraz nadzór nad szkoleniem uczniów w ramach praktycznej nauki zawodu w zakładach rzemieślniczych. Izby rzemieślnicze posiadają w myśl Ustawy o rzemiośle uprawnienia do ustalania standardów wymogów egzaminacyjnych w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, które zatwierdza ZRP. Co więcej izby rzemieślnicze mają prawo potwierdzać kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodów rzemieślniczych czy certyfikować egzaminy czeladnicze oraz mistrzowskie i opatrywać świadectwa i dyplomy pieczęcią z godłem państwowym. Innymi słowy reprezentują w tym zakresie państwo polskie. ZRP odpowiada za kontrolę działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.

Na poziomie szczegółowym odnośnie egzaminów izba rzemieślnicza:

- zatwierdza zadania i pytania egzaminacyjne, opracowane na podstawie standardów wymagań,
- zatwierdza szczegółowe kryteria oceniania,
- dopuszcza kandydatów do egzaminów,
- ustala wysokość opłat za egzaminy w ramach określonych szczegółowo w ustawie,
- prowadzi dokumentację komisji egzaminacyjnej, w tym ewidencję egzaminów,
- rozpatruje skargi kandydatów dotyczące prawidłowości przeprowadzenia egzaminu,
- organizuje szkolenia dla osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych według programu ustalonego przez Związek Rzemiosła Polskiego.⁴⁸

Należy zaznaczyć, że Ustawodawca dopuścił możliwość przystąpienia do egzaminów sprawdzających kwalifikacje w zawodach rzemieślniczych osobom nieletnim oraz dorosłym, uzyskującym, lub uzupełniającym wiedzę i umiejętności także w formach pozaszkolnych. Przygotowanie zawodowe uczniów do egzaminów przebiega w przedsiębiorstwach, gdzie odpowiadają za nie rzemieślnicy, będący członkami organizacji

⁴⁸ Ustawa o rzemiośle (Art. 3. 3b)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

samorządu gospodarczego rzemiosła i posiadający uprawnienia instruktora praktycznej nauki zawodu. Nadzór nad tym przygotowaniem sprawują izby.

Zgodnie z Ustawą o rzemiośle ZRP posiada także wpływ na kwestie związane z kryteriami oraz samym przeprowadzaniem egzaminów, jako instytucja opiniująca rozporządzenia ministra edukacji narodowej, w którym są określane:

- warunki powoływania rzemieślniczych komisji egzaminacyjnych,
- warunki dopuszczania do egzaminów,
- sposób przeprowadzenia egzaminów,
- wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych,
- warunki wydawania i wzory świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich, czy zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego.⁴⁹

Organy samorządu gospodarczego rzemiosła podejmują również działania mające na celu ułatwienie swoim członkom zawieranie umów z młodocianymi pracownikami np. poprzez udostępnianie gotowych formularzy, czy doradztwo w tym zakresie. Ponadto dostarczają wymaganą dokumentację szkolenia ucznia w trakcie tego procesu i służą doradztwem, a niekiedy także wsparciem prawnym, bądź księgowym.

3.1.2. Działalność izbowych komisji egzaminacyjnych

Szacuje się, że w skład komisji czeladniczych i mistrzowskich (obecnie tylko w takiej postaci organizacyjnej występują) wchodzi blisko ponad osiem tysięcy osób, a samych komisji jest około dwa tysiące w całym kraju. Członkowie komisji pochodzą głównie ze środowiska rzemieślniczego, ale i nauczycielskiego, czy zakładów doskonalenia zawodowego. Pozwala to na wymianę doświadczeń, przepływ wiedzy i to zarówno o metodzie egzaminowania, jak i na temat nowości technicznych.⁵⁰ Wymogi formalne dotyczące kandydatów na członków komisji egzaminacyjnych dotyczą kwalifikacji formalnych, które sprowadzają się w istocie do opisywanych wcześniej szczegółowo uprawnień do prowadzenia praktycznej nauki zawodu (tytuły formalne oraz odpowiednia praktyka zawodowa plus uprawnienia pedagogiczne).

Ponadto, jak można dowiedzieć się z oficjalnych stron internetowych ZRP, kandydaci ze strony środowiska rzemieślniczego powinni uzyskać rekomendację cechu oraz nie przekraczać 65 roku życia w

⁴⁹ Ustawa o rzemiośle (Art 3. 4.)

⁵⁰ www.zrp.pl

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

momencie powoływania do komisji. Kadencja wynosi 4 lata z prawem do jej przedłużenia. Szczegółowe zalecenia dotyczące doboru kadry przedstawia chociażby Uchwała Kongresu z czerwca 1995 roku.⁵¹

W celu zwiększenia niezależności i obiektywizmu komisji egzaminacyjnych przyjętych zostało kilka zasad:

- egzaminy odbywają się poza macierzystym zakładem pracy kandydata,
- mistrz szkolący ani krewni, czy pracodawcy danego kandydata nie biorą udziału w pracach komisji,
- komisje egzaminacyjne są niezależne.⁵²

Zdawalność egzaminów czeladniczych jest stosunkowo wysoka (porównując to np. ze zdawalnością egzaminów OKE) i sięga jak podaje ZRP ok. 4,4 tys. egzaminów mistrzowskich i około 53 tys. egzaminów czeladniczych rocznie, przy 5% - 15% ocen negatywnych.⁵³

Sporym problemem jest (i to nie tylko w rzemiośle) natomiast utrzymanie jednolitości standardów egzaminacyjnych na poziomie całego kraju. Powodem jest brak, lub niejednorodność standardów kształcenia i kwalifikacji w odniesieniu do części zawodów, a co za tym idzie i standardów egzaminacyjnych. Za punkt wyjścia służą zatem najczęściej w zawodach szkolnych podstawy programowe w ZSZ (odnosi się to do egzaminów czeladniczych), jednak i te ulegają zmianom. Pewną próbą złagodzenia skutków tego typu problemów jest wydawanie poradników egzaminacyjnych dla konkretnych zawodów, które zawierają systematykę materiału oraz przykłady zadań.

Na dyplomie od 1998 r. znajduje się ocena ogólna z egzaminu. Należy zaznaczyć, że obecny system egzaminów izbowych funkcjonuje w Polsce od 1918 r. w formule całorocznej, co należy uznać za jego niewątpliwą walor. Jest przez to bardziej elastyczny chociażby wobec kandydatów potwierdzających kwalifikacje zawodowe i jest rozwiązaniem uznawanym za standard w wielu krajach UE.

⁵¹ Tamże

⁵² Jak jednak nieoficjalnie przyznaje się w środowisku rzemieślniczym powyższe zasady nie są bezwarunkowym gwarantem rzetelności egzaminów. Zdarza się bowiem, że „koledzy” mistrza szkolącego niekiedy przychylniej spoglądają na egzaminowanego, co przyczynia się do obniżenia poziomu części egzaminów. Sprzyja temu silna integracja środowisk w ramach cechów i wieloletnie zażyłości panujące między częścią członków.

⁵³ www.zrp.pl

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

2.1.3. Praktyczna nauka zawodu w rzemiośle

Umowy o pracę zawierane są pomiędzy właścicielem zakładu rzemieślniczego a młodocianym pracownikiem (bądź też jego prawnym opiekunem).

Według polskiego prawa tego typu umowa o pracę powinna określać:⁵⁴

- charakter przygotowania zawodowego ze względu na formę,
- czas trwania przygotowania zawodowego,
- lokalizację, w której przygotowanie zawodowe się odbywa,
- sposób wywiązania się z obowiązku szkolnego (w szkole zawodowej, bądź formach pozaszkolnych),
- wysokość wynagrodzenia za pracę,
- zakres czasowy obowiązywania umowy,
- podział kosztów na doksztalcanie teoretyczne,
- uprawnienia zawodowe i pedagogiczne instruktora praktycznej nauki zawodu.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r.⁵⁵ w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (poza pewnymi wyjątkami rozpatrywanymi przez izby) okres szkolenia w zawodzie trwa nie krócej niż dwa lata i nie dłużej niż trzy. Należy zaznaczyć, że w ramach rzemiosła nauka zawodu ma miejsce w odniesieniu do zawodów szkolnych odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła i kończy się egzaminem czeladniczym, ale także "zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy" zawartych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Są to zawody nie występujące w szkołach zawodowych, w których jednak komisje egzaminacyjne samorządu gospodarczego prowadzą egzaminy czeladnicze.

Jeśli chodzi o wysokość wynagrodzenia młodych adeptów rzemiosła podczas szkolenia, zależy ona od etapu nauki i stanowi nie mniej niż:

- 4 % w pierwszym roku nauki,
- 5% w drugim roku nauki,
- 6% w trzecim roku nauki

⁵⁴ www.zrp.pl

⁵⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. Nr 60, poz.278, ze zmianami z 2002 r. Dz.U. Nr 197, poz.1663, ze zmianami z 2004 r. Dz.U. Nr 224, poz.2274, ze zmianami z 2005 r. Dz.U. Nr 53, poz.472)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale (ogłasza prezes GUS)⁵⁶

Jeśli chodzi o samą praktyczną naukę zawodu, szacuje się, że stanowi ona w praktyce ok. 46% ogólnego wymiaru godzin:

- 2 dni praktycznej nauki zawodu w pierwszym roku nauki,
- 2 dni praktycznej nauki zawodu w drugim roku nauki,
- 3 dni praktycznej nauki zawodu w trzecim roku nauki

Przy dzisiejszym systemie nauczania zawodowego, w zawodzie szkolnym, gdzie uczeń dokształca się w ZSZ, praktyki liczą 230 – 240 dni. Jest to, jak zauważają autorzy sprawozdania ze spotkania Mazowieckiej Izby Przedsiębiorczości⁵⁷ o połowę mniej niż jeszcze 25 lat temu, kiedy to praktyczna nauka zawodu trwała łącznie 528 dni (w 3 latach nauki). Jednocześnie postęp technologiczny, jaki się dokonał wymaga, by uczeń nabył więcej umiejętności praktycznych w krótszym czasie.

3.2. Wykaz głównych aktów prawnych z zakresu działalności oświatowej w rzemiośle

W poniższym zestawieniu skupiono się na przedstawieniu aktów prawnych w dwóch głównych obszarach działalności oświatowej w ramach rzemiosła. Należą do nich nauka zawodu w rzemiośle oraz działalność egzaminacyjna izbowych komisji (w zakresie zarówno egzaminów czeladniczych, jak również mistrzowskich).

Tabela 1. Wykaz podstawowych aktów prawnych z zakresu oświaty zawodowej w ramach rzemiosła (wg stanu na dzień 16.I.2009 r.)

NAUKA ZAWODU W RZEMIOŚLE		
1	Zatrudnianie młodocianego pracownika	Ustawa Kodeks Pracy z dnia 26 czerwca 1974 r. Dział IX (Dz.U. Z 1998 r. nr 21, poz. 94, z późniejszymi zmianami).

⁵⁶ www.zrp.pl

⁵⁷ Sprawozdanie ze spotkania Mazowieckiej Izby Przedsiębiorczości, Warszawa, 24.03.2009 [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009 (pisma z okresu 3.12.08)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

2	Zasady i warunki odbywania przygotowania zawodowego młodocianych	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. Nr 60, poz.278, ze zmianami z 2002 r. Dz.U. Nr 197, poz.1663, ze zmianami z 2004 r. Dz.U. Nr 224, poz.2274, ze zmianami z 2005 r. Dz.U. Nr 53, poz.472)
3	Nadzór nad przebiegiem przygotowania zawodowego młodocianego	Ustawa o rzemiośle z dnia 22 marca 1989 r. - (tj. Dz.U z 2002 r., Nr 112, poz. 979, ze zmianami z 2003 r. Dz.U. Nr 137, poz. 1304, ze zmianami w 2009 r. (Dz.U. Nr 6, poz. 33). Uchwała Nr 8 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 2 kwietnia 2008 r. . znak: NO-I-130/17/08 w sprawie "Zasad i trybu sprawowania przez izby rzemieślnicze i cechy nadzoru nad przebiegiem przygotowania zawodowego w rzemiośle pracowników młodocianych", zmieniającą Uchwałę Nr 4 Zarządu ZRP z dnia 19 lutego 2002 r. znak No-I-130/02. Wzór umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianego: załącznik pdf Uchwała nr 16 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 23 listopada 2006 r, znak No-I-130/Sz/06 w sprawie wprowadzenia wzoru umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy, będącego rzemieślnikiem.
4	Uprawnienia do szkolenia	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. Nr 113, poz.988, ze zmianami w 2003 r. Dz.U. Nr 192, poz.1875).
5	Złote i srebrne odznaki przyznawane za wyszkolenie uczniów	Uchwała Nr 8 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 16.02.1994(z późniejszą zmianą z dnia 25.02.1998 r) w sprawie zmiany uchwały o ustanowieniu srebrnej i złotej odznaki " Za wyszkolenie uczniów w rzemiośle".
6	Wyjątkowe dopuszczalne zatrudnienie młodocianych	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie przypadków, w których wyjątkowo jest dopuszczalne zatrudnianie młodocianych, którzy nie ukończyli gimnazjum, osób niemających 16 lat, które ukończyły gimnazjum, oraz osób niemających 16 lat, które nie ukończyły gimnazjum. (Dz.U. Nr 214, poz. 1808).
7	Prace wzbronione młodocianym	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz.U. z 2004 r. Nr 200, poz.2047, ze zmianami w 2005 r. Dz.U. Nr 136, poz. 1145, ze zmianami w 2006 r. Dz.U. Nr 107, poz.724).
8	Zawody i okres nauki zawodu w rzemiośle	Zawody szkolne: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2007 r. Nr 124, poz. 860). Zawody pozaszkolne: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. z 2004 r. Nr 265, poz. 2644, ze zmianami z 2007r. Dz.U. Nr 106,poz.728).
9	Rozporządzenie w sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom	(tj. Dz.U. Nr 77,poz. 518 z 2007 r.,ze zmianami w 2008 r. Dz.u. Nr 112, poz. 716, ze zmianami z 2008 r. , Nr 235, poz.1601).
DZIAŁALNOŚĆ EGZAMINACYJNA RZEMIOSŁA		
1	Ustawa o rzemiośle	Ustawa o rzemiośle z dnia 22 marca 1989 r. - (tj. Dz.U z 2002 r., Nr 112, poz. 979, ze zmianami z 2003 r Dz.U. Nr 137, poz. 1304, ze zmianami w 2009 r. (Dz.U. Nr 6, poz. 33).
2	Egzaminy czeladnicze i mistrzowskie	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 października 2005 r. w sprawie egzaminów na tytuły czeladnika i mistrza w zawodzie przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych(Dz.U. Nr 215, poz.1820).

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

3	Uchwały ZRP dotyczące standardów egzaminacyjnych	Zarząd Związku Rzemiosła Polskiego ustalił standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła. Ustalono je: <u>Uchwałą Nr 5 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 8 marca 2004 r.</u> w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich w zawodach 4odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła.(zawody/standardy nr -105), <u>Uchwałą Nr 13 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 15 lipca 2004 r.</u> - uzupełnienie wykazu o (zawody/standardy nr 106,107,108), <u>Uchwałą Nr 8 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 14 czerwca 2005 r.</u> - uzupełnienie wykazu o (zawód/standard nr 109), <u>Uchwałą Nr 1" Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 20 lipca 2005 r.</u> - uzupełnienie wykazu o (zawód/standard nr 110), <u>Uchwałą Nr 9 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 12 maja 2006 r.</u> - uzupełnienie wykazu o (zawód/standard nr 111), <u>Uchwałą Nr 20 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 12 grudnia 2007 r.</u> - uzupełnienie wykazu o (zawody/standardy nr 112,113)
4	Egzamin sprawdzający po przyuczeniu do wykonywania określonej pracy	Uchwałą Nr 11 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 10 września 2003 r. znak:No-I-130/ES/03 w sprawie egzaminów sprawdzających przeprowadzanych po zakończeniu przyuczenia do wykonywania określonej pracy.
5	Program szkolenia członków komisji egzaminacyjnych	Uchwałą nr 3 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 25 lutego 2003 r. w sprawie przyjęcia programu szkolenia członków komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.
6	Nadzór nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych	Uchwałą Nr 4 Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego z dnia 8 marca 2004 r. znak: No-I-130/NADZÓR/04 w sprawie zasad sprawowania przez Związek Rzemiosła Polskiego nadzoru nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.
7	Legalizacja świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich	Związek Rzemiosła Polskiego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 października 2005 r. w sprawie egzaminów na tytuły czeladnika i mistrza w zawodzie, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz. U. Nr 215, poz. 1820), ma prawo legalizować świadectwa czeladnicze i dyplomy mistrzowskie przeznaczone do obrotu prawnego za granicą. Upoważnienie do legalizacji mają : Maciej Prószyński, Jolanta Kosakowska, Jarosław Kazenas. Wzory podpisów osób upoważnionych do legalizowania dokumentów, znajdują się w Wydziale Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
Źródło: Na podstawie www.zrp.pl		

3.3. Zawody rzemieślnicze w Polsce współcześnie

W okresie od 1945 do 2007 roku wydano w Polsce 2.121.748 świadectw czeladniczych oraz 468.475 dyplomów mistrzowskich.⁵⁸ Na rok 2008 przypadało 92 652 uczniów szkolących się w ponad 100 zawodach u

⁵⁸ www.zrp.pl

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

pracodawców posiadających status rzemieślnika w całej Polsce.⁵⁹ Wśród zawodów tych znalazły się zarówno te rękodzielnicze czy artystyczne, jak i nowoczesne wymagające nowoczesnych środków szkoleniowych.

Wśród przykładów zawodów tradycyjnych, rękodzielniczych, artystycznych można wymienić chociażby kowala, ludwisarza, bursztyniarza, zdobnika ceramiki, koronkarzę, organomistrza, zduna, koszykarza-plecionkarza, zdobnika szkła oraz wiele innych. Za nowoczesne zawody rzemieślnicze, niejednokrotnie specjalistyczne, można uznać takie jak m. in. mechanik precyzyjny, elektromechanik, elektryk urządzeń dźwigowych, monter izolacji przemysłowych oraz wiele innych.⁶⁰

Poniższe zestawienie prezentuje w sposób szczegółowy wachlarz zawodów rzemieślniczych, będąc wykazem tych, w których w 2009 r. zostały przeprowadzone egzaminy czeladnicze i mistrzowskie. Młodociani pracownicy kształcili się w 104 zawodach ze 113 w wykazie, z wyłączeniem następujących: "protetyk słuchu", "kosmetyczka", "renowator zabytków architektury", "technik optyk (optyk okularowy)", "technik ortopeda", "radiesteta", "bioenergoterapeuta", "ludwisarz" (brak standardu do egzaminu czeladniczego).

Tabela 2. Wykaz zawodów odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, w których izby rzemieślnicze powołały komisje egzaminacyjne, przeprowadzające egzaminy na tytuły czeladnika i mistrza (WERSJA aktualizowana w czerwcu 2009 r.)

Nr standardu	Symbol cyfrowy	Wykaz zawodów, wg klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy	Zawód szkolny (+)symbol cyfrowy z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego Zawód pozaszkolny (-)
1.	7213	blacharz	+ (2 lata) 721 [01]
2.	721101	brązownik Y	- (2 lata)
3.	722102	kowal	+ (2 lata) 722 [04]
4.	722103	kowal wyrobów zdobniczych	- (2 lata)
5.	721103	ludwisarz ***	-
6.	721104	modelarz odlewniczy Y	+ (2 lata) 721 [04]
7.	722203	rusznikarz	- (3 lata)

⁵⁹ ZRP, Nauka zawodu w rzemiośle, styczeń 2009

⁶⁰ Na podstawie: Wykaz zawodów odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, w których izby rzemieślnicze powołały komisje egzaminacyjne, przeprowadzające egzaminy na tytuły czeladnika i mistrza, czerwiec 2009, www.zrp.pl

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

8.	722204	ślusarz	+ (3 lata) 722 [03]
9.	7223	operator obrabiarek skrawających	+ (3 lata) 722 [02]
10.	731101	grawer	- (3 lata)
11.	7311	mechanik precyzyjny	+ (3 lata) 731 [03]
12.	731103	optyk mechanik *	+ (3 lata) 731 [04]
13.	731301	bursztyniarz	- (3 lata)
14.	731105	zegarmistrz	+ (3 lata) 731 [05]
15.	731306	złotnik-jubiler	+ (3 lata) 731 [06]
16.	322904	protetyk słuchu Y **	- (3 lata) 322[17]
17.	7233	mechanik-monter maszyn i urządzeń	+ (3 lata) 723 [02]
18.	723306	mech.-operator pojazdów i maszyn rol.	+ (3 lata) 723 [03]
19.	7231	mechanik pojazdów samochodowych	+ (3 lata) 723 [04]
20.	724102	elektromechanik pojazdów samochodowych	+ (3 lata) 724 [02]
21.	721303	blacharz samochodowy	+ (3 lata) 721 [03]
22.	7142	lakiernik	+ (2 lata) 714[03]
23.	714201	lakiernik samochodowy	- (2 lata)
24.	7241	elektromechanik	+ (3 lata) 724[05]
25.	724213	elektromonter urządzeń dźwignicowych	- (3 lata)
26.	724104	elektromechanik urządzeń chłodniczych	- (3 lata)
27.	724103	elektromechanik sprzętu gosp. domowego	- (3 lata)
28.	7251	monter elektronik	+ (3 lata) 725[01]
29.	725110	monter elektronik urządzeń radiowo - telew.	- (3 lata)
30.	823104	wulkanizator	- (2 lata)
31.	712202	betoniarz zbrojarz	+ (2 lata) 712[01]
32.	712201	betoniarz	- (2 lata)
33.	711301	kamieniarz	+ (3 lata) 711[04]
34.	713301	sztukator	- (2 lata)
35.	732406	zdobnik ceramiki Y	- (2 lata)
36.	713503	szklarz budowlany	- (2 lata)
37.	732407	zdobnik szkła	- (2 lata)
38.	713505	witrażownik	- (2 lata)
39.	732102	ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych	- (2 lata)
40.	742401	koszykarz plecionkarz	+ (2 lata) 742[02]
41.	742307	tokarz w drewnie	- (2 lata)
42.	732404	poźłotnik	- (2 lata)
43.	742204	stolarz	+ (3 lata) 742[01]
44.	733103	rzeźbiarz w drewnie	- (2 lata)
45.	712302	stolarz budowlany	- (3 lata)
46.	742207	stolarz meblowy	- (3 lata)
47.	742306	tartacznik Y	- (2 lata)
48.	743702	tapicer	+ (3 lata) 743[03]
49.	733101	fajkarz	- (2 lata)
50.	7345	introligator	+ (3 lata) 734[02]
51.	8251	drukarz	+ (3 lata)*825[01]
52.	743202	dziewiarz	- (3 lata)
53.	743602	hafciarka	- (3 lata)
54.	743203	koronkarka	- (3 lata)
55.	743206	tkacz	-(3 lata)
56.	743301	bieliźniarz Y	- (3 lata)

36

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

57.	743303	kapelusznik-czapnik	- (3 lata)
58.	743302	gorseciarka Y	- (3 lata)
59.	743305	modystka	- (3 lata)
60.	743304	krawiec	+ (3 lata) 743[01]
61.	7443	obuwnik	+ (3 lata) 744[02]
62.	744302	obuwnik miarowy	- (3 lata)
63.	7441	garbarz skór	+ (3 lata) 744[03]
64.	744203	rymarz Y	- (3 lata)
65.	743401	kożusznik	- (3 lata)
66.	743402	kuśnierz	+ (3 lata) 743[02]
67.	743306	rękawicznik	- (3 lata)
68.	744202	kaletnik	+ (3 lata) 744[01]
69.	744301	cholewkarz	- (3 lata)
70.	744303	obuwnik ortopedyczny	- (3 lata)
71.	744101	garbarz skór bez włosa Y	- (3 lata)
72.	741202	karmelarz Y	- (3 lata)
73.	512202	kucharz małej gastronomii *	+(2 lata) 512[05]
74.	512201	kucharz **	- (3 lata) 512[02]
75.	741401	młynarz	- (2 lata)
76.	741201	cukiernik	+ (3 lata) 741[01]
77.	741203	piekarz	+ (3 lata) 741[02]
78.	741102	przetwórcza ryb	- (3 lata)
79.	741104	rzeźnik wędliniarz	+ (3 lata) 741[03]
80.	731206	organomistrz	- (3 lata)
81.	712905	renowator zabytków architektury **	- (3 lata) 712[07]
82.	731202	monter fortepianów i pianin	- (3 lata)
83.	712401	brukarz	- (2 lata)
84.	712301	cieśla	+ (3 lata) 712[02]
85.	713101	dekarz	+ (3 lata) 713[01]
86.	724	elektryk	+ (3 lata) 724[01]
87.	713602	monter instalacji gazowych	+ (3 lata) 713[07]
88.	7136	monter instalacji i urządzeń sanitarnych	+ (3 lata) 713[02]
89.	713401	monter izolacji budowlanych	+ (3 lata) 713[08]
90.	714103	malarz tapeciaryz	+ (2 lata) 714[01]
91.	712102	murarz	+ (3 lata) 712[06]
92.	713203	posadzkarz	+ (2 lata) 713[05]
93.	713605	studniarz Y	- (3 lata)
94.	712103	zdun	+(3lata) 712[08]
95.	713201	glazurnik	- (2 lata)
96.	713202	parkieciarz	- (2 lata)
97.	313104	fotograf	+ (2 lata) 313[05]
98.	514102	fryzjer	+ (3 lata) 514[01]
99.	714303	kominiarz	+ (2 lata) 714[02]
100.	514103	kosmetyczka **	- (3 lata) 514[03]
101.	514402	bioenergoterapeuta	- (3 lata)
102.	514404	radiesteta	- (3 lata)
103.	322201	optyk okularowy **	- (3 lata) 322 [16]
104.	744102	garbarz skór futerkowych Y	- (3 lata)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

105.	713901	technolog robót wykończenio. w budownictwie	+ (3 lata) 713[06]
106.	713701	monter sieci ciepłych	- (3 lata)
107.	713703	monter sieci gazowych	- (3 lata)
108.	71304	monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	- (3 lata)
109.	322403	technik ortopeda Y **	- (3 lata) 322[13]
110.	8131	operator urządzeń przemysłu szklarskiego	+(3 lata) 813[02]
111.	514108	wizażystka	- (3 lata)
112.	713403	monter izolacji przemysłowych	- (3 lata)
113.	721305	blacharz izolacji przemysłowych	- (3 lata)

I. Uwagi do tabeli.

- (*) Odn. zawodu : "optyk-mechanik" Nr standardu 12 oraz - możliwość przeprowadzenia tylko egzaminów czeladniczych. (brak standardu wymagań egzaminu mistrzowskiego).
 - (**) Odn. zawodów:
 - "protetyk słuchu" Nr standardu 16
 - "renowator zabytków architektury" Nr standardu 81
 - "kosmetyczka" Nr standardu 100
 - "technik optyk (optyk okularowy)" Nr standardu 103
 - "technik ortopeda" Nr standardu 109
- nie przewidziane do kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Do egzaminu czeladniczego i mistrzowskiego w/w zawodach mogą być dopuszczeni kandydaci posiadający wykształcenie wyższe, niż zasadnicza szkoła zawodowa.
- (***) Brak standardu wymagań egzaminacyjnych dla zawodu "ludwisarz"- Nr standardu 5 - do czasu opracowania nie ma możliwości powołania komisji egzaminacyjnej.
 - Y - Oznaczenie dla zawodów, w których żadna z izb rzemieślniczych nie powołała komisji

Źródło: Na podstawie wykazu sporządzonego w Zespole Oświaty Zawodowej i Problematyki Społecznej ZRP

3.4. Wpływ samorządu gospodarczego rzemiosła na sektor publiczny w zakresie szkolnictwa zawodowego

Analizując przebieg dyskursu publicznego, jaki ma miejsce w zakresie proponowanej przez MEN reformy szkolnictwa zawodowego, można postawić tezę o konflikcie interesów między sektorami, który przez długi czas przybierał postać utajoną. Oś konfliktu przebiegała na linii przynależności do sektora publicznego (reprezentowanego głównie przez środowisko nauczycielskie związane z oświatą zawodową, część ekspertów opowiadających się za wprowadzeniem radykalnych zmian w systemie szkolnictwa zawodowego oraz urzędników resortu edukacji) a sektora prywatnego (w kontekście szkolnictwa zawodowego reprezentowanego w formie zorganizowanej przez środowisko i organizacje rzemieślnicze – innymi słowy

38

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

przedsiębiorcy i pracodawcy głównie z sektora MSP). W praktyce ze strony rzemiosła celem było utrzymanie status quo; de facto utrzymanie swojej pozycji poprzez partycypację w systemie szkolenia i certyfikacji zawodowej.

Zanim zostanie szczegółowiej omówione pole i przebieg walki o zapisy ustawy rzutuującej na strukturę kompetencji zawodowych młodych adeptów zawodu i adekwatność tych kompetencji do potrzeb rynku pracy, należy się wpieryw przyjrzeć głównym determinantom wyjściowej pozycji negocjacyjnej rzemiosła, jako samorządu gospodarczego.

3.4.1. Przyczyny słabości instytucjonalnej

Rzemiosło, jako działalność gospodarcza na niewielką skalę jest istotnym czynnikiem wspierającym przemysł i wypełniającym nisze rynkowe produkcji wielkoprzemysłowej. W wielu branżach działalność rzemieślnicza zaspokaja bezpośrednio podstawowe zapotrzebowanie na produkty i usługi różnych grup społecznych i jednostek ludzkich w obrębie społeczności lokalnych oraz społeczeństw. Pełni zatem funkcję ekonomiczną wpływając na poziom rozwoju gospodarczego kraju. Nie bez znaczenia jest także fakt, że rzemiosło tworzą głównie mikro- i mali przedsiębiorcy, którzy prowadzą niejednokrotnie od lat firmy rodzinne, co przyczynia się do zmniejszenia stopy bezrobocia. Należy w końcu także wspomnieć o istotnej roli rzemiosła wyrażonej funkcją społeczno-edukacyjną - wspomagającej reprodukcję (podtrzymywanie, powielanie wzorów) systemu oświaty i szkolnictwa zawodowego oraz jego rozwój.

Samorząd gospodarczy poza zrzeszeniem pracodawców reprezentujących ich interesy i w przypadku rzemiosła, wykonywania zadań zleconych z zakresu oświaty zawodowej (np. szkolenia i certyfikacji zawodowej) czy opiniowania działań sektora publicznego, pełni także inne funkcje. Na poziomie makrosocjalnym jest on swego rodzaju mezostrukturą (strukturą średniego rzędu). Lokując się pomiędzy instytucjami państwa a podmiotami gospodarczymi reprezentowanymi w gruncie rzeczy przez obywateli pośredniczy między nimi i pozwala na artykulację potrzeb i interesów. Jednocześnie można zatem przyjąć, iż uregulowania prawne dotyczące samorządu gospodarczego jak i sektora publicznego wobec niego są w dużej mierze „papierkiem lakmusowym” dla stopnia decentralizacji państwa i stosunku do samorządności jako takiej.

Samorząd gospodarczy rzemiosła a konkretnie jego działalność i zasady finansowania, organizacji, czy powoływania, określone zostały w Ustawie o rzemiośle z 22 marca 1989 r. Jedną z kluczowych cech konstytutywnych tej organizacji jest dobrowolność zrzeszania się w jej ramach – rzutuje ona w ogromnej mierze na strukturę, pozycję oraz działalność ZRP. Co więcej, implikuje to poważne konsekwencje dla uprawnień władczych, czy zdolności do pełnego reprezentowania całego środowiska. Jak zauważa K. Walkowiak, jest ta właściwość także ograniczeniem, za sprawą którego samorząd rzemieślniczy nie jest zdecentralizowanym organem administracji publicznej, nie może zatem stosować środków władczych w

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

rozumieniu teorii prawa administracyjnego. Jak zauważa autorka za Klimczakiem jest to tzw. samorząd „in potentia” a więc w znaczeniu socjologicznym, bliskim modelowi anglosaskiemu izb gospodarczych.⁶¹

Jak zauważa autorka, na kondycję i możliwości działania samorządu (quasi-samorządu) gospodarczego wpływa także struktura źródeł finansowania, które stanowią jedynie dochody własne, pochodzące ze składek członkowskich, darowizn, spadków, ewentualnie dotacji na zadania zlecone; w tym także działalność komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych. Słabość samorządu rzemieślniczego powodowana jest głównie sposobem finansowania oraz traktowaniem go w świetle obowiązujących przepisów, jako podmiot prywatny; przyczynia się to do niemożności stania się w praktyce równorzędnym partnerem dla organów administracji rządowej, bądź samorządowej wymienianej w ustawach, jako kreator rozwoju gospodarczego, promowania innowacyjności i konkurencyjności.

Samorząd gospodarczy jest w odniesieniu do tych zagadnień marginalizowany w tym sensie, że nie jest równorzędnym partnerem zdecentralizowanej administracji publicznej, która mogłaby wykorzystać doświadczenia i potencjał w m. in. takich obszarach jak:⁶²

- kształtowaniu lokalnych czy regionalnych strategii rozwoju,
- promocji i stwarzania dogodnych warunków inwestycyjnych na danym obszarze,
- współorganizowania przedsięwzięć wspierających rzemieślników i pozostałych przedsiębiorców,
- współorganizowania przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, w tym specjalnych obszarów rozwoju gospodarczego (parków naukowo-technologicznych, centrów transferu technologii, klastrów,
- udział w procesie zagospodarowania przestrzennego,
- współpraca w zakresie oświaty i edukacji.⁶³

Ten ostatni obszar w segmencie szkolnictwa zawodowego jest szczególnym przypadkiem w tym sensie, że pracodawcy zrzeszeni w samorządzie rzemieślniczym zajmują się przygotowywaniem uczniów w praktycznej nauce zawodu oraz certyfikacją zawodową. Mają oni okazję nie tylko kształtować kompetencje, postawy i osobowość zawodową, ale także jako pracodawcy i praktycy zawodu są w stanie zweryfikować adekwatność programów czy metod nauczania w szkołach zawodowych w stosunku do potrzeb i realiów społeczno-ekonomicznych oraz technologicznych w danej branży, czy regionie.

Z mocniejszą pozycją samorządu gospodarczego w Polsce mieliśmy do czynienia już w okresie dwudziestolecia międzywojennego, po okresie stopniowego odradzania się jego form organizacyjnych jeszcze pod jurysdykcją administracji państw zaborczych. Zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 7 czerwca

⁶¹K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008, s. 23

⁶²K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008, s. 24

⁶³ Przykład północnych Włoch i tamtejszych związków przedsiębiorców odpowiadających specyfice polskim zakładom rzemieślniczym, które przybierają formę klastrów pokazuje, jak efektywne z punktu widzenia gospodarki regionu i budowy pozytywnego kapitału społecznego mogą to być formy kooperacji

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

1927 r. o prawie przemysłowym i Rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 27 października 1933 r. o izbach rzemieślniczych i ich związku miały one status publicznoprawny i wykonywały zadania publiczne, jako element systemu politycznego.⁶⁴ Cechy natomiast (niższa jednostka organizacyjna) stanowiły w tym czasie dobrowolne organizacje społeczno zawodowe o charakterze doradczym.

W okresie PRL funkcjonowanie rzemiosła regulowała Ustawa z dnia 8 czerwca 1972 r.⁶⁵, która uchylała ostatecznie rozporządzenia z r. 1927 oraz Ustawę z Dnia 1 lipca 1958 o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu, rzemiosła, handlu i niektórych usług przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej. Dodatkowo w 1973 r. weszła w życie Ustawa o Ubezpieczeniu społecznym rzemieślników.⁶⁶ Uprawnienie do samodzielnego wykonywania rzemiosła wydawał właściwy organ administracji państwowej w formie zezwolenia osobom legitymującym się tytułem mistrza w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła. Jak podaje Mała encyklopedia ekonomiczna z 1974 r. maksymalna liczba zatrudnianych pracowników to 6, lub 8 w przypadku zawodów budowlanych.⁶⁷

W 1972 r. zostaje powołany Centralny Związek Rzemiosła konsolidujący 4 do tej pory działające organizacje społeczno-zawodowe i gospodarcze. Ustawa z 1973 r. nadawała mu funkcje takie jak reprezentowanie rzemiosła wobec naczelnych organów administracji państwowej, nadzór i koordynacja organizacji rzemieślniczych czy rozwijanie działalności rzemieślników. Szczególna rola zwierzchnia nad kierowaniem tym obszarem działalności indywidualnej została przypisana przez ustawę radom narodowym. W roku 1969 jak podaje Mała Encyklopedia Ekonomiczna rzemiosło było głównym źródłem utrzymania dla ok. 1 mln osób i stanowiło 2,9% udziału w dochodzie narodowym. W roku 1960 według oficjalnych statystyk istniało w Polsce ponad 1 330 tys. zakładów rzemieślniczych⁶⁸

Przynależność do cechów była w PRL obligatoryjna dla wszystkich rzemieślników posiadających zakłady na terenie ich statutowego działania. Poza wymienionymi wcześniej funkcjami kontrolnymi i reprezentowania interesów, cechy pełniły także funkcje szkoleniowe. Podlegały nadzorowi wyższych szczebli organizacji rzemieślniczych i prezydiom rad narodowych. Odrębną strukturę stanowiły spółdzielnie rzemieślnicze, które dodatkowo pomagały w organizowaniu środków produkcji oraz zbytu towarów (przynależność już nieobowiązkowa).⁶⁹

Warto wspomnieć, że na poziomie oficjalnym Centralny Związek Rzemiosła pełnił podobne zadania, co dzisiejszy ZRP z tą różnicą, że zobowiązany był do opracowywania kierunków rozwoju rzemiosła wynikających z

⁶⁴ K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008, s. 25

⁶⁵ Wcześniej rzemiosło miało status samorządowy w okresie powojennym do roku 1950.

⁶⁶ Mała encyklopedia ekonomiczna, Warszawa 1974, „Rzemiosło”, s. 728

⁶⁷ K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008, s.

⁶⁸ Mała encyklopedia ekonomiczna, Warszawa 1974, „Rzemiosło”, s. 728

⁶⁹ Tamże, „Samorząd rzemieślniczy”, s. 734

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

narodowych planów 5 letnich – samorządność Związku była zatem czysto fasadowa. Wiązało się to z jednej strony z koniecznością wpasowywania się w plany gospodarcze, a z drugiej podleganie nadzorowi rad narodowych i kontroli państwa, jeśli chodzi o wydawanie pozwoleń na prowadzenie samodzielnej działalności rzemieślniczej. W systemie gospodarki planowej kraju o ustroju socjalistycznym rzemiosło było traktowane, jako działalność pozwalająca w pewnym stopniu uzupełniać braki produktów na rynku pochodzących z produkcji wielkoprzemysłowej czy zaspokajać lokalny popyt na podstawowe dobra konsumpcyjne o charakterze spożywczym w ograniczonym wymiarze. Jednocześnie, jako przejaw „inicjatywy”, „prywaciarstwa” było traktowane przez władze podejrzliwie, jako działalność wymykająca się w praktyce w pewnym stopniu spod kontroli systemowej.

Tak więc w polskim prawodawstwie mieliśmy już w przeszłości do czynienia z sytuacją obligatoryjnej przynależności do samorządu gospodarczego rzemiosła. Jak pokazała jednak historia, sama obligatoryjność członkostwa nie determinuje jednoznacznie silnej pozycji samorządu. Istotny staje się kontekst społeczno-polityczny oraz faktyczna niezależność, czy samorządność.

Jak zauważają Grzelak i Kmiecik⁷⁰ instytucja samorządu gospodarczego miała w warunkach polskiej transformacji ustrojowej być pomysłem na decentralizację zadań publicznych w sferze życia gospodarczego i gospodarki wolnorynkowej. Jednocześnie autorzy zwracają uwagę na spory rozrzut poglądów w doktrynie prawa administracyjnego oraz brak „legalnej definicji” tego pojęcia. Pomimo to można wskazać pewne elementy, czy kryteria wspólne dla pojęcia samorządu. A będą to:

- wyodrębniona grupa społeczna, określona przez prawo, której członkostwo powstaje z mocy prawa,
- wykonywanie zadań administracji państwowej w granicach przez prawo określonych, w sposób samodzielny, w formach właściwych dla administracji państwowej,
- własna organizacja, ustalona w przepisach prawa, o charakterze przedstawicielskim, pozostająca pod kontrolą tej grupy społecznej, która ją wybrała,
- ukształtowanie samorządu na zasadzie decentralizacji oraz jego działanie na podstawie prawa i pozostawanie pod nadzorem organów państwowych,
- wejście organów samorządu, nie będących organami administracji państwowej, w skład jednolitego aparatu administracyjnego państwa jako całości - administracji publicznej⁷¹

Można zatem powiedzieć, że samorząd z punktu widzenia formalnego jest organizacją publicznoprawną a więc mającą kompetencje władcze wobec członków a także często innych osób przy

⁷⁰ M. Grzelak, R. Kmiecik, Ustrój i zadania samorządu gospodarczego [w:] Samorząd w Polsce, istota, formy, zadania pod red. S. Wykrętowicz, Poznań 2008

⁷¹ Tamże [za:] Por. T. Rabska, Podstawowe pojęcia organizacji administracji, (w:) System prawa administracyjnego, Ossolineum 1977, s. 349,350.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

wykonywaniu zadań publicznych, określonych w ramach prawa. Natomiast samorząd gospodarczy, jak zauważają cytowani wcześniej autorzy, podpada pod tzw. samorząd specjalny (wszelkie rodzaje samorządu nie-terytorialnego), którego podstawowym wyróżnikiem jest więź gospodarcza i samorządy zawodowe skupiające przedstawicieli tego samego zawodu.

Jego funkcjonowanie regulują 3 zasadnicze akty prawne:

Tabela 3. Podstawowe akty prawne regulujące funkcjonowanie samorządu gospodarczego w Polsce

Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle	Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979 z późn. zm.
Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych (obecnie przedsiębiorców)	Dz.U. Nr 35, poz. 194 z późn. zm.
Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych	Dz.U. Nr 35, poz. 195 z późn. zm.

Na ich podstawie należy poddać w wątpliwość twierdzenie, jakoby samorząd gospodarczy rzemiosła, (a oprócz niego także zrzeszenia handlu, usług, transportu i innych organizacji przedsiębiorców) był samorządem gospodarczym w znaczeniu prawnym. Co prawda organizacje te mają korporacyjny charakter, jednak nieobligatoryjna przynależność nie spełnia podstawowego kryterium samorządu w ujęciu prawnym – **powszechności**. Postanowienia w wymienionych ustawach nt. dobrowolnego zrzeszania się przybliżają organizacje samorządu gospodarczego w stronę związków prywatnoprawnych.

Ponadto nie jest spełniany kolejny warunek w postaci **samodzielnego wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej**. Skoro bowiem członkowstwo nie jest obowiązkowe to ma miejsce znaczne ograniczenie możliwości oddziaływania tych organizacji zarówno na swoich członków, a tym bardziej na inne podmioty gospodarcze - przedsiębiorców pozostających poza ich strukturami.⁷²

Istnieje przy takim stanie rzeczy ryzyko, że skuteczność, rozumiana jako wykonywanie zadań wobec podmiotów, których one dotyczą, może być niepełna. Co więcej, sposób powoływania i rozwiązywania takich organizacji, uzależniający ich istnienie od woli zrzeszonych członków także nie sprzyja całkowitej pewności co do wykonania zadań o charakterze publicznym. Brak jest obiektywnych kryteriów przyznawania zadań konkretnym organizacjom, co jak zauważają Grzelak i Kmiecik ograniczony zakres przyznanych zadań odnosi się do tych o charakterze zleconym a nie własnym.

Mamy tu do czynienia zatem z paradoksem: wymienione 3 ustawy posługują się pojęciem samorządu wobec grup, które w rzeczywistości takich funkcji do końca nie wypełniają. Jak zauważają Grzelak i Kmiecik,

⁷² M. Grzelak, R. Kmiecik, Ustrój i zadania samorządu gospodarczego [w:] Samorząd w Polsce, istota, formy, zadania pod red. S. Wykrętowicz, Poznań 2008

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805, fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

wydaje się, że jest to wynikiem przyjęcia koncepcji samorządu w szerszym, politycznym znaczeniu i próby przenoszenia jej na grunt prawny.⁷³ W obliczu tworzonych w tym samym czasie zapisów o tworzeniu m. in. samorządu lekarskiego, adwokackiego, ubezpieczeniowego i innych samorządach zawodowych oraz nadania im uprawnień publicznoprawnych, rola samorządu gospodarczego wydaje się zmarginalizowana.

Powody, dla których tak się stało miały zdaniem autorów podłoże w koncepcjach budowy ustroju gospodarki kapitalistycznej w Polsce oraz czerpanych wzorcach z państw, w których tego typu podmioty nie występują. Na poziomie społecznym wiązanie samorządu gospodarczego z formułą publicznoprawną było postrzegane, jako ograniczanie wolności gospodarczej na gruncie nastrojów liberalnych w tym zakresie. Z tych samych powodów próby nadania izbom przemysłowo-handlowym zadań o charakterze publicznym na mocy ustaw spełzały na niczym. Pewnym wyjątkiem stało się w połowie lat 90-tych nadanie izbom rolniczym obligatoryjnego charakteru przez ustawodawcę, za czym jednak poszedł dość ograniczony zakres zadań w obrębie doradczym, czy sporządzania analiz i podnoszenia wiedzy członków.

Pomimo, że powyższe ustalenia wskazują, że samorząd gospodarczy w sensie prawnym nie występuje (poza wyjątkiem izb rolniczych), to pojęcie samorządu gospodarczego, jak zauważają Grzelak i Kmiecik znajduje swoje miejsce w Konstytucji RP Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁷⁴, gdyż jej art. 17 ust. 2 stanowi, że w drodze ustawy można tworzyć inne, obok samorządu terytorialnego i zawodowego rodzaje samorządu, zaś jedynym konstytucyjnym ograniczeniem w tym zakresie jest zakaz ograniczania wolności w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.

Dodatkowym problemem wynikającym z podlegania pod 3 ustawy jest struktura ZRP mająca charakter dualny, choć nie dotyczy to bezpośrednio działalności oświatowej. Działając w ramach ustawy o rzemiośle, z marca 1989 roku, Związek zrzesza izby rzemiosła i przedsiębiorczości, które są podmiotami samorządu nieterytorialnego. Jednocześnie realizując zadania konfederacji pracodawców, w rozumieniu ustawy z maja 1991 roku o organizacjach pracodawców, ZRP skupia podmioty nie mieszczące się w formule samorządowej, lecz zrzeszeniowej. Dwoistość ta odciska swój wyraźny ślad na aktywności Związku w obszarze stosunków przemysłowych.⁷⁵ Soroka wskazuje przykłady problemów z tożsamością przedstawicieli ZRP, która rzutuje na jego działalność jako instytucji konsultacyjnej w ramach Trójstronnej Komisji i wojewódzkich komisji dialogu społecznego. Z jednej strony wyraźne jest reprezentowanie interesów środowiska przedsiębiorców rzemieślników z sektora MSP, z drugiej chęć opowiadania się po stronie pracowników czy związków zawodowych, których interesy bywają zbieżne (np. spór taksówkarzy z MF w 2004 r.).

Jak konkluduje Soroka, szansą na przełamanie swoistej izolacji jest uczestnictwo w pracach Rady Przedsiębiorczości RP (platformy wielu organizacji biznesowych), gdyż „(...)przedstawiciele lokalnych izb zrzeszonych w ZRP wydają się zajmować dość osamotnioną pozycję pomiędzy reprezentantami związków

⁷³ Tamże

⁷⁴ Dz.U. Nr 78, poz. 483, sprost. Dz.U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319.

⁷⁵ Jacek Soroka, Rola Związku Rzemiosła Polskiego w stosunkach przemysłowych i dialogu społecznym, www.eurofound.europa.eu

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

zawodowych oraz liderami organizacji pracodawców afiliowanych przy trzech pozostałych reprezentatywnych organizacjach pracodawców – Konfederacji Pracodawców Polskich, KPP, Business Centre Club, BCC oraz Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan, PKPP Lewiatan.”⁷⁶

Zdaniem przywoływanych autorów potrzeba istnienia samorządu gospodarczego, jako reprezentacji przedsiębiorców nie podlega dyskusji, na co wskazuje duża aktywność samych właśnie przedsiębiorców i organizacji ich zrzeszających. Inną kwestią jest rozstrzygnięcie o charakterze tego samorządu – jako związku prywatnoprawnego, bądź publicznoprawnego o obligatoryjnym charakterze i uprawnieniach władczych wraz z dyspozycją do wykonywania zadań o charakterze publicznym. Zdecydowanie się na tą drugą drogę wymagałoby jednak dużej woli politycznej a przede wszystkim uświadomienia elitom władzy, że silny samorząd gospodarczy nie jest zagrożeniem dla gospodarki wolnorynkowej, a zapewni wzrost efektywności działań w związku z decentralizacją obowiązków instytucji publicznych.

Zwolennicy tej drogi wskazują na przykład reformy samorządowej, odnoszącej się do samorządu terytorialnego, będącej jedną z najbardziej udanych polskich reform po 1989 r. Za jej największe sukcesy uznano lepsze rozpoznanie lokalnych potrzeb i problemów, jak i możliwości, efektywniejszą alokację zasobów i aktywizację obywateli. Nie bez znaczenia jest także większa przejrzystość działań organów samorządowych oraz większe możliwości kontroli ze strony zarówno państwa, jak i społeczeństwa.

3.4.2. Perspektywy zwiększania siły oddziaływania samorządu gospodarczego na otoczenie zewnętrzne

Zasadniczo dają się zauważyć dwie możliwe drogi zwiększania roli i wpływu samorządu gospodarczego rzemiosła na sektor publiczny, a co za tym idzie, w tym także oświatę zawodową:

- A. Dążenie do przyjęcia przez samorząd gospodarczy rzemiosła postaci podmiotu publicznoprawnego wraz z uprawnieniami władczymi i zadaniami własnymi przy obligatoryjnym charakterze członkostwa**

- B. Zachowanie status quo, jeśli chodzi o rozwiązania formalno prawne, traktujące samorząd gospodarczy rzemiosła, jako podmiot prywatnoprawny, powoływany na zasadzie dobrowolności zrzeszania się i szukanie innych rozwiązań mających na celu zwiększenie efektywności działań, siły wpływu na otoczenie zewnętrzne (w tym sektor publiczny i oświatę zawodową) oraz przyciągnięcie nowych członków**

⁷⁶ Tamże

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Ad. A. W przypadku rozwiązania pierwszego, powołanie samorządu gospodarczego w tym samorządu gospodarczego rzemiosła, jako podmiotu administracji publicznej z pewnością pozwoliłoby na większe upodmiotowienie i zaangażowanie pracodawców w podejmowanie decyzji bezpośrednio ich dotyczących. Byłoby to zgodne z ideą samorządności, która znajduje odzwierciedlenie w konstytucji RP⁷⁷, i która przyświecała twórcom reformy administracyjnej kraju. Jednostki samorządu terytorialnego, jak gminy, powołane do zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców, nadawania kierunków rozwoju i scalania tożsamości lokalnej odniosły już sukces. Rozumieć go należy nie tylko jako aktywizację społeczności lokalnych, ale także efektywniejsze wydatkowanie środków publicznych i lepszą koordynację działań z uwagi na bliskość władzy i silniejszą kontrolę społeczną ze strony społeczności lokalnych. Jak wskazuje Regulski, samorząd jest warunkiem koniecznym acz niewystarczającym do funkcjonowania demokracji, uświadamiania sobie istnienia różnych interesów i wypracowywania sposobów na ich godzenie.⁷⁸

Ponadto samorząd gospodarczy włączony w struktury państwa w odróżnieniu od korporacji prywatnoprawnych (jak ZRP obecnie) przyczyniałby się do, jak zauważa Matysiak⁷⁹, zwiększenia efektywności ładu rynkowego, w przeciwieństwie do sytuacji, gdy regulatorem jest samo państwo: „Państwo ustanawia prawo, natomiast proces internalizacji przepisów prawnych powinien odbywać się za pomocą tzw. związków pośrednich pomiędzy obywatelem a państwem”. Te mezostruktury, jak zauważa Matysiak pośrednicząc pomiędzy obywatelem a państwem stanowią w swej istocie o kondycji społeczeństwa obywatelskiego. Co więcej proces internalizacji norm prawnych w obrębie mezostruktur przyczynia się do rozwiązywania konfliktów ekonomicznych, a w konsekwencji stabilizacji systemu w oparciu o ład rynkowy.

Jednak i w samym środowisku rzemieślniczym stanowiska wobec przyjęcia takiego rozwiązania są zróżnicowane – mają zarówno zdecydowanych przeciwników, jak i zagorzałych zwolenników. Tym niemniej wdrożenie tego modelu wiązałoby się z ogromną reorganizacją nie tylko samych struktur w obrębie rzemiosła i chociażby szkolnictwa zawodowego, ale przede wszystkim wymagałoby dużej woli politycznej wprowadzającej stanowcze i rewolucyjne zmiany w prawodawstwie polskim. Póki co nic jednak nie wskazuje na zamiary zwiększania uprawnień rzemiosła, czy włączania go w struktury administracyjne. Wiązałoby się to w pierwszej kolejności zapewne z uczynieniem z niego organizacji obligatoryjnej, tak by mogła reprezentować interesy wszystkich podmiotów spełniających określone kryteria. Wręcz przeciwnie, ruchy i działania podejmowane przez chociażby MEN na gruncie reformy kształcenia zawodowego w gruncie rzeczy dążą do marginalizacji roli samorządu gospodarczego rzemiosła w kształceniu uczniów i certyfikacji zawodowej, co jest de facto jednym z głównych zadań tej organizacji.

⁷⁷ Dz.U. Nr 78, poz. 483, sprost. Dz.U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319.

⁷⁸ J. Regulski, Samorządna Polska, Warszawa 2005

⁷⁹ K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008 s. 26 [za:] A. Matysiak, Samorząd gospodarczy w świetle koncepcji społeczeństwa obywatelskiego [w:] Samorząd gospodarczy i zawodowy w procesie powstawania ładu rynkowego w Polsce, red. B. Klimczak, Wrocław 2000

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Ad. B. Należy mieć także na uwadze, że przy tak daleko idącej zmianie strukturalnej (o ile byłaby ona w najbliższych latach możliwa) do głosu mogłyby dojść inne czynniki osłabiające pozycję wyjściową rzemiosła. Druga droga, zakładająca ewolucyjne zmiany przy zachowanym statusie prywatnoprawnym i dowolności zrzeszania się przedsiębiorców-rzemieślników odnosiłaby się do zmian m. in. w następujących obszarach:

- Wizerunku rzemiosła w opinii publicznej, wydobycia się z „zapaści wizerunkowej” , jak to nazywa Bondyra. Polega ona na niskim prestiżu zawodów rzemieślniczych i szkół zawodowych
- Określenia tożsamości środowiska rzemieślniczego, która lokuje się gdzieś między tradycją a nowoczesnością, samorządem zawodowym a gospodarczym (pracownicy – pracodawcy)
- Świadomości funkcji i roli samorządu gospodarczego w gremiach decydenckich władz na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym
- Współpracy samorządu gospodarczego z instytucjami samorządu terytorialnego i oświatowymi na wszystkich szczeblach, przejście z roli mało znaczącego opiniodawcy do roli partnera; stworzenie podstaw instytucjonalnych do tego typu współpracy o charakterze systemowym
- Zdolności do tworzenia kapitału społecznego w obrębie nowoczesnych, przestrzennie zgrupowanych form współpracy jak np. klastry
- Przyciągania do rzemiosła nowych, aktywnych członków (których interesy są zbieżne z interesami celami rzemiosła) i wzrost identyfikacji ze środowiskiem rzemieślniczym,
- Aktywizacji części obecnych członków oraz integracji w ramach wspólnych wartości i celów – stworzenie środowiska rzemieślniczego samego w sobie i samego dla siebie, jednocześnie otwartego na współpracę z innymi podmiotami; oznacza to także zwiększenie liczby zakładów rzemieślniczych szkolących (obecnie tylko ok. 10% zakładów zajmuje się szkoleniem, za co obwiniane są niekorzystne, a na pewno nie zachęcające uregulowania prawne⁸⁰)
- Uświadczenia opinii publicznej prostej korelacji pomiędzy poziomem kształcenia zawodowego i certyfikacji, a bezpośrednią jakością wyrobów i usług rzemieślniczych oraz w niektórych przypadkach bezpieczeństwa, zdrowia i życia obywateli

Ponadto jak zauważa Krzysztof Bondyra⁸¹ konieczne stanie się m. in. skuteczne aplikowanie o środki unijne w ramach miękkich projektów (a nie tylko inwestycyjnych), powołanie ciał doradczych przy ZRP i izbach koordynujących takie projekty.

Środkiem do realizacji scenariusza B wydają się w dużej mierze skuteczne działania promocyjne zmierzające do zmian stanu świadomości społecznej u decydentów i kształtowania opinii publicznej.

⁸⁰ Sprawozdanie z przebiegu Regionalnej Debaty Oświatowej „Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła: [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009 (pisma z okresu od 3.12.08)

⁸¹ K. Bondyra, Stracone zachody rzemiosła? Wnioski i rekomendacje [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008, s. 147

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Na chwilę obecną jest to utrudnione m.in. w związku z brakiem zainteresowania ze strony popularnych mediów masowych tematyką szkolnictwa zawodowego, czy rzemiosła. Ponadto konsultacje społeczne (ws. np. reformy szkolnictwa zawodowego) przybierały niejednokrotnie charakter fasadowy, o ile w ogóle przedstawiciele rzemiosła byli na nie zapraszani. Analizując postanowienia kongresów i organizacji ZRP kierowane do władz oświatowych⁸², czy zawieranie licznych porozumień „w obronie” określonych zapisów dotyczących kształcenia zawodowego, można zauważyć zwiększanie się aktywności tego środowiska i integracji w obliczu „wspólnego wroga”, kryzysu i sytuacji, w której ważą się losy organizacji.

Walkowiak zauważa, że podejmowanie inicjatywy przez samorząd rzemiosła ograniczało się wcześniej w dużej mierze do organizowania konferencji, zawierania porozumień o współpracy, które nie przekładały się na realny wpływ na sektor publiczny.⁸³ Budziło to frustrację środowiska rzemieślniczego i zubożenie wobec kolejnych wewnętrznych „spotkań konsultacyjnych”. W wielu przypadkach zapraszani goście reprezentujący np. środowisko parlamentarzystów z danego regionu się nie pojawiali, wyrażając brak zainteresowania tematyką.⁸⁴ Jednocześnie, jak pokazuje przebieg debaty, można odnieść wrażenie, że założenia reformy kształcenia zawodowego zostały w resorcie edukacji narodowej wypracowane w porozumieniu ze środowiskiem nauczycielskim już dawno i są prezentowane rzemiosłu jako „ostateczne, do akceptacji”.⁸⁵

W realizacji drugiego scenariusza z pewnością pomoże zapożyczenie niektórych dobrych rozwiązań niemieckiego modelu dualnego, przedstawionego w dalszej części analizy.

⁸² ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, cz. 1, Warszawa 2009 (pisma od 3.12.08)

⁸³ K. Walkowiak, Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce [w:] red. K. Bondyra, J. Sikora, Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008

⁸⁴ Protokół z debaty o przyszłości szkolnictwa zawodowego, Kujawsko- Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości, Bydgoszcz, 11.03.2009

⁸⁵ WIR w Poznaniu, Uwagi środowiska rzemieślniczego zrzeszonego w WIR w Poznaniu oraz Izbie Rzemieślniczej i Przedsiębiorczości w Kaliszu odnośnie założeń do reformy kształcenia zawodowego prezentowanych przez MEN, Poznań 16.03.2009 [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, cz. 1, Warszawa 2009 (pisma od 3.12.08)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

3.5. Rozwiązania instytucjonalne i rola samorządu gospodarczego w niemieckim modelu dualnym kształcenia

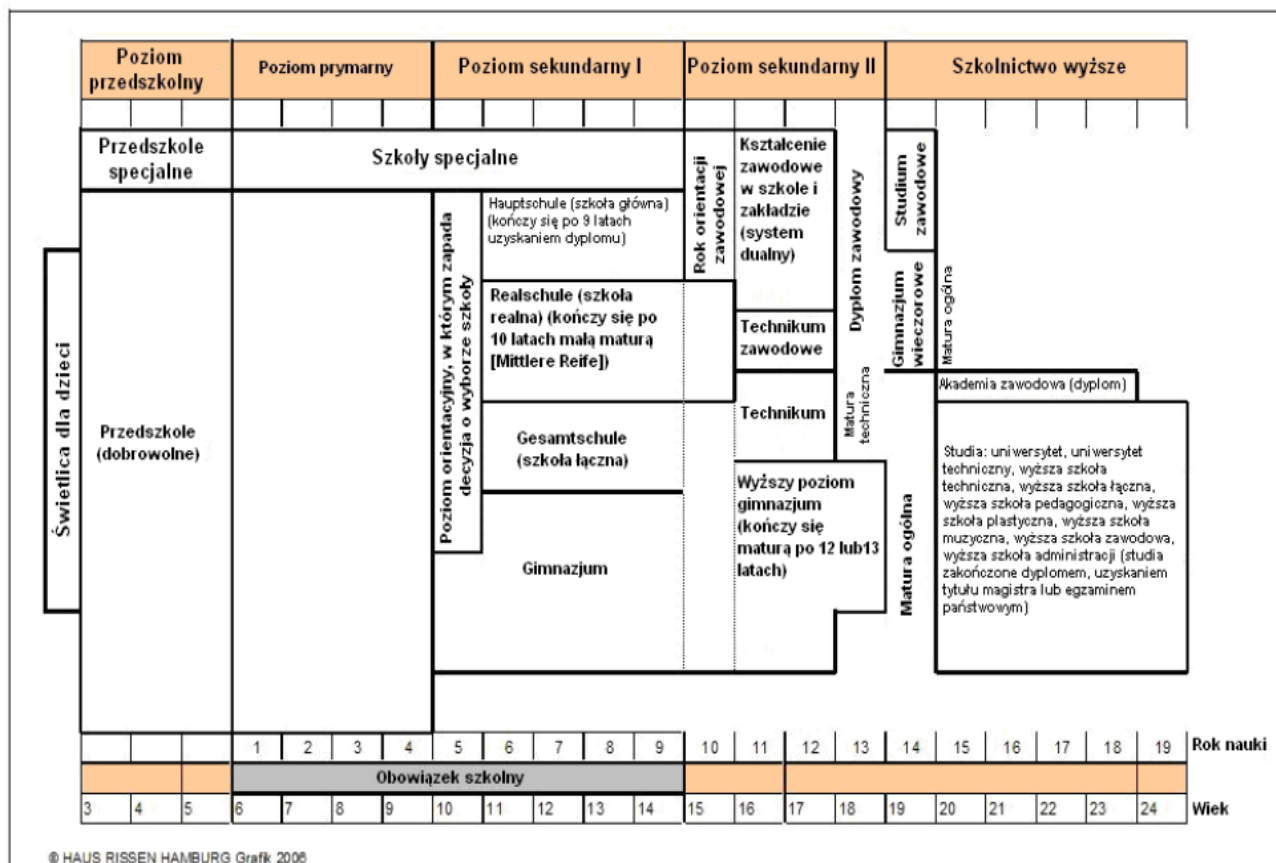
3.5.1. Zarys i podstawowe założenia modelu dualnego w Niemczech

Niemiecki model kształcenia zawodowego określany jest mianem systemu dualnego, tj. w założeniach ma z jednej strony zagwarantować przygotowanie teoretyczne w szkole zawodowej, a jednocześnie kontakt z realiami zawodu i funkcjonowania przedsiębiorstw w ramach praktycznej nauki zawodu w przedsiębiorstwach. Dużą uwagę w tym systemie odgrywa zapotrzebowanie płynące z rynku pracy na przedstawicieli konkretnych zawodów i ich kwalifikacji, co determinuje znaczącą rolę pracodawców i ich zrzesseń.

Poniżej prezentowany jest schemat niemieckiego szkolnictwa federalnego. Jak wynika z niego, kształcenie zawodowe zaczyna się w wieku 15 lat, podobnie jak na etapie zasadniczej szkoły zawodowej w Polsce.

Wykres 3. Schemat niemieckiego szkolnictwa zawodowego

Źródło: System edukacyjny w Niemczech, www.hanse-parlament.eu/mediabig/356A.pdf

W systemie niemieckim wyróżnia się zasadniczo 6 typów szkół zawodowych, zaprezentowanych na poniższym diagramie:

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykres 4. Typy szkół zawodowych Niemczech

Rodzaje szkół zawodowych

<p>Szkoła zawodowa (3-letnia) Z reguły 2 dni szkoły w tygodniu lub jako blok w zależności od praktykantów, klasy <u>podzielone</u> najczęściej według rzemiosła i przemysłu (np. przemysł piekarniczy/ piekarnictwo). Wymóg: 9 lub 10 klasa.</p>	<p>Specjalistyczna szkoła zawodowa (2-letnia, medycyna 3-letnia) 30 – 35 h tygodniowe pełny wymiar, specyficzne plany nauczania i przedmioty w oparciu o zawody dualne (np. asystent ds. informatyki) Wymóg: Na ogół 10 klasa z egzaminem państwowym</p>	<p>Szkoła specjalna kształcenia zawodowego (3 letnia) Podobnie jak szkoła zawodowa z odrębnymi planami nauczania. Wymóg: 9 klasa</p>
<p>Srednia szkoła zawodowa (Pełny wym. 1 rok, niepełny 2 lata) Profile: technika, gospodarka, nauki społ. matura przedmiotowa Wymóg: 10. klasa lub wyksz. zawodowe (dualne lub specjalistyczna szkoła zawodowa)</p>	<p>Gimnazjum zawodowe (3 letnie do matury) Profile: technika, gospodarka, rolnictwo, nauki społeczne, opieka zdrowotna, biotechnologia, żywienie, i in. Wymóg: 10 klasa</p>	<p>Szkoła ustawicznego kształcenia zawodowego (2 letnia) Tylko po poprzedzającym wyksz. zawodowym <u>oraz</u> praktyce (w zal. od zawodu, ok. 100 profili)</p>

Źródło: R. Helmig, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Seminarium nt. kształcenia zawodowego w Niemczech, www.lewiatan.pl, 2.12.2008

Jak zauważa Kwiatkiewicz, poza różnymi typami szkół, niemiecki system ponadgimnazjalnej edukacji zawodowej opiera się na współpracy wielu partnerów. Różne podmioty zaangażowane w ten proces przyjmują na siebie różne funkcje i wynikające z nich zakresy odpowiedzialności. Ponadto szczególną rolę odgrywa zarówno procedura poszukiwania praktyk przez adeptów zawodu, jak i potem odbywanie samych praktyk.⁸⁶ Należy zwrócić uwagę na fakt, że z reguły 3 letnia nauka zawodu (po 2 -3 dni w tygodniu) ma miejsce zarówno w szkole, jak i w zakładzie pracy (lub w specjalistycznych centrach kształcenia).

Na poziomie federalnym za ustanowienie zasad kształcenia zawodowego w postaci ustawy odpowiada Ministerstwo Badań i Edukacji oraz Ministerstwo Pracy i Gospodarki (odpowiedniki MEN i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej). Kwiatkiewicz przytacza także załącznik do ustawy (Berufsbildungsgesetz), którym jest klasyfikacja zawierająca około 360 zawodów (w systemie dualnym) w roku 2001. Jest to ponad dwukrotnie więcej niż w polskiej klasyfikacji zawodów (liczącej ponad 100 zawodów obecnie polskiej klasyfikacji zawodów kształconych na poziomie ZSZ). Natomiast partnerzy społeczni na drodze ustaleń i w porozumieniu z organami administracji federalnej opracowują regulaminy i warunki kształcenia zawodowego.

⁸⁶ A. Kwiatkiewicz, Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl, 10.02.2009

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Model niemiecki z uwagi na ustrój państwa nie jest do końca jednolity – systemy kształcenia w poszczególnych landach różnią się w niektórych kwestiach pomiędzy sobą. Administracja samorządowa landów odpowiada bowiem m. in. za edukację, a konkretnie funkcjonowanie szkół, w tym zawodowych.

To administracja samorządowa odpowiada za funkcjonowanie systemu i jego wdrażanie. Każdy z landów reguluje powyższe kwestie zgodnie ze swoją wewnętrzną polityką. Na tym poziomie istnieje "dualizm instytucjonalny": edukacja zawodowa jest finansowana ze środków landów oraz przez przedsiębiorstwa - finansują one praktyczną część nauki zawodu.⁸⁷

Certyfikacją kwalifikacji zajmują się izby przemysłowo-handlowe i rzemieślnicze. W skład komisji egzaminacyjnych wchodzi przedstawiciele szkoły i przedstawiciele zakładów pracy, którzy mają przygotowanie pedagogiczne. Przeprowadzanie egzaminów w izbach zapewnia utrzymanie odpowiednich standardów kształcenia.

Na uwagę zasługuje także system poradnictwa zawodowego oraz polityka informacyjna, która w niemieckim systemie jest rozbudowana i zakłada sprawną współpracę samorządu gospodarczego oraz szkół zawodowych. Instytucją, która na podstawie ustawy dotyczącej zatrudnienia jest odpowiedzialna za poradnictwo zawodowe, jest Federalny Urząd Pracy (Berufsamt). W istocie jest to samorządowa korporacja publicznoprawna, w skład której wchodzi reprezentacje pracodawców, związków zawodowych i władz publicznych. Składa się ona z centralnego urzędu, landowych placówek oraz lokalnych biur pracy.⁸⁸

Interesującym narzędziem są internetowe platformy informacyjne⁸⁹, gdzie poza informacjami, poradami istnieje także możliwość kontaktu nawiązania współpracy ucznia z zakładem pracy, w którym będzie odbywał praktyki. Jest to o tyle ważne, że uczeń sam odpowiada za dostanie się na praktykę, stykając się jednocześnie po raz pierwszy z rekrutacją. Odbywa się ona na podstawie ocen szkolnych, jak i analizy dokumentów aplikacyjnych, czy rozmowy kwalifikacyjnej. Uczniowie tym samym poznają realia rynku pracy, jednocześnie pewne uregulowania zapewniają pomoc tym, którzy nie dostali się na praktyki (w postaci chociażby szkół specjalnych). Zatem takie wskaźniki, jak niżej wymienione są miarą efektywności systemu:

- poziom zainteresowania praktykami zawodowymi (mierzony liczbą osób chcących je podjąć),
- liczba przedsiębiorstw oferujących miejsca praktyk,
- liczba osób efektywnie wchodzących na rynek pracy.

Poniższa tabela prezentuje dane na temat praktycznej nauki zawodu. Z uwagi na nieprzystawalność systemów w Polsce i Niemczech oraz odmiennego statusu samorządu gospodarczego, zestawienie te można potraktować jako bardziej informacyjne, niż porównawcze; zwłaszcza w sytuacji, gdy po stronie polskiej nie są

⁸⁷ A. Kwiatkiewicz, Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl, 10.02.2009

⁸⁸ M. Górczyński, Funkcjonowanie doradztwa zawodowego w Polsce w aspekcie wybranych modeli europejskich, doradztwo zawodowe w Niemczech, www.lcez.lublin.pl, 2.02.2009

⁸⁹ A. Kwiatkiewicz, Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl, 10.02.2009

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

uwzględnieni w statystykach ZRP pracodawcy spoza struktur samorządu gospodarczego. Pomimo to, można mówić o ogromnej rozbieżności, jeśli chodzi o rządy wielkości ilości kontraktów szkoleniowych, przedsiębiorstw szkolących, czy liczby profesji (nawet uznając dwukrotnie większą populację zachodniego sąsiada Polski).

Tabela 4. Wybrane dane niemieckiego systemu dualnego

System dualny w Niemczech w 2008 r.
616.000 kontraktów szkoleniowych w 2008 (spadek o 1,5% w porównaniu z 2007)
Praktyki oferuje ok. 493 tys. przedsiębiorstw (ponad 20% ogółu firm)
Lista zawodów w systemie dualnym obejmuje ok. 360 profesji
Źródło: opracowanie własne na podstawie: BIBB, Datenreport zum Berufsbildungsbericht, www.datenreport.bibb.de, 2.02.2010

Ponadto wskazuje się na istotny fakt, że co 6 adept zawodu w Niemczech posiada jednocześnie świadectwo dojrzałości, co świadczy o silnym zakorzenieniu idei kształcenia ustawicznego w Niemczech. Ponadto nie ma ograniczeń wiekowych powyżej 16. r. życia co do podejmowania nauki zawodu na prawach i wynagrodzeniu ucznia.

W poniższej tabeli zaprezentowane są niektóre wady systemu dualnego przywoływane w dyskursie, które mogą być inspiracją dla formułowania argumentów po stronie zarówno zwolenników, jak i przeciwników w polskich debatach.

Tabela 5. Wady systemu dualnego w Niemczech wraz z propozycjami działań

Niektóre obszary krytyki systemu dualnego w Niemczech	Przykładowe rozwiązania
W obliczu stagnacji gospodarczej pojawiło się kwestionowanie przez część pracodawców zasadności obciążeń finansowych i ich wysokości, ponoszonych przez nich na rzecz tego systemu i co za tym idzie zmniejszenie się liczby pracodawców przyjmujących na praktyki uczniów – coraz bardziej partykularna postawa	W odpowiedzi na argumenty przedsiębiorstw o wysokich kosztach organizacji praktyk oraz zmniejszającą się liczbę miejsc praktyk zaczęto tworzyć firmy kształcące. Są to przedsiębiorstwa, w których produkcja jest zagadnieniem wtórnym, a ich podstawowym zadaniem jest zapewnienie miejsc praktyk dla młodzieży. Takie przedsiębiorstwa są finansowane, m.in. z dodatkowych funduszy

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	europjskich przeznaczonych dla mieszkańców byłej NRD.
Przewaga popytu na miejsca praktyk nad ich podażą, w niektórych przypadkach osiągająca bardzo znaczące rozmiary (mniejsze szanse dla słabiej wykwalifikowanych uczniów szkół - preferowane są osoby po odpowiedniku matury)	Program szkół specjalnych, możliwość udziału przez rok w szkole przygotowującej do zawodu i ponowna aplikacja na praktyki
Zbyt duży wymiar praktyk nie pozwalający uczniom na efektywną naukę teoretyczną	
Zagrożenie bezrobociem, jak wynika z raportu OECD <i>Education at a Glance</i> z 2004, jest 2-3% wyższe w przypadku absolwentów systemu dualnego, niż osób, które kończyły specjalistyczne szkoły zawodowe	Analizy na zlecenie Federalnego Instytutu Kształcenia Zawodowego (BIBB) wykazały, że to nie sam system dualny powoduje takie zagrożenia a odmienny poziom uczestników tych systemów (trudności w zintegrowaniu także szczególnych grup docelowych (osoby niepełnosprawne, nieproduktywne, migranci) oraz specyfika zawodów w nich nauczanych. W niektórych landach zorganizowano takie formy edukacyjne jak akademie zawodowe, studium dualne, czy właśnie specjalistyczne szkoły zawodowe.
Źródło: Na podstawie: A. Kwiatkiewicz, Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl , 10.02.2009 , R. Helmig, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Seminarium nt. kształcenia zawodowego w Niemczech, www.lewiatan.pl , 2.12.2008	

3.5.2. Rola samorządu gospodarczego w niemieckim modelu dualnym

Jak już wcześniej wspomniano samorząd gospodarczy pełni rolę równorzędnego partnera w systemie niemieckim dla organów administracji państwowej i samorządowej na poziomie landu. Jego zadania wykraczają poza opiniowanie projektów, czy systemów, co wiąże się ze współodpowiedzialnością za wdrażanie programów nauczania i praktycznej nauki zawodu na poziomie przedsiębiorstw. Wydaje się to naturalną konsekwencją statusu niemieckiego samorządu gospodarczego – ma on bowiem charakter publicznoprawny, a co za tym idzie umocowania ustawowe w zakresie wpływu na oświatę zawodową.

Wiąże się to z obligatoryjną przynależnością do izb przemysłowo-handlowych, ale bez prawnego wymogu przyjmowania uczniów na praktyki. Jak zauważa jednak Kwiatkiewicz, w praktyce większość pracodawców czyni to „[...] uważając to za naturalną kolej rzeczy. [...] warto podkreślić kulturowe uwarunkowania systemu dualnego, mającego swe korzenie w XIX wieku i wywodzącego się z rzemiosła. Wieloletnia tradycja sprawiła, że firmy czuły i nadal w większości przypadków czują się zobowiązane do

54

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

przyjmowania adeptów zawodu na praktyki, nawet w świetle braku oficjalnych uregulowań prawnych tej kwestii, które by im takie zadanie narzucały. Można więc postawić tezę o dobrowolnym, uwarunkowanym tradycją włączaniu się przedsiębiorstw w proces edukacji zawodowej.⁹⁰

Oczywiście poza uwarunkowaniami kulturowymi istotną rolę odgrywa pragmatyzm niemieckich pracodawców, gdyż wykształcenie pracownika własnymi nakładami pracy wiąże się ze znajomością jego kwalifikacji, a co ważniejsze dostosowaniem ich do potrzeb pracodawcy i wymogów konkretnego zawodu. Taki absolwent jako „swój”, jest nie tylko bardziej przewidywalny (jeśli zostanie zatrudniony), ale także z reguły bardziej lojalny i związany z pracodawcą z uwagi na długie obcowanie i znajomość. Izby kontrolują także przebieg procesu kształcenia, do egzaminów dopuszczani są kandydaci legitymujący się wypełnionym dziennikiem praktyk, spełniającym kryteria formalne.

Praktyki odbywają się głównie w małych i średnich przedsiębiorstwach - prowadzone od lat statystyki wykazały, że relacja liczby praktykantów do liczby osób zatrudnionych jest zdecydowanie większa w przypadku firm z sektora MSP niż w przypadku dużych przedsiębiorstw.⁹¹ Analogiczna sytuacja ma miejsce w Polsce pod względem stosunku liczby firm, czy liczby zatrudnianych pracowników z sektora MSP do przedsiębiorstw dużych. Co więcej w naszym kraju firmy z sektora MSP ogółem generują prawie połowę PKB.

Poza oczywistymi odmiennościami wynikającymi z federalnego ustroju Niemiec, tamtejszy model kształcenia zawodowego i jego konkretne rozwiązania bliskie są postulatami zgłaszanym przez środowiska rzemieślnicze i pracodawców w Polsce w tym ich reprezentację, czyli ZRP. Jednocześnie model niemiecki oraz jego doświadczenia mogą być wykorzystane przy polskiej debacie, jako że sprawdził się on w jednej z największych gospodarek świata, słynącej ze świetnie wykwalifikowanych kadr zawodowych

W odróżnieniu od polskiego systemu, barier identyfikowanych przez pracodawców nie stanowią zawiłe, bądź niekorzystne przepisy. Organy administracji publicznej nastawione są raczej na współpracę i ułatwianie przedsiębiorcom i ich reprezentacji działania. Praktyki u przedsiębiorców mają charakter systemowy.

Należy też zwrócić uwagę na silne powiązanie teorii z praktyczną nauką zawodu oraz nauką umiejętności poruszania się po rynku pracy, a także silne powiązanie potrzeb rynku pracy ze strukturą nauczanych zawodów i liczbą miejsc w szkołach zawodowych.

Specyfika udziału w tym modelu samorządu gospodarczego opiera się głównie na następujących zasadach:

- współodpowiedzialność i współdecydowanie przedsiębiorstw za kształcenie zawodowe,

⁹⁰ A. Kwiatkiewicz, Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl, 10.02.2009

⁹¹ Tamże

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- o obowiązek współdziałania i zasada solidarności (możliwa edukacja na własne potrzeby i wykraczająca poza nie),
- o wpływ na treść i sposób organizacji systemu edukacji zawodowej,
- o kształcenie ukierunkowane na ofertę⁹²

3.6 Stanowiska środowiska rzemieślniczego wobec propozycji reformy MEN

Przyglądając się niemieckiemu modelowi dualnemu nie sposób nie zauważyć nawiązań do niego ze strony ZRP w odpowiedzi na propozycje MEN w zakresie reformy szkolnictwa zawodowego. Odnosi się to szczególnie do kwestii bardziej partnerskich stosunków na linii samorząd gospodarczy a MEN oraz władze samorządowe. Oznaczało by to większy wpływ zrzeszenia przedsiębiorców na decyzje a propos oferty kształcenia zawodowego oraz kierunków jego rozwoju. Środowisko rzemieślnicze przedstawiło także szereg konkretnych propozycji odnoszących się do szczegółowych rozwiązań odnośnie trybu oraz czasu nauki, egzaminów czy kwestii wychowawczych. Ważnym postulatem jest także ten, by reforma systemu kształcenia zawodowego poszła w takim kierunku, by móc zapewnić porównywalność efektów kształcenia z innymi krajami i standardami europejskimi w zakresie:

- Sylwetki absolwenta szkoły zawodowej,
- Porównywalności umiejętności praktycznych i wiedzy zawodowej absolwenta,
- Porównywalności uzyskiwanych tytułów kwalifikacyjnych po zakończonym kształceniu,
- Drożności systemu kształcenia zawodowego, możliwości doskonalenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Środowisko rzemieślnicze ponadto pozytywnie odnosi się do okresu 3 lat kształcenia w szkole zawodowej, który w Europie mieści się w czasookresie 2-4 lat.

Tabela 6. Postulaty i zalecenia kierowane ze strony izb rzemieślniczych oraz ZRP

Postulat	Droga do realizacji w opiniach środowiska rzemieślniczego

⁹² R. Helmig, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Seminarium nt. kształcenia zawodowego w Niemczech, www.lewiatan.pl, 2.12.2008

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

<p>Zaniechanie przez MEN dalszego ograniczania czasu przeznaczonego na praktyczną naukę zawodu na rzecz zwiększania godzin kształcenia ogólnego (kosztem godzin u pracodawców)</p>	<ul style="list-style-type: none">• Należy przywrócić równowagę pomiędzy kształceniem ogólnym i zawodowym. Rzemiosło nie zgadza się z założeniem reformy, mówiącym że „(...) wykształcenie ogólne umożliwi transformację wiedzy zawodowej od stanowiska do stanowiska pracy, przechodzenie z jednej technologii produkcji na inną, bardziej nowoczesną” – na bazie doświadczeń przedsiębiorców to nonsens. Argumentem za zaprzestaniem forsowania wiedzy ogólnej w ZSZ jest cel powołania gimnazjów w poprzedniej reformie oświaty. Te placówki miały podnosić poziom wiedzy ogólnej właśnie.• Docelowo czas przeznaczony na praktyczną naukę zawodu powinien być zwiększony, by absolwent ZSZ był pełnowartościowym pracownikiem, w dodatku znającym realia funkcjonowania firmy. W sektorze MSP nie ma bowiem miejsca na pracowników o ograniczonych kwalifikacjach• Docelowo 3 letni cykl kształcenia w stosunku do wszystkich zawodów realizowanych w ramach ZSZ. W niektórych wypadkach już dokonano skrócenie do 2 lat, pozostawiając zakres materiału z 3 letniego cyklu nauki• Nie powinno mieć miejsca ograniczenie w pierwszym roku nauki ZSZ przedmiotów praktycznych do 4 godz. tygodniowo. Postulowane jest 60% na kształcenie praktyczne i 40% ogólne• Niezgoda na oddanie dyrektorom pełnej dowolności w ustalaniu liczby godzin praktycznych wg ich uznania i swobody decydowania o wyborze pracodawców, u których są kształceni uczniowie, co może prowadzić do dyskryminacji niektórych podmiotów gospodarczych, szczególnie tych mniejszych. Liczba godzin zajęć praktycznych powinna być precyzyjnie ustalana w ramowych planach nauczania.• Koncepcja przedłużenia okresu kształcenia zawodowego do 36 miesięcy jest słuszna, ale nie w kształcie proponowanym przez MEN (chodzi o ten sam program nauczania w 1 roku nauki w liceach, technikach i ZSZ kosztem praktycznej nauki zawodu w ZSZ. Jest to w praktyce wyrównywanie braków po podstawówce i gimnazjum. Świadczy to o niewydolności polskiego systemu edukacji.• Pomysł by młodzi ludzie, którzy nie otrzymają promocji do klas 2 LO lub technikum kontynuowali naukę w 2 klasach ZSZ jest deprecjonowaniem szkolnictwa zawodowego przez: skrócenie rzeczywistego czasu kształcenia zawodowego i pozbawienie młodzieży samodzielności w wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej. Powinna ona mieć prawo wyboru zawodu z godnie z uzdolnieniami i zainteresowaniami.• Jeden dzień w tyg. w pierwszej klasie to jedynie „wizyty” i niemożność wyrobienia u ucznia nawyków zawodowych, pracy w zespole i dobrej znajomości przepisów bhp. Oznacza to także marnowanie czasu na przypominanie podstawowych zasad podczas kolejnych zajęć w zakładzie.
--	--

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

<p>Wdrażanie właściwego sposobu nabywania wiedzy i umiejętności zawodowych</p>	<ul style="list-style-type: none">• Wiedza i umiejętności zawodowe są potrzebne w zakresie kompletnego zawodu a nie jedynie wąskiego wycinka, czy modułu. Takie rozwiązania sprawdzają się na etapie uzupełniania kwalifikacji i kształcenia ustawicznego bardziej niż w ZSZ.• Kształcenie praktyczne powinno odbywać się w oparciu o potencjał zakładów pracy – istnieje w nich gotowa baza sprzętowa i doświadczenie praktycznych nauczycieli zawodu. Powinno się zrezygnować z romantycznej i nierealnej finansowo wizji rozwoju warsztatów szkolnych, czy tworzenia warsztatów przyzakładowych jedynie dużych firm.• Powinno się uprościć udział fachowców zatrudnionych w zakładach pracy w procesie dydaktycznym. Można to osiągnąć na drodze zmian w prawie w zakresie kształcenia zawodowego.• Powinno się promować następującą drogę zdobywania kwalifikacji – najpierw ZSZ w obliczu dużego zapotrzebowania na tego typu pracowników a w dalszym czasie podnoszenie kwalifikacji w technikach uzupełniających i na kursach w ramach kształcenia ustawicznego, czy uczelniach wyższych po zdaniu matury. Promocja takiej drogi do dochodzenia do kwalifikacji zapewnia z jednej strony podaż odpowiedniej liczby wykwalifikowanych kadr z wykształceniem zawodowym dla gospodarki a z drugiej nie zamyka możliwości rozwoju młodym ludziom.• Należy rozpocząć debatę nad realizacją „planu przejść” – praktyka ucznia miałaby miejsce u kilku pracodawców w ciągu cyklu kształcenia praktycznego i w centrach doskonalenia zawodowego, co obecnie uniemożliwiają przepisy o zatrudnianiu młodocianych. Pozwoliło by to na zapoznanie się ucznia ze specyfiką pracy w różnych przedsiębiorstwach z korzyścią dla jego wyobrażeń i umiejętności zawodowych.• Należy poszerzyć ofertę kształcenia zawodowego dla osób pełnoletnich, z którymi rzemieślnicy na dzień dzisiejszy nie mogą podpisywać umów o naukę zawodu. Pozwoli to na naukę zawodu osób do 24 r. życia, które wcześniej źle wybrały kierunek edukacji do swoich możliwości i zasilają liczne szeregi bezrobotnych w tej kategorii wiekowej.
<p>Uwzględnienie aspektu wychowawczego i socjalizacyjnego praktycznej nauki zawodu u pracodawców/ rzemieślników</p>	<ul style="list-style-type: none">• Przekazywanie adeptom wiedzy nt. realnego znaczenia terminu „przedsiębiorczość” ma miejsce na bazie doświadczeń w funkcjonujących zakładach pracy. Należy podtrzymać tę formę transferu wiedzy z uwagi na fakt, że część dzisiejszych uczniów także będzie w przyszłości prowadziła własną działalność gospodarczą. Co warte podkreślenia będzie to działalność w bardzo specyficznym sektorze MSP.• Niezwykle istotna jest funkcja wychowawcza nauczycieli praktycznej nauki zawodu w okresie dojrzewania młodzieży, przypadającym na okres nauki w ZSZ. Należy kontynuować relację uczeń-mistrz w ramach praktycznej nauki zawodu, która to relacja z reguły wychodzi poza samo przekazywanie wiedzy na korzyść przekazywania

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	pożądanych postaw pracowniczych i obywatelskich.
Podjęcie szerokiej i OTWARTEJ debaty nt. kształtu kształcenia zawodowego	<ul style="list-style-type: none">• Nowe propozycje kształcenia kadr dla gospodarki wymagają szerokiej debaty z udziałem rzemiosła oraz innych organizacji pracodawców i ekspertów• Spotkania konsultacyjne (jak np. spotkania Zespołu Opiniodawczo-Doradczego) muszą mieć wbrew dotychczasowym precedensom w praktyce charakter otwarty – musi istnieć na nich możliwość artikulacji poglądów i interesów na szerokim forum.
Udoskonalic model doradztwa zawodowego i system informacji o zawodach.	<ul style="list-style-type: none">• Aktualny system nie odpowiada bowiem ani potrzebom uczniów ani przyszłych pracodawców.• Brak jest rozwiązań systemowych na etapie gimnazjów, lub ma miejsce kiepska jakość poradnictwa zawodowego (często nie wykracza poza samą okrojoną informację o typach szkół). Nie jest przekazywana rzetelna wiedza nt. poszukiwanych zawodów w skali kraju i regionów. Dyskryminowane jest szkolnictwo zawodowe.• Skutkiem jest m. in. presja aspiracji rodziców oraz edukacyjnych aspiracji własnych - często zawyżonych w stosunku do rzeczywistych możliwości intelektualnych.• Zaleceniem jest przede wszystkim stworzenie możliwości finansowych dla szkół w celu zatrudnienia profesjonalnie przygotowanych doradców zawodowych. Ponadto powinna mieć miejsce promocja zawodów i kształcenia zawodowego, w oparciu o nobilitację tych zawodów i zrywanie ze stereotypami.• Zachęcić dyrektorów do doskonalenia nauczycieli na formach studiów i kursowych w zakresie doradztwa zawodowego. Ponadto powinno mieć miejsce zobowiązanie dyrektorów gimnazjów do tworzenia zaplecza metodyczno-merytorycznego (teczki zawodów, encyklopedie zawodów, multimedia, filmy, kwestionariusze samopoznania itp.).• Powinny się odbywać z promujących szkolnictwo zawodowe (targi pracy, areny zawodów, dni otwarte z zakładach pracy i szkołach zawodowych)• Należy objąć wsparciem uczniów słabszych intelektualnie proponując ścieżkę kształcenia zawodowego oraz pomoc i konsultacje w specjalistycznych poradniach.• Należy wprowadzić do szkół podstawowych i gimnazjów przynajmniej jedną godzinę w tyg. zajęć praktycznych, co pozwoli na uświadomienie sobie przez część uczniów zdolności manualnych oraz oswojenie się z pracami technicznymi.
Uwydatnienie odmienności kształcenia zawodowego dla potrzeb gospodarki	<ul style="list-style-type: none">• Na wzór rozwiązań niemieckich powinien zostać stworzony wykaz zawodów nauczanych na poziomie ZSZ o charakterze priorytetowym dla rozwoju polskiej gospodarki.• Placówki oświatowe kształcące w tych zawodach powinny być objęte szczególnym wsparciem finansowym oraz merytorycznym, jeśli chodzi o transfer wiedzy i

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

względem sfery usług		<p>technologii z nowoczesnych zakładów pracy, czy uczelni wyższych</p> <ul style="list-style-type: none">• Jednocześnie co pokazują doświadczenia polskich przedsiębiorstw, dla potrzeb nowoczesnej gospodarki przestaje być potrzebna aż tak duża ilość stopni pośrednich – absolwentów techników na korzyść specjalistów z wykształceniem wyższym technicznym tych z tych wykształceniem zawodowym na poziomie zasadniczym.• Należy jednocześnie podtrzymywać i wspierać formy praktycznej nauki zawodu u pracodawców w zawodach, które stanowią uzupełnienie oferty konkurencyjnej na rynku i znajdują odbiorców w sferze drobnych usług i wytwórczości. Rozwiązaniem, które nie obciąża finansów szkół zawodowych a pozwala na kształcenie w potrzebnych (aczkolwiek niekiedy niepopularnych jeśli chodzi o frekwencję uczniów) zawodach na lokalnych rynkach pracy jest system dualny: po stronie ZSZ nauka w klasach wielozawodowych a po stronie pracodawców praktyczna nauka zawodu.
Zachowanie zewnętrznych egzaminów zawodowych w izbach rzemieślniczych	w	<ul style="list-style-type: none">• Powinny zostać zachowane zewnętrzne egzaminy w systemie izbowym przeprowadzane przez organizacje pracodawców. Nie wyklucza to istnienia systemu egzaminacyjnego w ramach działalności Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych a stanowi jedynie system komplementarny.• Atutem egzaminów izbowych ugruntowana tradycja oraz wypracowane procedury zapewniające prawidłowość egzaminowania oraz rzetelność i obiektywizm oceny wg standardów MEN. Zarzut o braku porównywalności poziomów tych egzaminów na poziomie regionów można odnieść w równym stopniu do egzaminów OKE. Powodem są nadal nie opracowane w odniesieniu do wielu zawodów ramy kwalifikacji zawodowych.• Innym argumentem przemawiającym za utrzymaniem egzaminów izbowych jest baza warsztatowa pozostająca w zasobach zakładów rzemieślniczych, co obniża koszty przeprowadzania egzaminów. Co więcej odbywają się one w naturalnych warunkach działania rzeczywistych przedsiębiorstw zamiast sztucznie wytworzonych, „laboratoryjnych warunków”.• Jednocześnie należy podjąć intensywne działania zmierzające do zwiększenia wskaźnika przystępowania uczniów do egzaminów (zarówno OKE, jak i izbowych). Samo ukończenie ZSZ nie jest bowiem gwarantem posiadania kwalifikacji zawodowych na odpowiednim poziomie. Należy rozważyć w debacie wprowadzenie w praktyce zasady, że ukończenie szkoły zawodowej uwarunkowane jest potwierdzeniem kwalifikacji zawodowych.
Opracowanie modelu współpracy między pracodawcami/		<ul style="list-style-type: none">• Formalnie współpraca taka ma miejsce. Praktyka pokazuje jednak, że współpraca w ramach opiniowania projektów ministerialnych bez wpływu na ich kształt, czy działalność powiatowych rad zatrudnienia z przedstawicielami rzemiosła pozostawia w niektórych wypadkach wiele do życzenia.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

zrzeszeniami pracodawców a MEN oraz instytucjami samorządowymi odpowiedzialnymi za oświatę zawodową	<p>Zalecane działania:</p> <ul style="list-style-type: none">• Zawieranie umów dwustronnych o współpracy pomiędzy szkołami a przedsiębiorstwami.• Współpraca w zakresie wsparcia materiałowego i dydaktycznego ze str. pracodawców i pomocy w realizacji nowoczesnych treści kształcenia zawodowego.• Lepsze Wykorzystanie potencjału zakładów pracy we wdrażaniu wiedzy wśród nauczycieli o zmianach technologicznych.• Realizować współpracę z wyższymi uczelniami technicznymi.• Promować kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców m. in poprzez konkursy wiedzy technicznej, edukacyjnych.• Promowanie osiągnięć uczniów i nagradzanie inicjatyw najzdolniejszej młodzieży – wdrożenie systemu atrakcyjnych stypendiów.• Wdrażanie programów „otwartych drzwi” wśród pracodawców.• Monitoring rynku pracy i przemian gospodarczych, współpraca ze specjalistami w tym zakresie• Kształcenie zawodowe i jego kierunki powinny wpisywać się w plany perspektywiczne rozwoju miast, gmin i regionów.• Powinna nastąpić racjonalizacja systemu szkół ponadgimnazjalnych, wprowadzić limity przyjęć do LO i LO profilowanych w zależności od zdolności intelektualnych (np. poprzez wprowadzenie progów punktowych)• Promocja materiałów informacyjnych w jednostkach i placówkach podległych powiatowi w postaci np. papierowych informatorów i folderów <p>Działania te z uwagi na kwestie finansowe i organizacyjne powinny być podejmowane we współpracy samorządów gospodarczych, ZSZ i samorządów.</p>
Utrzymanie dotychczasowego systemu pomocy państwa dla pracodawców szkolących uczniów	<ul style="list-style-type: none">• Powinny mieć miejsce zmiany w kierunku uproszczenia i usprawnienia stanowiąc zachętę dla większej liczby pracodawców.• Obniża to koszty funkcjonowania szkół zawodowych i warsztatów, co jednak niepotrzebnie staje się uzasadnieniem do ich likwidowania, skoro mogą to na siebie wziąć pracodawcy.
Rozwiązania legislacyjne w zakresie systemu	<ul style="list-style-type: none">• Grupa tych postulatów ma na celu stworzenie rozwiązań legislacyjnych, które będą zachęcały przedsiębiorców do prowadzenia praktycznej nauki zawodu w swoich przedsiębiorstwach.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

refundacji	<ul style="list-style-type: none">Należy urealnić koszty kształcenia zawodowego, zmienić sposób naliczania subwencji oświatowej dla szkolnictwa zawodowego.Należy wprowadzić unormowania prawne dotyczące systemu wynagradzania instruktorów w zakładach pracy.Należy wprowadzić znowelizowane unormowania prawne dla pracodawców kształcących młodzież w zakładach pracy – preferencje i formy odpłatności, ulg podatku np. od nieruchomości, wyłączenia pracowników młodocianych z ogólnej liczby pracowników zatrudnianych w zakładzie (dla zakładów szkolących w oparciu o umowy zawarte z pracownikami jak i szkołami zawodowymi)Zniesienie dużej bariery w kształceniu, jaką jest jak do tej pory rekompensata kosztów kształcenia pracownika młodocianego. Taką rekompensatą jest obecnie refundacja oraz dofinansowanie kosztów kształcenia. Unormowania prawne w tym zakresie powinny się znaleźć w jednym akcie prawnym oraz być bardziej przejrzyste i zrozumiałe dla pracodawców.
Likwidacja liceów profilowanych	<ul style="list-style-type: none">Postulowany termin to 2012.Szkoły te nie kształcą ani umiejętności zawodowych ani dobrze nie przygotowują do matury i dalszej drogi w kształceniu wyższym.Licea profilowane przyciągają sporą część naturalnej grupy docelowej oferty ZSZ, przyczyniając się do niewystarczającej liczby uczniów.
	<p>By te postulaty oraz propozycje konkretnych zmian mogły zostać zrealizowane, musiały by w praktyce nastąpić zmiany legislacyjne przede wszystkim w:</p> <ul style="list-style-type: none">Kodeksie PracyUstawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracyRozporządzeniach MEN i MPiS oraz OKE

Źródło: ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła.
Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009 (pisma z okresu 3.12.08)

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

4. Wzajemne relacje szkolnictwa zawodowego, kształcenia w rzemiośle oraz rynku pracy w ujęciu statystycznym

Celem rozdziału jest przedstawienie trendów, jakie mają miejsce obecnie w szkolnictwie zawodowym w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski, w oparciu o dane GUS, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu i Związku Rzemiosła Polskiego. Szkolnictwo zawodowe będzie rozumiane zarówno jako szkoły zawodowe podlegające pod względem programowym Ministerstwu Edukacji Narodowej, jak również kształcenie w praktycznej nauce zawodu u pracodawców pozostające w gestii głównie samorządu gospodarczego rzemiosła.

4.1. Szkolnictwo zawodowe w liczbach

Przyglądając się danym na temat szkół zawodowych w Polsce, dostrzega się wyraźny spadek ich liczby rzędu 40 pkt. % w roku szkolnym 2007/08 w porównaniu do lat 1990/91. Trend ten odpowiada drastycznemu spadkowi zainteresowania młodzieży kształceniem zawodowym, której spora część w obliczu wysokiego bezrobocia strukturalnego z początku transformacji i ponownego jego wzrostu pod koniec lat 90-tych podjęła strategię „na przeczekanie”, wydłużając ścieżki edukacyjne.

W ciągu ostatnich lat wyraźnie zaznacza się bowiem w Polsce zjawisko wzrostu aspiracji edukacyjnych, które powoduje, że na rynek pracy trafia coraz więcej absolwentów ze średnim oraz wyższym wykształceniem. Jednakże za tym pozytywnym zjawiskiem kryje się swoisty „paradoks zawyżonych aspiracji edukacyjnych”⁹³(Bondyra, Kołodziejczyk 2009), które nie odpowiadają realiom rynku pracy. W latach 90. upowszechniło się przekonanie – tak w szerokich kręgach społeczeństwa jak i wśród elit politycznych – o znaczeniu wykształcenia wyższego w karierze zawodowej. Ów wzrost aspiracji edukacyjnych zaowocował m. in. powstaniem wielu prywatnych szkół wyższych oraz niechęcią rodziców i młodzieży do kształcenia zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym do zawodów rzemieślniczych.

Nie bez znaczenia okazała się także reforma systemu edukacji, a konkretnie jej drugi etap zakładający zmiany w strukturze szkół ponadgimnazjalnych. Skrócony został cykl kształcenia na tym poziomie i wprowadzone zostały licea profilowane, stające się konkurencją w walce o ucznia ze szkołami zawodowymi. Rynek pracy zweryfikował jednak umiejętności absolwentów tego typu szkół, którzy jak się ostatecznie okazało, nie wykazywali się ani dostatecznym przygotowaniem ogólnym pozwalającym bez przeszkód podejmować studia, ani dostatecznym przygotowaniem zawodowym.

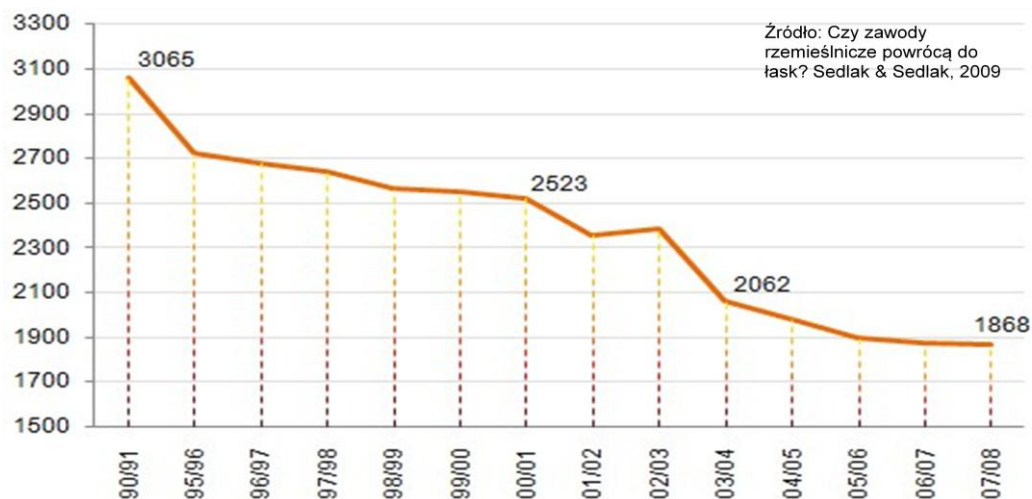
⁹³ Bondyra, Krzysztof, Kołodziejczyk, Marcin. 2009. System edukacyjny w Polsce wobec potrzeb rynku pracy. „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 3: s. 164.

Obecnie można jednak odnieść wrażenie, że trend spadkowy liczby szkół zawodowych został nieco wyhamowany zarówno na poziomie kraju, jak i Wielkopolski. Sytuacja ta ma także miejsce w odniesieniu do kategorii szkół zawodowych dla młodzieży (bez oddziałów specjalnych), gdzie w r. 2008 ich liczba utrzymuje się na podobnym poziomie jak w r. 2004 (1414 dla Polski i 129 dla Wielkopolski).

Wykres 5.

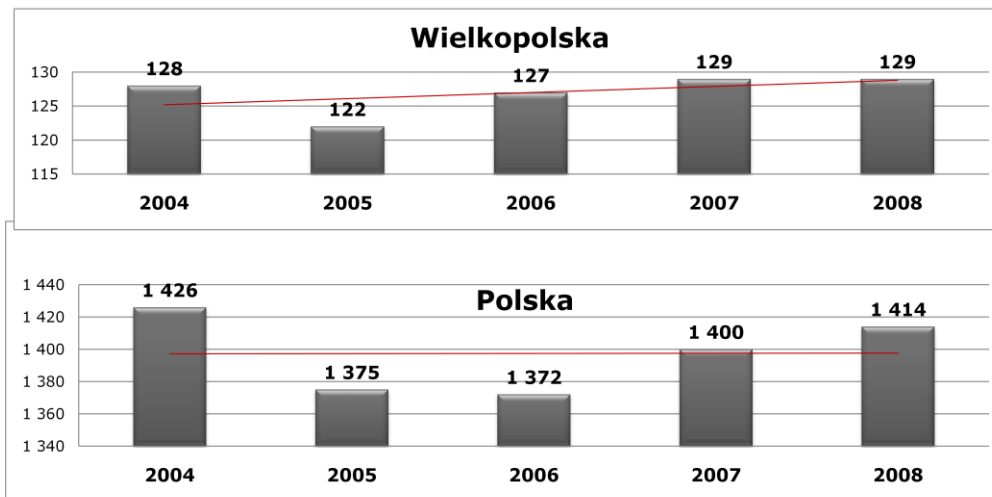
Liczba szkół zawodowych (wszystkich typów) w latach 1990 – 2007 w Polsce

Apogium spadku zainteresowania kształceniem zawodowym nastąpiło w 2003 roku. W zasadniczych szkołach zawodowych kształciło się 10% Polaków w wieku 16-18 lat. Przyczyną takiej sytuacji była realizowana w tamtym czasie reforma szkolnictwa. W efekcie przyjętej koncepcji, liczba zasadniczych szkół zawodowych w latach szkolnych 2002/2003-2006/2007 zmniejszyła się o 514 placówek (21,5%).

Wykres 6.

Liczba szkół zawodowych – porównanie trendów
 (ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych)

Źródło:
 opracowanie
 własne na
 podstawie
 danych GUS

O zahamowaniu trendu spadkowego nie można mówić natomiast w odniesieniu do absolwentów szkół zawodowych; od lat ich liczba systematycznie spada. Sytuacja ta dotyczy najbardziej dotkliwie ZSZ dla młodzieży (bez oddziałów specjalnych), gdzie dynamika spadku jest największa. Na przestrzeni zaledwie 4 lat tą tylko kategorię szkół zawodowych kończyło rocznie o ponad 6 tys. absolwentów mniej na poziomie kraju. Sytuacja ta tyczy się, poza nielicznymi wyjątkami, praktycznie wszystkich zawodów na zasadniczym poziomie; od prostych czy tradycyjnych, po nowoczesne. Ma miejsce natomiast pewne zróżnicowanie regionalne, czy też na poziomie miast, w tej kwestii.

Pomimo to alarmujący wydaje się fakt, że zarówno dane publicznych służb zatrudnienia, jak i sami pracodawcy biorący udział w badaniach⁹⁴ wskazują na niedopasowanie struktury kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Nie chodzi w tym wypadku wyłącznie o ogromne trudności z zaspokojeniem popytu

⁹⁴ Wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu „Wielkopolskie rzemiosło wobec instytucji rynku Pracy”, WSB, Poznań 2007. Refleksje te potwierdzają także najnowsze badania pracodawców finansowane ze środków EFS w ramach Priorytetu 9.2 odnoszącego się do

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

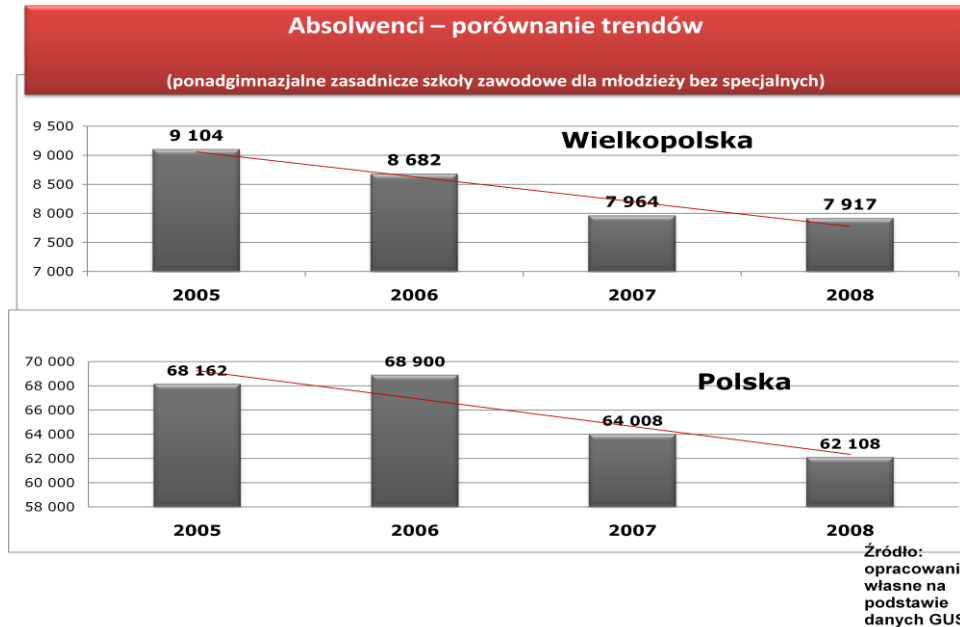
pracodawców na fachowców w wielu branżach, jak np. budowlanej. Problemem są także: niewystarczające przygotowanie praktyczne absolwentów i nieodpowiedni poziom motywacji do pracy.

Przyglądając się sytuacji szkolnictwa zawodowego w Wielkopolsce należy zaznaczyć, że podlega ona tendencjom ogólnokrajowym, łącznie z systematycznym spadkiem liczby absolwentów szkół zawodowych. W kategorii szkół zawodowych dla młodzieży (bez oddziałów specjalnych) wielkopolscy absolwenci stanowili 13%. Jednak przyglądając się dynamice spadku liczby absolwentów z ZSZ dla młodzieży w Polsce w latach 2005-2008 wynoszącej -6054 , to Wielkopolanie mieli w niej swój 20% udział w analizowanym okresie. Na danych tych w dużym stopniu zaważyła sytuacja w Poznaniu. W tym czasie dynamika spadku liczby absolwentów w wymienionej kategorii szkół⁹⁵ wyniosła -256 osób – najwięcej w porównaniu z dużymi polskimi miastami takimi jak Kraków, Wrocław, Łódź, Szczecin, Gdańsk. Stan taki zdaje się być szczególnie dotkliwy w regionie szczycącym się bogatymi tradycjami rzemieślniczymi i dotychczasowym przeświadczeniem o relatywnie dobrej kondycji szkolnictwa zawodowego na tle kraju. Pomimo, że w Wielkopolsce – w porównaniu z innymi województwami – największa liczba uczniów wybiera kształcenie zawodowe, to jest ona nadal niska (szczególnie wśród kobiet). Liczba absolwentów ZSZ w Wlkp. charakteryzuje się tendencją zniżkową (2003r. – 15405, w tym 5510 kobiet; 2008r.- 7882, w tym 2610 kobiet; dane: WUP w Poznaniu). Niski prestiż zawodów rzemieślniczych spowodowany jest m.in. negatywnym stereotypem ZSZ oraz brakiem promocji. Oferta edukacyjna szkół zawodowych charakteryzuje się często niską elastycznością, niedostosowaniem do współczesnych wymogów bazy szkoleniowej i tym samym nie odpowiada w pełni aktualnym wymogom rynku pracy.

⁹⁵ Należy zaznaczyć, że dane podane w liczbie bezwzględnej osób nie uwzględniają absolwentów szkół zawodowych specjalnych oraz dla dorosłych.

Wykres 7.

Wykres 8.

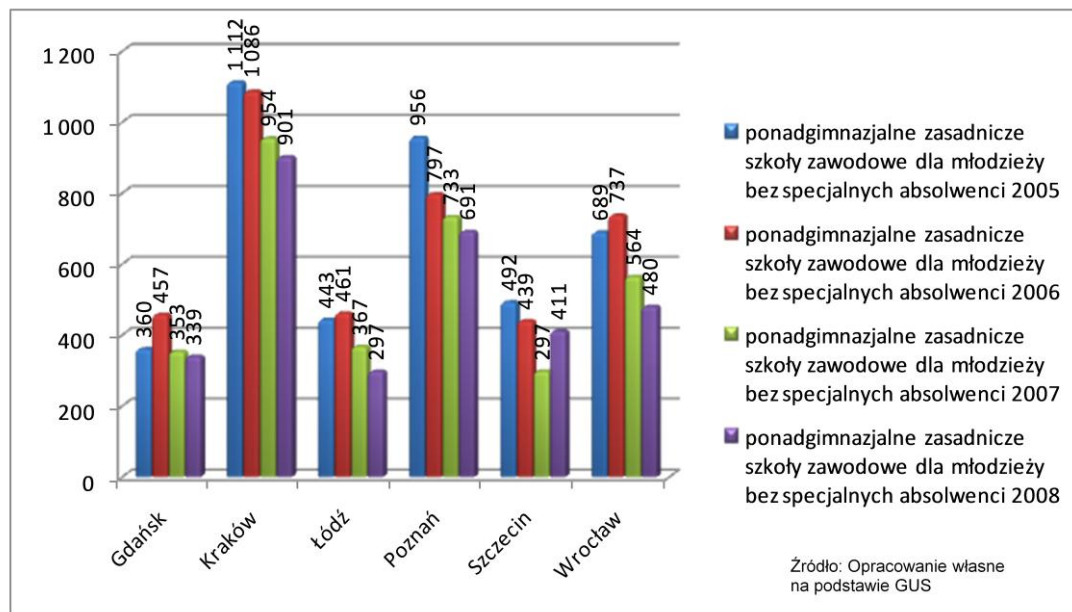
Dynamika zmian liczby absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2005-2008 w wybranych miastach

	Ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych		
	[absolwenci]		
	2005	2008	dynamika 2005-2008
Gdańsk	360	339	-21
Szczecin	492	411	-81
Łódź	443	297	-146
Wrocław	689	480	-209
Kraków	1 112	901	-211
Poznań	956	691	-265

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9.

Liczba absolwentów ZSZ w latach 2005-2008 w wybranych miastach
 (ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych)

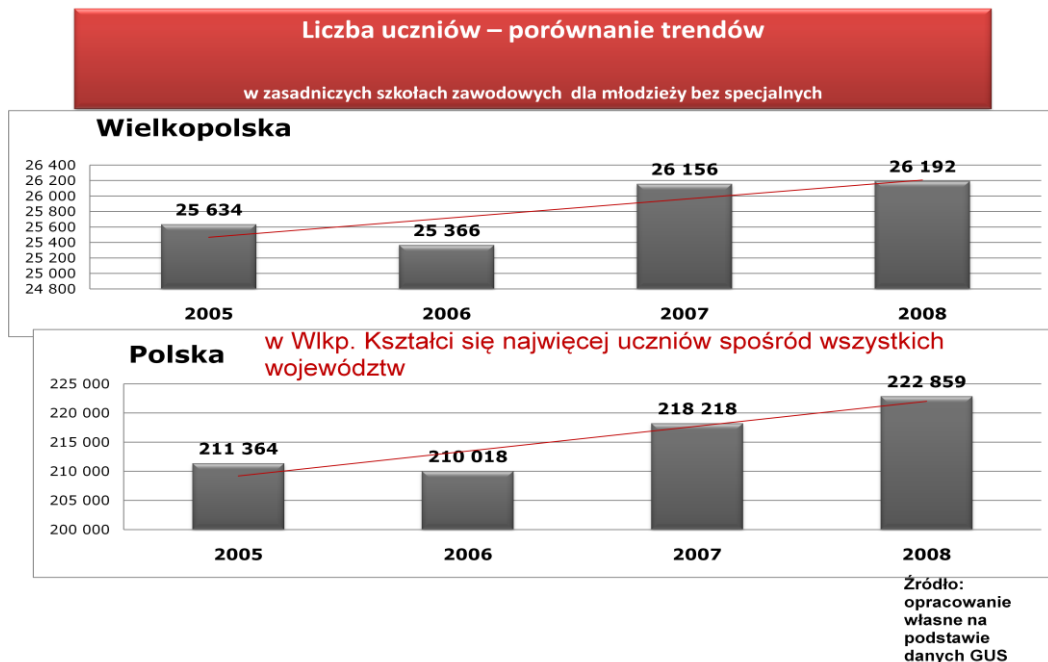
W obliczu tych faktów zastanawiająca może wydawać się rosnąca liczba oddziałów w szkołach zawodowych, szczególnie tych dla młodzieży (bez specjalnych). W Wielkopolsce przyrost ten w latach 2005 – 2008 charakteryzował się większą dynamiką niż w kraju ogółem (+164 dla Wlkp. i +1260 dla Polski). Trendy te należy powiązać nie ze zwiększeniem się liczby uczniów szkół zawodowych a raczej wyhamowaniem jej spadku – w analizowanym okresie na poziomie kraju było to +5 pkt. % (11495) a Wielkopolski +2 pkt. % (558). Warto jednak podkreślić, że w Wielkopolsce nadal kształcą się najwięcej uczniów w szkołach zawodowych spośród wszystkich województw. Najprawdopodobniej źródło tego niewielkiego wzrostu nie tkwi w przyczynach demograficznych, bowiem w grupie osób znajdujących się w wieku, w którym podejmuje się edukację ponadgimnazjalną, odnotowuje się systematyczny spadek liczebności.⁹⁶

⁹⁶ GUS, Bank Danych Regionalnych, Ludność wg pojedynczych roczników wieku i płci, agregaty: Polska, Wielkopolska, 2010

Wykres 10.

Wykres 11.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

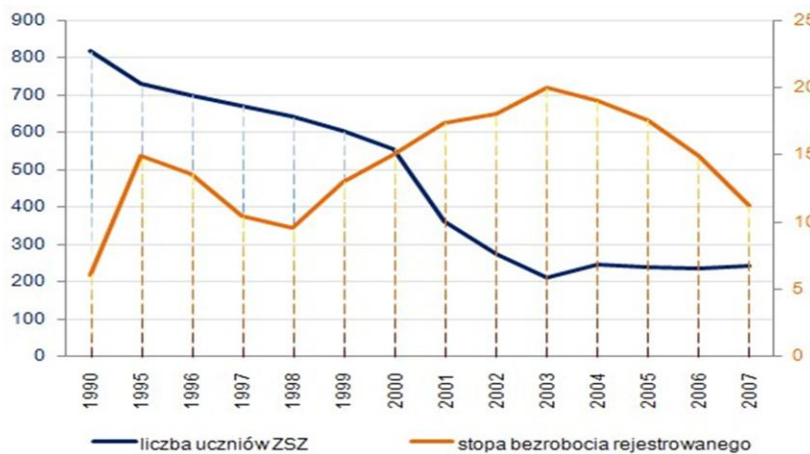
4.2. Szkolnictwo zawodowe a stopa bezrobocia

Przyglądając się danym na temat bezrobocia oraz liczby uczniów ZSZ wszystkich typów od transformacji ustrojowej w Polsce, daje się zauważyć, że ich liczba była generalnie odwrotnie proporcjonalna do wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego. Potwierdza to wcześniej przywołaną niechęć do kształcenia zawodowego, powiązanego w świadomości wielu uczniów i ich rodziców z większymi trudnościami na rynku pracy. Wydaje się to zrozumiałe w sytuacji, kiedy restrukturyzowany przemysł ciężki, czy prywatyzowane zakłady zwalniały w głównej mierze osoby z wykształceniem właśnie zawodowym. Jednak za stabilizacją sytuacji gospodarczej i przezwyciężeniem kryzysu z roku 2002, spadkiem stopy bezrobocia rejestrowanego w Polsce oraz wzrostem popytu na fachowców z wykształceniem zawodowym wśród pracodawców nie poszedł proporcjonalny wzrost zainteresowania tą formą kształcenia. Należy zaznaczyć, że spadek stopy bezrobocia w tej kategorii osób miał miejsce także w Wielkopolsce i charakteryzował się również dużą dynamiką. Dane za I kwartał 2009 wskazują co prawda nieznaczny wzrost tego wskaźnika, jednak należy go wiązać z sezonowością niektórych branż. Dane na koniec roku mogą być jednak gorsze z uwagi na kondycję zakładów, związaną z kryzysem gospodarczym, którego echa dotknęły także dość sporo zakładów w Polsce.

Wykres 12.

Liczba uczniów w ZSZ wszystkich typów w (tys.) oraz stopa bezrobocia rejestrowanego w (%) w latach 1990-2007

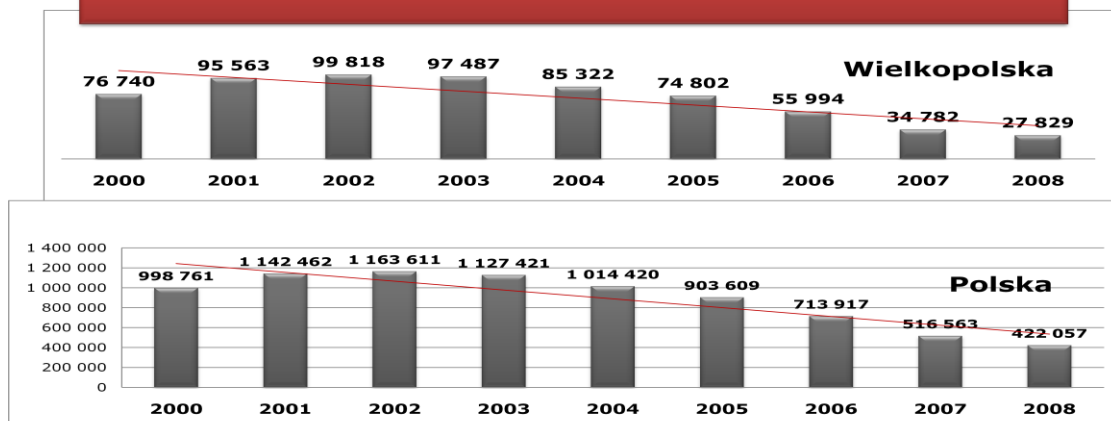

„Apogeum spadku zainteresowania kształceniem zawodowym nastąpiło w 2003 roku. W zasadniczych szkołach zawodowych kształciło się 10% Polaków w wieku 16-18 lat. Przyczyną takiej sytuacji była realizowana w tamtym czasie reforma szkolnictwa. W efekcie przyjętej koncepcji, liczba zasadniczych szkół zawodowych w latach szkolnych 2002/2003-2006/2007 zmniejszyła się o 514 placówek (21,5%). „

Źródło: Czy zawody rzemieślnicze powrócą do łask? Sedlak & Sedlak, 2009

Wykres 13.

Zarejestrowani bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym – porównanie trendów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

4.3. Kształcenie zawodowe w ramach rzemiosła w liczbach

Mówiąc o sytuacji w szkolnictwie zawodowym nie można pominąć kształcenia w zawodzie w ramach rzemiosła. Także w tym wypadku zidentyfikowano trendy wzrostowe w roku 2008, zakładające m. in. zwiększenie się liczby uczniów kształconych w praktycznej nauce zawodu u pracodawców, jak również wzrost liczby samych zakładów rzemieślniczych szkolących.

Za punkt wyjścia do analizy ilościowych trendów w kształceniu zawodowym w rzemiośle posłużyły dane udostępnione przez Zespół Oświaty Zawodowej i Problematyki Społecznej, działający w ramach Związku Rzemiosła Polskiego.⁹⁷

Już przy pobieżnemu przyjrzeniu się danym, można zauważyć trend zakładający zwiększenie się liczby młodocianych kształcących się w zawodzie u pracodawcy będącego rzemieślnikiem. W roku 2007 w zakładach rzemieślniczych ogółem kształciło się 90 227 uczniów (uczący się zawodu oraz przyuczani do zawodu łącznie), podczas gdy w roku kolejnym liczba ta wyniosła 94 297 uczniów. To o ponad 4 tys. więcej osób w skali kraju, co stanowi potwierdzenie przełamania spadkowego trendu długookresowego (które nastąpiło już w roku 2007).

Większe zainteresowanie kształceniem zawodowym nie przejawia się jedynie większą liczbą uczniów w zakładach rzemieślniczych; trend ten jest obserwowany także w szkołach zawodowych odnotowywujących w roku szkolnym 2007/2008 (po raz pierwszy od kilku lat) wzrost liczby uczniów. Skupiając się jednak tylko na kształceniu w ramach rzemiosła, za kolejny wskaźnik pewnej poprawy sytuacji można uznać także wzrost liczby zakładów szkolących uczniów – z 24 815 w 2007 r. do 26 348 w 2008 r. ogółem. Sytuacja taka nie ma jednak miejsca w odniesieniu do wszystkich izb rzemieślniczych zrzeszonych w Związku Rzemiosła Polskiego.

Na tle pewnego wyhamowania negatywnych tendencji ilościowych w kształceniu rzemieślniczym szczególnie niebezpieczny wydaje się także fakt zasygnalizowany przez ZRP – porównanie wielkości obrazujących stan młodocianych w pierwszym roku nauki w 2007 r. (35 096 umów o naukę zawodu) ze stanem młodocianych w drugim roku nauki w 2008 r. wskazuje, że 7% uczniów przerwało naukę na tym etapie.

Spośród izb rzemieślniczych zrzeszonych w ZRP, pod względem liczby uczniów kształconych w zawodzie, najlepiej w liczbach bezwzględnych wypadły takie miasta jak Poznań (14 466 w 2008 r.), Katowice (7 876 w 2008 r.), Bydgoszcz (6 325 w 2008 r.), Gdańsk (5 498 w 2008 r.). Zwraca uwagę fakt, że kształcenie w zawodzie w zakładach rzemieślniczych podległych Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu prawie dwukrotnie przewyższało liczebnie uczniów pozostających pod kuratelą izby z Katowic. Wśród izb, które uzyskały wynik znacznie powyżej średniej znalazła się także Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości w Kaliszu

⁹⁷ ZRP, Informacja o działalności oświatowej w rzemiośle w 2007 r., Warszawa 2008
ZRP, Informacja o działalności oświatowej w rzemiośle w 2008 r., Warszawa 2009

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

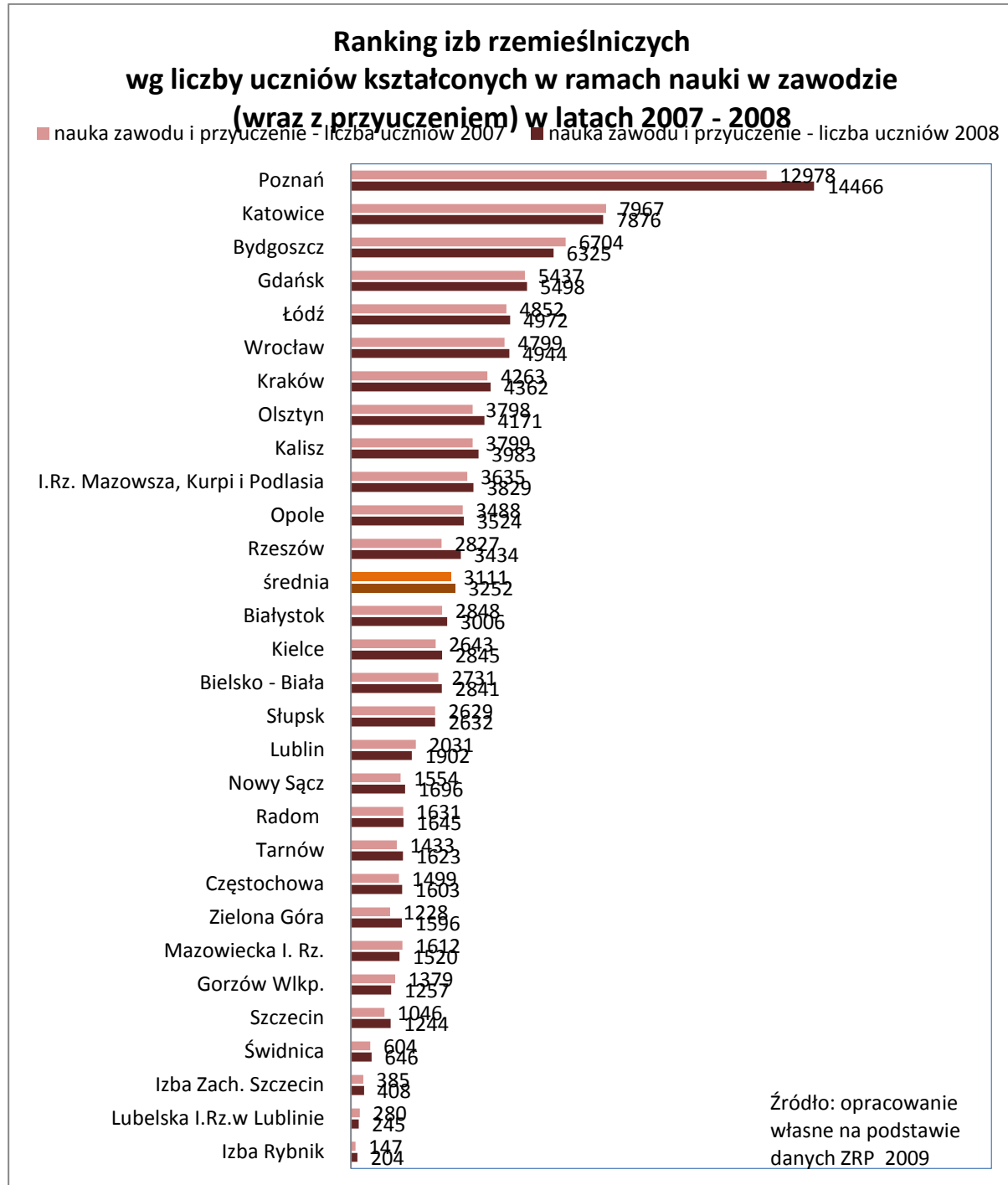
(3 983 w 2008 r.), co lokuje Wielkopolskę na dobrej pozycji wśród regionów, potwierdzając tym samym bogate tradycje rzemieślnicze.

Stosunkowo dobrym na tle kraju wskaźnikiem liczby uczniów kształconych w ramach rzemiosła mogły się wykazać także Łódź, Wrocław, Kraków. Należy jednak zaznaczyć, co ma odniesienie do wszystkich izb z rankingu, łącznie z jego liderami – stosunkowo duża liczba kształconych uczniów w ramach rzemiosła na tle pozostałych izb nie przekłada się na zaspokojenie popytu lokalnych gospodarek na dobrze wykwalifikowaną siłę roboczą z wykształceniem zawodowym. Głównymi problemami poza zbyt małą liczebnością tej kategorii pracowników stają się niedopasowanie struktury kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnych gospodarek i niedopasowanie do potrzeb pracodawców nabywanych w szkole zawodowej umiejętności. Potwierdziły to badania pracodawców z terenu aglomeracji łódzkiej oraz wrocławskiej⁹⁸, podczas których problemy z pozyskaniem zmotywowanych i posiadających odpowiednie umiejętności praktyczne pracowników zgłaszała większość pracodawców (spośród zainteresowanych fachowcami z wykształceniem zawodowym). Co więcej pracodawcy zgodnie wymieniali najczęściej wśród zawodów deficytowych na tamtejszych rynkach pracy rzemieślników i robotników wykwalifikowanych.

⁹⁸ DSiG, Raport z badań w ramach Projektu „Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do wymogów dolnośląskiego rynku pracy”, Działanie 9.2 Programu Operacyjny Kapitał Ludzki, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu Państwa, Wrocław 2009

Wykres 14.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

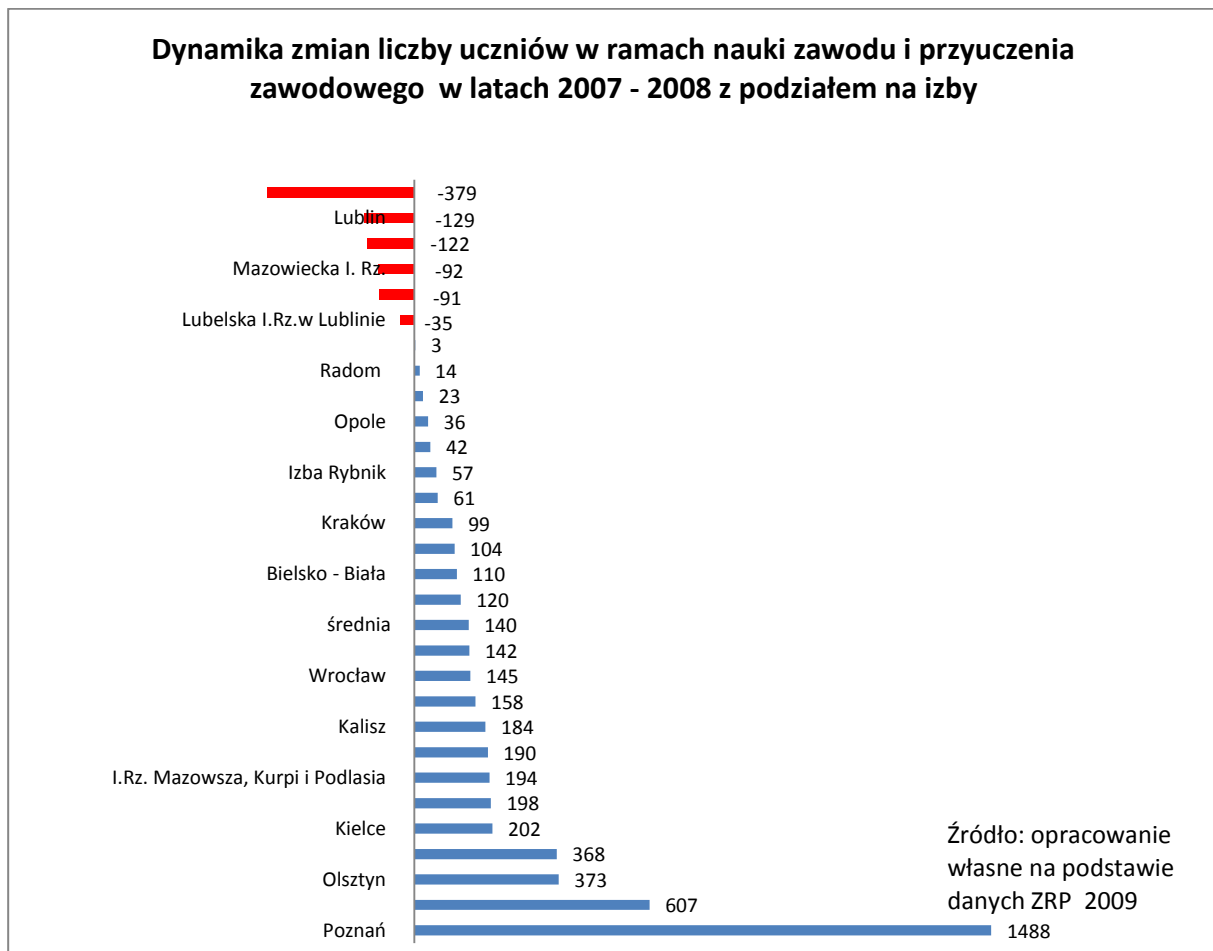
Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Niektóre izby rzemieślnicze, pomimo ogólnokrajowego trendu zakładającego zwiększenie się liczby uczniów kształconych w rzemiośle, odnotowały spadki na przestrzeni lat 2007 -2008. Należały do nich izby z Bydgoszczy (-397 uczniów), Lublina (-129 uczniów), Gorzowa Wielkopolskiego (-122 uczniów), Mazowiecka Izba Rzemieślnicza (-92 uczniów), Lubelska Izba Rzemieślnicza (-35 uczniów).

Spośród izb z czołówki rankingu liczebności uczniów za 2008 r. w liczbach bezwzględnych największy dodatni przyrost odnotowały Poznań (+1488), Olsztyn, I. Rz. Mazowska, Kurpi i Podlasia (+194) oraz Kalisz (+184). Stosunkowo wysoką dynamiką wykazały się także: Rzeszów (+607), Olsztyn (+373) oraz Zielona Góra (+368).

Wykres 15.

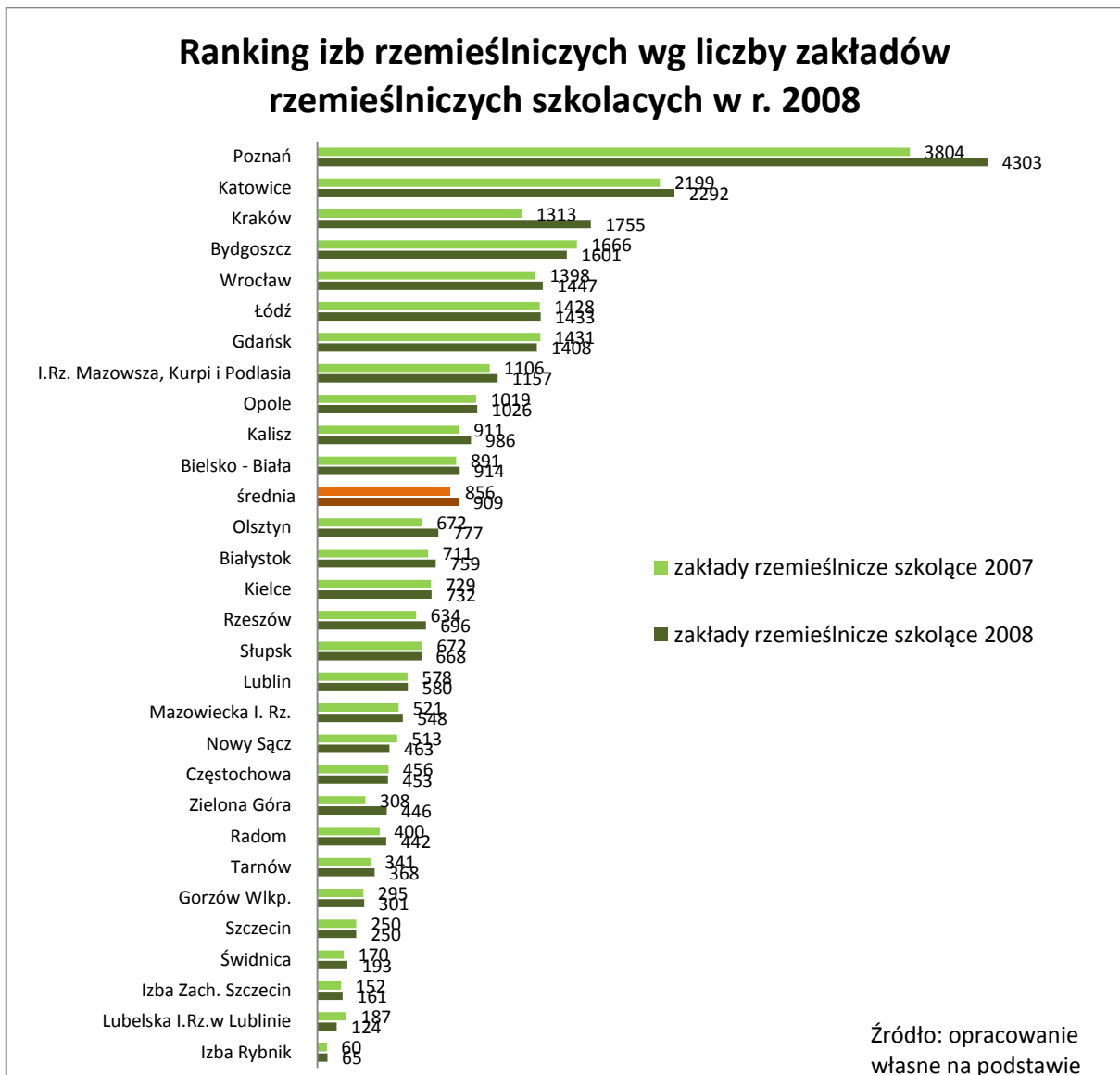
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

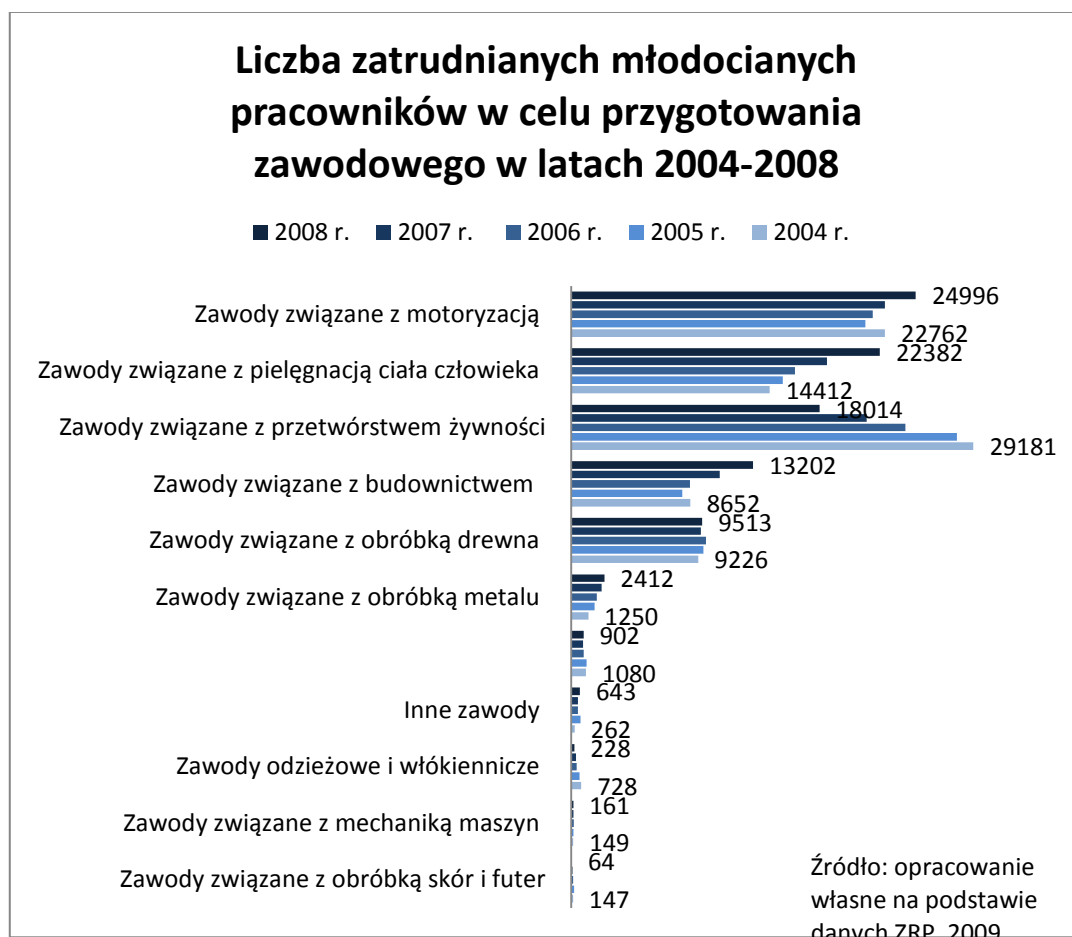
Pod względem liczby zakładów rzemieślniczych biorących aktywny udział w kształceniu uczniów w zawodzie i przyuczeniu zawodowym bezwzględny liderem po raz kolejny okazała się Wielkopolska Izba Rzemieślnicza (4303 w r. 2008). To prawie dwukrotnie więcej podmiotów gospodarczych partycypujących w systemie oświatowym niż w Katowicach (2292 w r. 2008) Izba z Kalisza z 986 zakładami w 2008 r. uzyskała ponownie wynik lepszy od średniej.

Wykres 16.

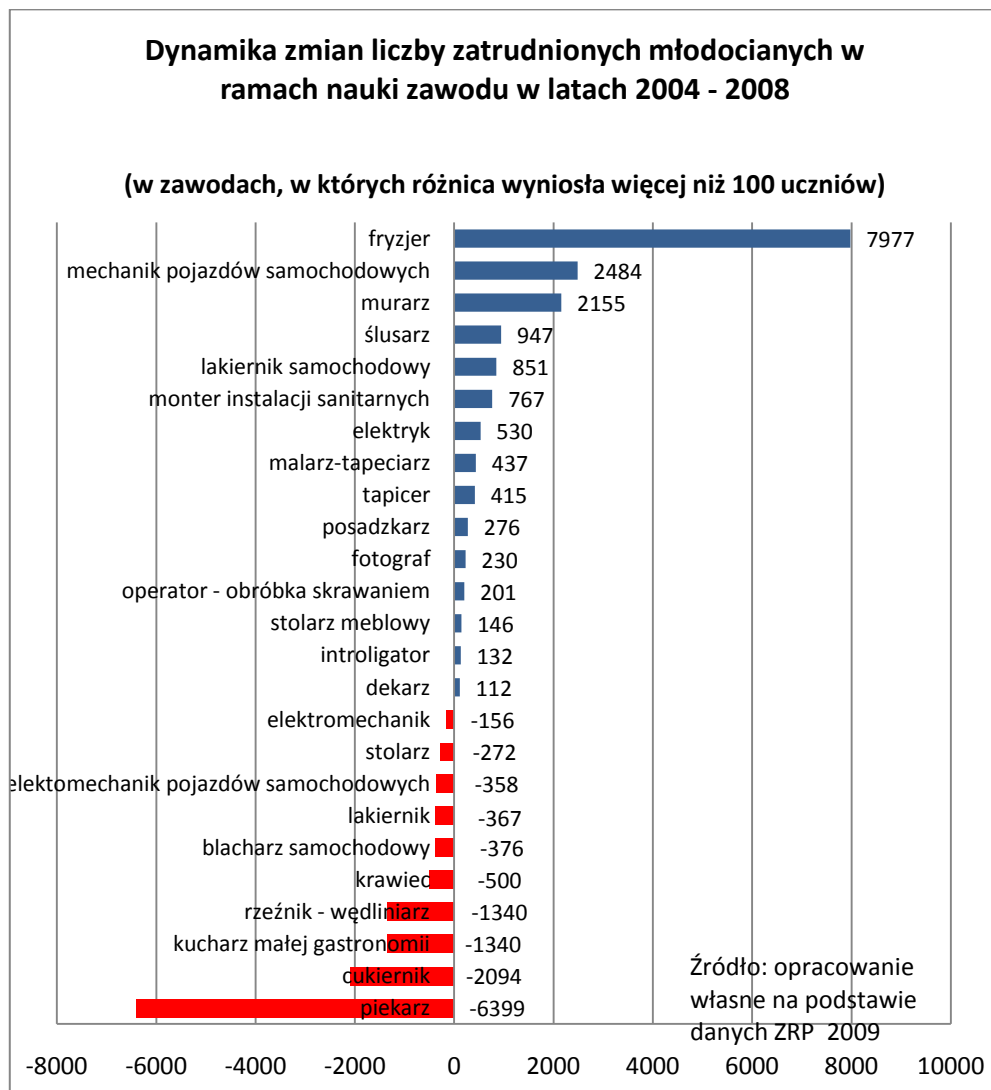
Od 2004 r. zauważalny jest znaczący spadek zainteresowania wszystkimi zawodami związanymi z przetwórstwem żywności, w szczególności w ramach zawodu piekarza. Trend wzrostowy w skali kraju od 2005 r. objął liczbę młodocianych kształcących się u rzemieślników w zawodach motoryzacyjnych (szczególnie mechanika samochodowego) oraz budowlanych. W ramach tej kategorii szczególny wzrost odnotowano w ramach zawodu murarz, monter instalacji sanitarnych, elektryk, czy malarz tapeciarsz. Za bardzo dynamiczny przyrost w ramach zawodów związanych z pielęgnacją ciała człowieka odpowiada rosnąca popularność fryzjerstwa, jako kierunku kształcenia zawodowego. Wyraźnie odczuwalna jest tendencja „wymierania” zawodów związanych z obróbką skór i futer, takich jak kaletnik, kuśnierz, garbarz, kozusznik, cholewkarz. Z pozostałych zawodów „ginących” można wymienić chociażby introligatora, zdobnika szkła, czy witrażownika.

Wykres 17.

Najczęściej wybierane są zawody od lat utrzymujące się w czołówce rankingu popularności: fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, cukiernik, stolarz, piekarz – łącznie uczy się w nich ponad 2/3 ogółu młodocianych. O ile jednak w odniesieniu do fryzjera mamy do czynienia ze wzrostem zainteresowania aż o 20 pkt. procentowych, a mechanika samochodowego o 10 pkt. procentowych, to pozostałe 3 zawody odnotowały jednak ujemną dynamikę wzrostu zainteresowania. Innymi słowy naukę podjęło w tych zawodach mniej osób – najbardziej dotkliwie w przypadku zawodu piekarza.

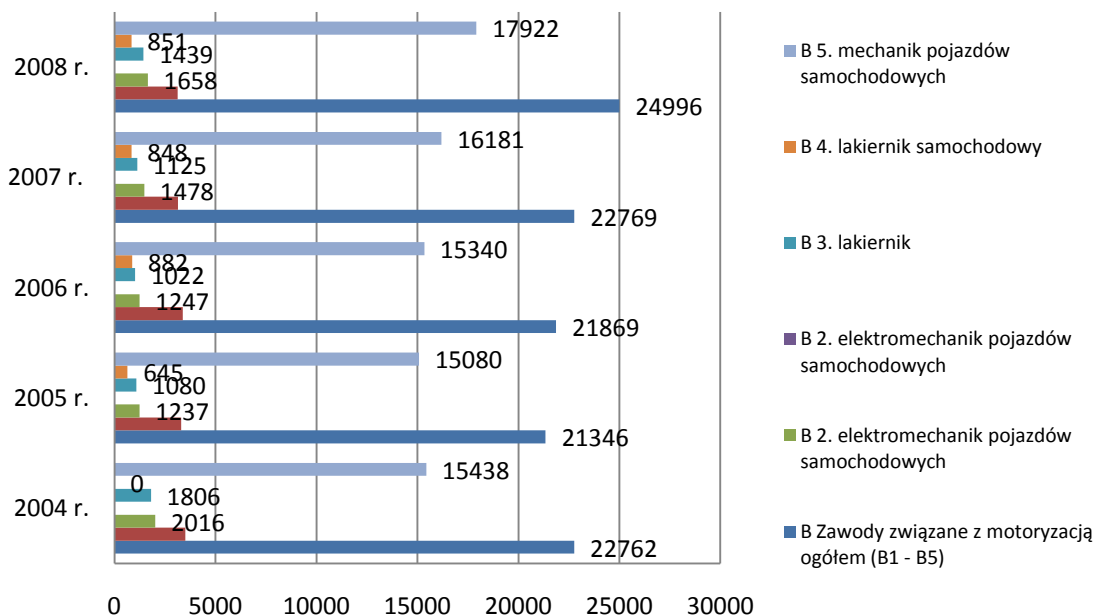
Wykres 18.

Poniżej przedstawione zostały szczegółowe dane na temat liczby uczniów z podziałem na zawody oraz grupy zawodów w latach 2004-2008:

Wykres 19

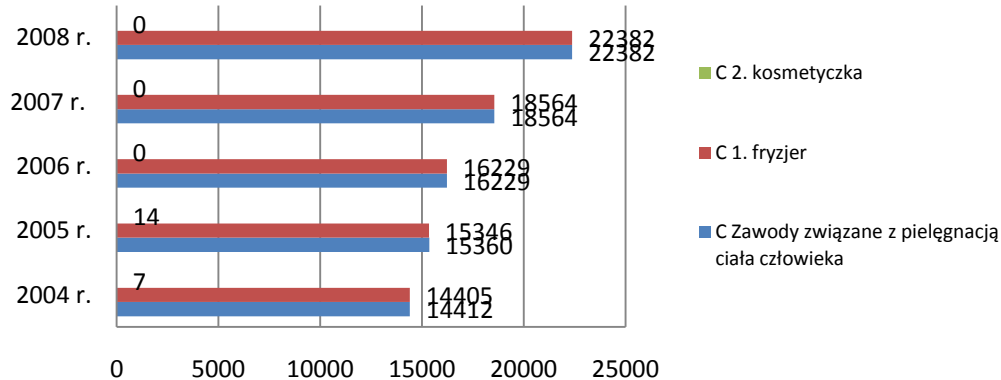
Zawody związane z motoryzacją

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 20

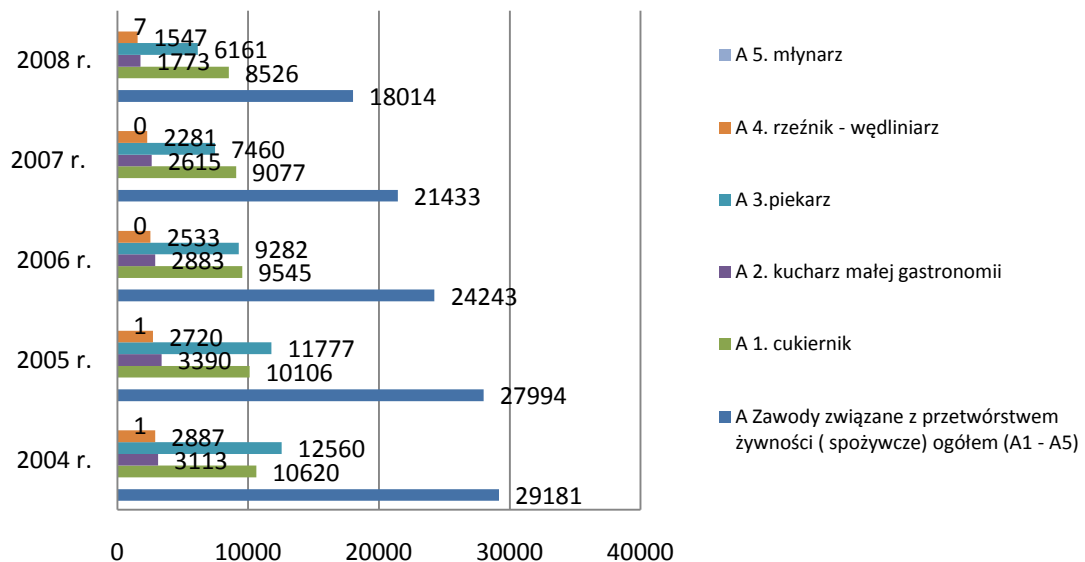
Zawody związane z pielęgnacją ciała człowieka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 21

Zawody związane z przetwórstwem żywności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

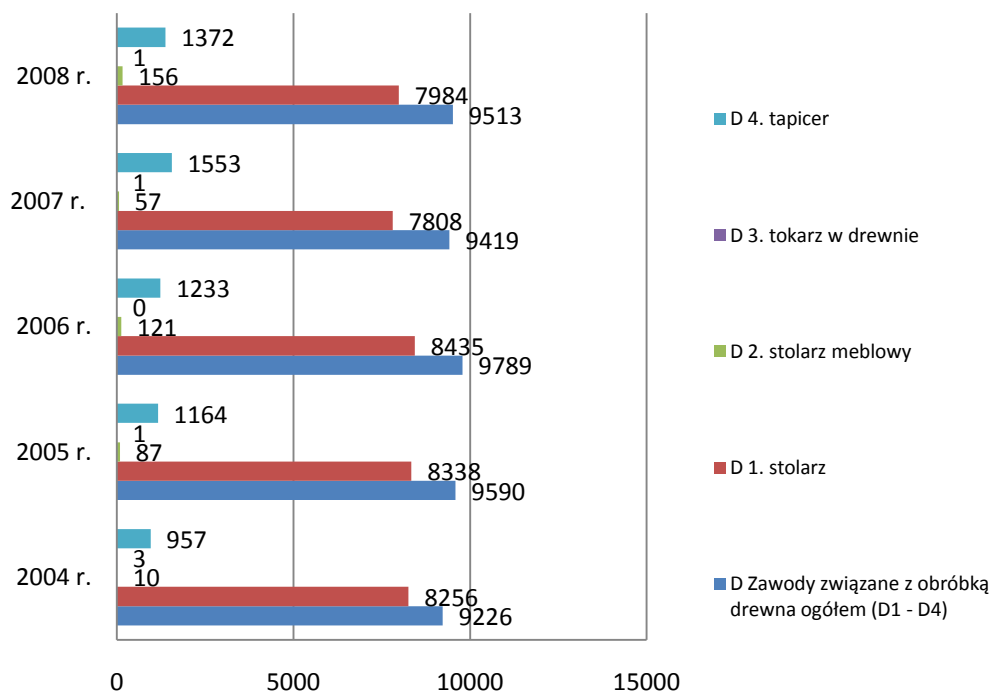

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Wykres 22

Zawody związane z obróbką drewna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Człowiek najlepsza inwestycja

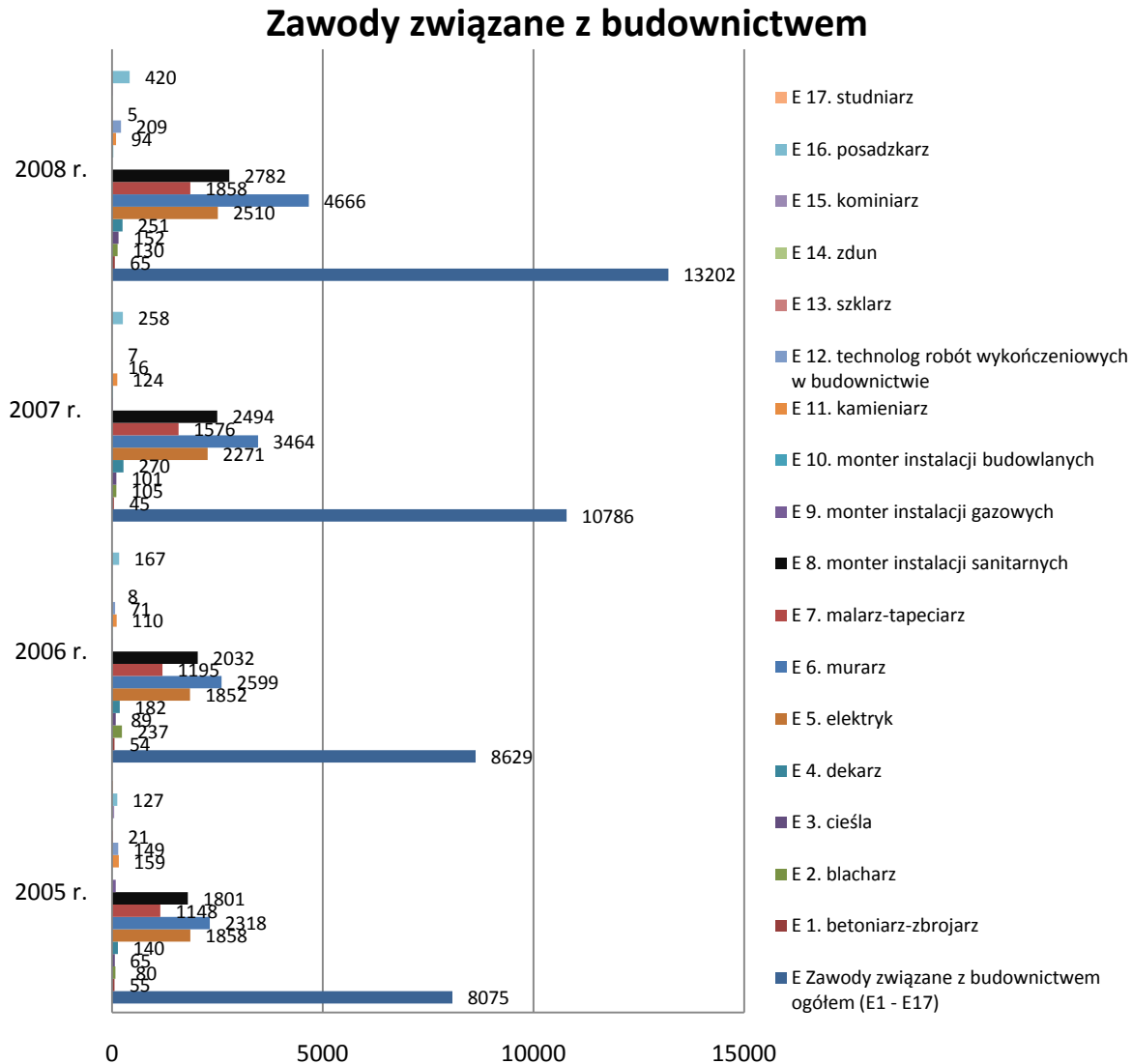

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykres 23

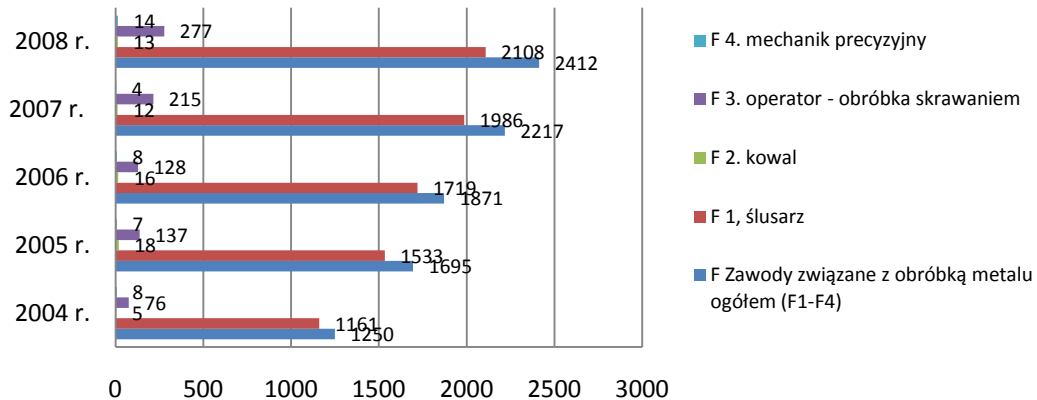

Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 24

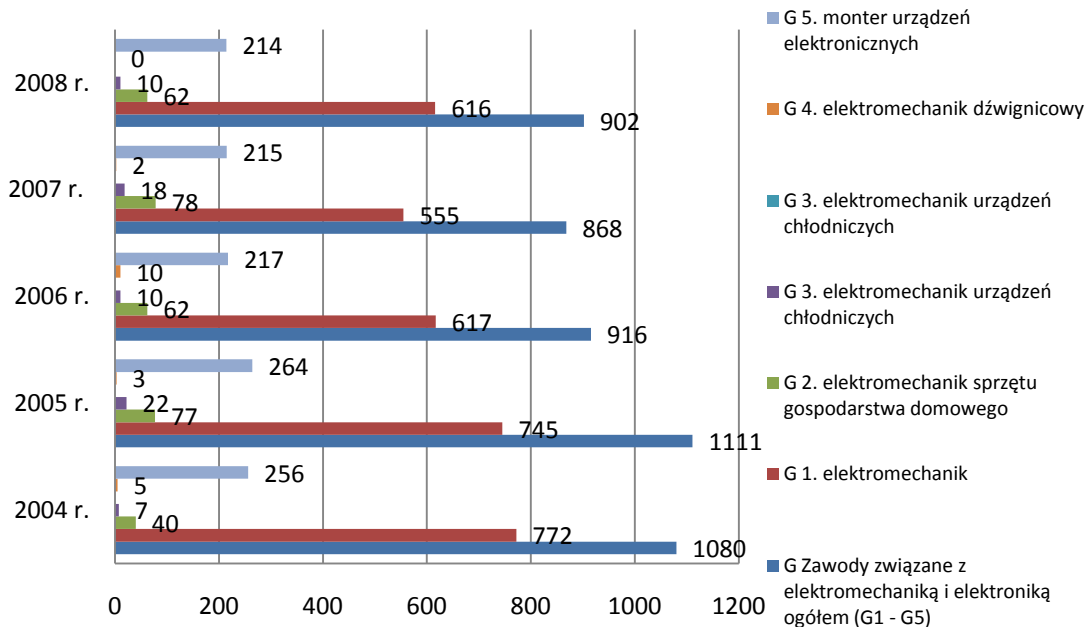
Zawody związane z obróbką metalu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 25

Zawody związane z elektromechaniką i elektroniką

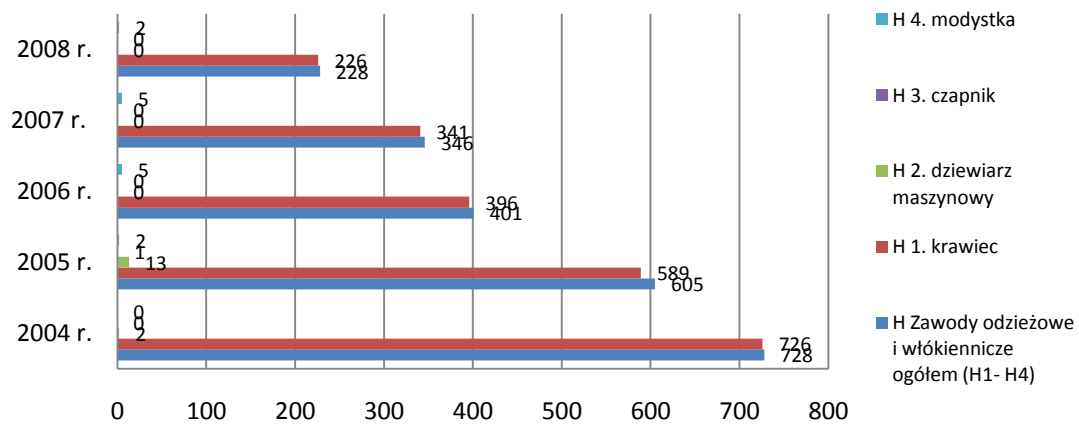

Człowiek najlepsza inwestycja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 26

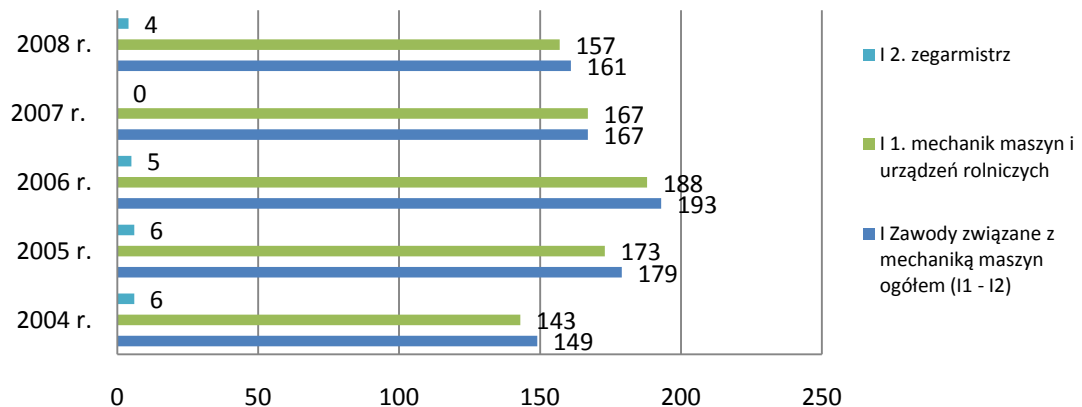
Zawody odzieżowe i włókiennicze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 27

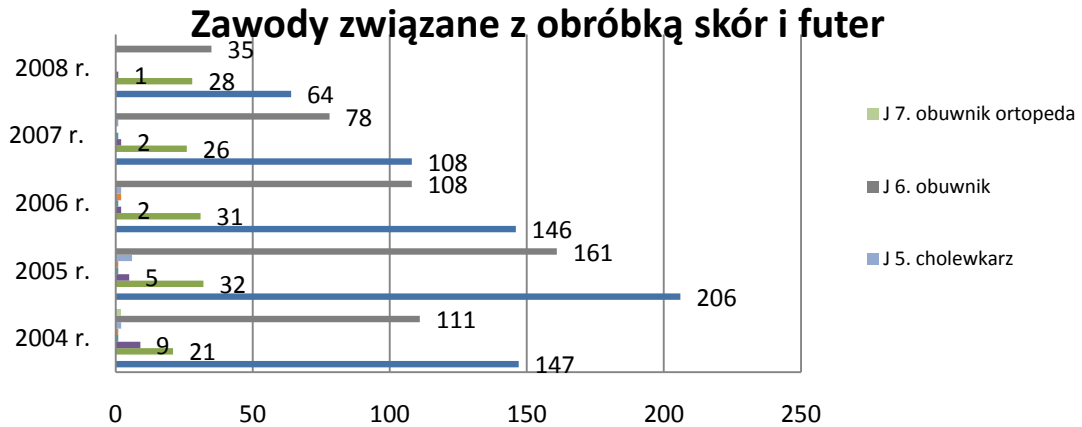
Zawody związane z mechaniką maszyn

Człowiek najlepsza inwestycja

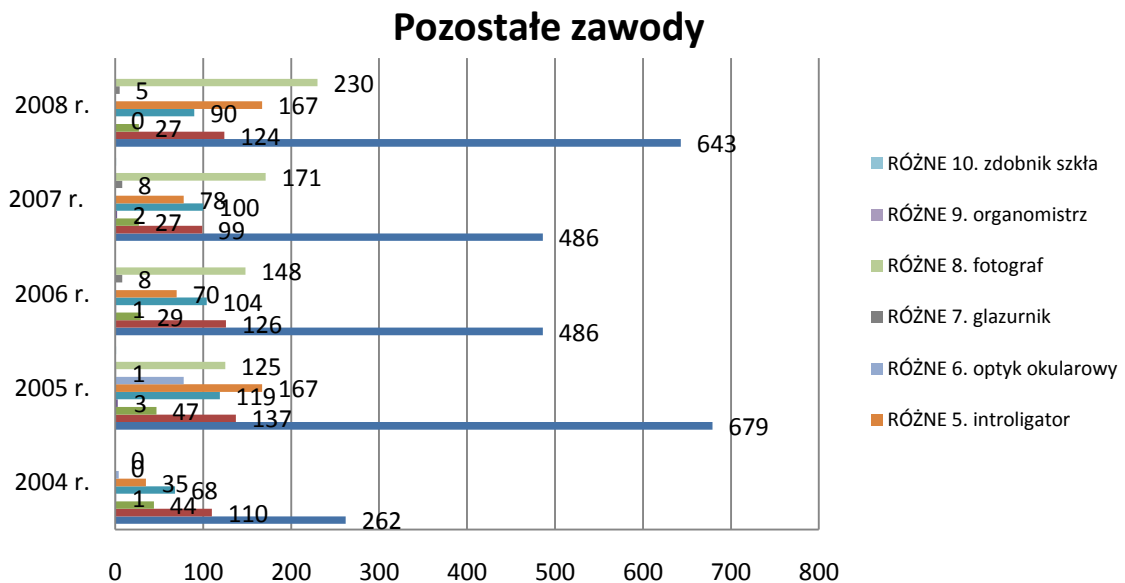
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Wykres 29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZRP 2009

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

4.3. Podsumowanie i wnioski z analizy systemu szkolnictwa zawodowego i kształcenia w rzemiośle w kontekście sytuacji na wielkopolskim rynku pracy

Zmiany na rynku pracy zapoczątkowane po roku 1989 są konsekwencją przemian politycznych i gospodarczych. Upadek wielu przedsiębiorstw państwowych, rosnące wymagania pracodawców spowodowały na początku lat dziewięćdziesiątych masowe bezrobocie. Efektem zmian w strukturze rynku pracy są jednocześnie zmiany w sferze szkolnictwa zawodowego. Brak możliwości podjęcia pracy w upadających zakładach i zmiany w świadomości Polaków – ich uznanie dla wykształcenia ogólnego i umniejszenie uznania dla wykształcenia zawodowego spowodowało mniejsze zainteresowanie wśród społeczeństwa szkołami zawodowymi. Priorytetem młodego pokolenia, a zarazem głównym założeniem reformy szkolnictwa stało się rozpowszechnienie wykształcenia ogólnego na bardzo szeroką skalę. W rezultacie zmniejszyła się liczba zasadniczych szkół zawodowych a te, które zostały charakteryzuje niski poziom kształcenia, związany głównie ze słabym zapleczem technicznym. W efekcie przygotowanie zawodowe absolwentów tych szkół nie jest w stanie sprostać wyzwaniom postępu związanego z rozwojem technicznym i technologicznym, który ma miejsce również w rzemiośle. Dlatego za jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed polską oświatą uznaje się dostosowanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz rozwijanie szkolnictwa zawodowego zgodnie z oczekiwaniami pracodawców.

Należy zwrócić uwagę na fakt negatywnego sposobu postrzegania szkół zawodowych, jako tych, które kształcą absolwentów o niskich kwalifikacjach, na dodatek sprawiających problemy wychowawcze w trakcie zajęć. Na to nakłada się jeszcze stosunkowo niski prestiż społeczny niektórych zawodów rzemieślniczych, które funkcjonują w społecznej świadomości, jako negatywne stereotypy. Te wszystkie elementy, w powiązaniu z ostatnią reformą systemu edukacji, prowadzą w konsekwencji do obniżenia rangi szkolnictwa zawodowego i wchłanianie w swoje struktury nielicznych i na dodatek słabszych uczniów. Promocja zarówno wykształcenia zawodowego, jak i poszczególnych zawodów, leży w interesie wszystkich: instytucji rynku pracy, władz wszystkich szczebli, szkół, ale przede wszystkim pracodawców. W związku z tym, że istnieje zapotrzebowanie na pracowników z wykształceniem zawodowym, a zauważa się słabe zainteresowanie szkolnictwem zawodowym – jest to bardzo wyraźnie widoczne na przykładzie wielu polskich regionów, czego potwierdzeniem są przywołane w niniejszym opracowaniu dane dotyczące liczby zasadniczych szkół zawodowych i zmniejszającej się liczby absolwentów szkół zawodowych. Niezbędne jest zatem także badanie motywacji wyboru profilu kształcenia wśród młodzieży szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych. Ponadto dane gromadzone przez instytucje odpowiedzialne za oświatę są bardzo trudno dostępne, lub też poziom ich szczegółowości jest niewystarczający dla opracowywania pogłębionych i systematycznych analiz. To samo

86

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

dotyczy także oferty edukacyjnej zasadniczych szkół zawodowych, tj. wykazu zawodów, w jakich kształcą zasadnicze szkoły zawodowe w Polsce.

W ciągu ostatnich lat wyraźnie zaznacza się w Polsce zjawisko wzrostu aspiracji edukacyjnych, które powoduje, że na rynek pracy trafia coraz więcej absolwentów ze średnim oraz wyższym wykształceniem. Jednakże za tym pozytywnym zjawiskiem kryje się swoisty „**paradoks zawyżonych aspiracji edukacyjnych**”.⁹⁹ A mianowicie należy mówić o braku zbieżności pomiędzy świadomością społeczną a realiami rynku pracy. W latach 90-ch upowszechniło się przekonanie – tak w szerokich kręgach społeczeństwa jak i wśród elit politycznych – o znaczeniu wykształcenia wyższego w karierze zawodowej. Ów wzrost aspiracji edukacyjnych zaowocował m. in. powstaniem wielu prywatnych szkół wyższych oraz niechęcią rodziców i młodzieży do zawodów rzemieślniczych. Efektem przywołanego stanu rzeczy stało się m. in. „przechumanizowanie” systemu edukacji, czyli zdominowanie go przez kierunki w szerokim rozumieniu humanistyczne. Tymczasem obecnie na rynku pracy odczuwany jest na przykład dotkliwy brak specjalistów w zawodach technicznych.

Można przyjąć, że w dłuższym okresie tego rodzaju niedopasowanie zostałoby zniwelowane przez rynek, ale należy równocześnie mieć świadomość, iż „luka poznawcza” może okazać się zjawiskiem stałym. Zarazem rodzi się pytanie o koszty tego rodzaju zaniechań ze strony władz publicznych, czyli kolejne „stracone roczniki” absolwentów kierunków, na które nie ma zapotrzebowania na rynku pracy. A mieliśmy z taką sytuacją do czynienia w wymiarze ogólnokrajowym w przypadku liceów profilowanych. Sytuacja ta wskazuje na odpowiedzialność ciążącą na sektorze publicznym.

Działania mające na celu naprawę sytuacji powinny pójść nie tylko w stronę rozwiązań strukturalnych w zakresie szkolnictwa zawodowego, ale i bardziej „miękkich” rezultatów. Miały by się one odnosić do promocji drogi zawodowej, czy kwalifikacji rzemieślniczych jako racjonalnej ścieżki kariery oraz nobilitacji zawodów rzemieślniczych wykonywanych przez solidnych, znających się na swojej dziedzinie fachowców.

Podsumowując stan polskiego systemu szkolnictwa zawodowego można powiedzieć także za Bondyrą, że „racjonalizacja polskiego systemu edukacyjnego z punktu widzenia potrzeb gospodarki i pracodawców będzie najlepszym środkiem przeciwdziałającym negatywnym tendencjom”. Jednocześnie wyniki badań pokazują, że „rzemieślniczy” etos pracy kładący nacisk na gospodarność i solidne przygotowanie do pracy zawodowej to nie tylko stereotyp. Silna pozycja wielkopolskiego rzemiosła i kształcenia zawodowego na tle kraju jest w istocie zasobem, który powinien być należycie rozwijany, by mógł przyczynić się do wzrostu regionalnej gospodarki.”¹⁰⁰ W efekcie może także posłużyć za budujący przykład dla innych regionów.

⁹⁹ Ocena sytuacji absolwentów szkół województwa wielkopolskiego rocznik 2005/2006 na rynku pracy, Raport z badań Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Aglomeracji poznańskiej, Poznań 2007.

¹⁰⁰K. Bondyra, Szkolnictwo zawodowe a rynek pracy w Polsce, czyli ponownie o polskim hydrauliku, Poznań 2010

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Staje się to wyzwaniem w sytuacji, gdy reaktywacja likwidowanych w wyniku poprzedniej reformy szkół zawodowych wydaje się przedsięwzięciem niezwykle trudnym i kosztownym dla lokalnych samorządów. Co więcej, opór ze strony środowiska oświatowego w związku z likwidacją niektórych kierunków kształcenia w ZSZ jest czynnikiem hamującym dopasowanie się systemu do potrzeb gospodarki. Za przykład mogą posłużyć kierunki handlowe na poziomie zasadniczym, które generują w rejestrach PUP szeregi bezrobotnych pomimo zapotrzebowania wśród pracodawców na sprzedawców. Oczekują oni jednak z reguły innego poziomu kompetencji językowych, czy interpersonalnych, niż te, które prezentują przeważnie absolwenci szkół zawodowych.

Jednocześnie niemiecki system szkolnictwa zawodowego i współpracy na linii szkoła-samorząd gospodarczy-samorząd terytorialny dostarcza przykładów wręcz modelowych rozwiązań na temat tego, jak wymagania kwalifikacyjne pracodawców powinny determinować ilość absolwentów i strukturę ich umiejętności. W Polsce daleko jesteśmy od takiego stanu, polegającego na wypracowanych schematach współpracy między instytucjami i klarownego podziału odpowiedzialności za proces kształcenia, egzaminowania oraz podejmowania strategicznych decyzji odnośnie kształtu oświaty zawodowej. Tymczasem podaż wykwalifikowanych kadr na rynek pracy stanowi o sile i możliwościach rozwojowych gospodarki.

Ważnym jest także by odróżnić kwestie związane ze szkolnictwem zawodowym, które muszą być rozwiązane na poziomie kraju (globalnym) i regionów (lokalnym). Na pierwszym poziomie bez wątpienia kluczową kwestią będzie: ostateczne zdefiniowanie roli kształcenia ogólnego i praktycznego w ZSZ, uporządkowanie przepisów związanych z zatrudnianiem młodocianych i nadawaniem uprawnień instruktora praktycznej nauki zawodu oraz wypracowanie modelu współpracy z pracodawcami i ich zrzeczeniami przy obecnym statusie prawnym samorządu gospodarczego. Bez wątpienia jakiegokolwiek systemowe zmiany nie będą miały szans na powodzenie bez wskazania długoterminowych źródeł finansowania zreformowanej oświaty zawodowej, która generuje większe koszty niż szkolnictwo ogólnokształcące.

Natomiast na poziomie lokalnym władze i publiczne jednostki zatrudnienia powinny pełnić rolę koordynatora działań zmierzających do synchronizacji popytu na określone kwalifikacje i ich podaży przez system szkolny. Do działań takich należało by zaliczyć monitoring, analizy i prognozy rynku pracy z uwzględnieniem zawodów wymagających kwalifikacji zawodowych. Konieczne staje się także współdziałanie władz lokalnych z partnerami społecznymi w celu przeciwdziałania „zawyżonym aspiracjom edukacyjnym” młodzieży szkolnej i negatywnemu wizerunkowi szkolnictwa zawodowego.

Istnieje kilka zasadniczych przyczyn, dla których opisany skrótowo wpływ samorządu gospodarczego rzemiosła na sektor publiczny jest obecnie mocno ograniczony. Do jednej z fundamentalnych należy zaliczyć charakter samorządu gospodarczego w Polsce w świetle rozwiązań prawnych, lokujący go w sferze podmiotów prywatno-prawnych. Ma to poważne implikacje dla siły oddziaływania struktury na sektor publiczny, która w praktyce jest quasi-samorządem. Bez obligatoryjnej przynależności członków nie będzie równorzędnym partnerem dla administracji publicznej –zarówno na szczeblu lokalnym, jak i rządowym.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Powodem jest brak uprawnień władczych wobec członków i możliwości przejęcia zadań jako zdecentralizowany organ administracji publicznej, jak to ma miejsce np. w rozwiązaniach niemieckich.

Niezależnie od tego, jak ważnej roli w systemie kształcenia zawodowego, czy kształtowania rynku pracy ten samorząd by nie pełnił, może on wykonywać jedynie zadania zleczone w ograniczonym zakresie i być organem o charakterze doradczym. Wsłuchiwanie się jednak w głos reprezentujący obywateli, czy przedsiębiorców nie jest dla polityków zawsze wygodne, ponieważ w grę wchodzi naciski innych grup interesu (jak np. silne związki zawodowe nauczycieli), czy długoterminowe cele polityczne. Lawirowanie między stronnictwami z pozycji decyzyjnej zapewnia większą kontrolę. Brak czytelnych reguł dodatkowo wzmacnia pozycję decydentów względem struktur pośredniczących między przedsiębiorcami a państwem.

Błędem było by jednak ograniczanie w tym wypadku wyjaśnienia siły wpływu rzemiosła na sektor publiczny posługując się jedynie determinantą o charakterze prawnym. I to nawet przy założeniu, że stan prawny jest pewnego rodzaju odbiciem, wypadkową stanu świadomości społecznej, norm i woli politycznej. W momencie transformacji ustrojowej w Polsce, przyznanie samorządowi gospodarczemu większych uprawnień było kojarzone na gruncie nastrojów liberalnych z nadmierną ingerencją państwa w ład rynkowy.

Nic także nie wskazuje na to, by dzisiaj pomimo złagodzenia takiego nastawienia doszło do zmian, pomimo że wiele korporacji zawodowych uzyskało dla siebie tego typu przywileje. Warto tu wspomnieć chociażby o prawnikach, lekarzach, czy nawet firmach ubezpieczeniowych. W świadomości społecznej zaakceptowany został fakt, że ochrona jakości pewnych usług i certyfikacja zawodowa oparta o model samorządowy jest konieczna w odniesieniu do zabezpieczenia chociażby finansów. Jednak dążenie do objęcia ściślejszą kontrolą przez rzemiosło dostępu do zawodów takich jak m. in. mechanik samochodowy, czy monter instalacji gazowych, jest postrzegane jako działanie antyrynkowe.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest nadal dominujący w opinii publicznej oraz świadomości pewnej części kręgów decyzyjnych wizerunek rzemiosła jako tradycyjnych zawodów wykonywanych z użyciem przestarzałych środków produkcji. stała się niejako wypaczeniem elementów tradycji, do których rzemiosło dziś się odwołuje jako elementu tożsamości. Dzieje się tak pomimo skoku modernizacyjnego, jaki się dokonał w odniesieniu do wielu zawodów rzemieślniczych, napływu nowych technologii i spełnianiu rygorystycznych norm unijnych przez wiele zakładów. Wizerunek taki nie odpowiada roli we współczesnej gospodarce i systemie edukacji, jaką odgrywa środowisko rzemieślnicze. Co więcej, rzemiosło w Polsce dysponuje strukturą samorządu gospodarczego integrującego oraz reprezentującego środowisko, mającego pieczęć nad jakością wytworów rzemieślniczych i co niezwykle istotne – częścią systemu kształcenia w ramach praktycznej nauki zawodu oraz certyfikacją zawodową. W rzeczywistości społeczno-gospodarczej w Polsce jest więc rzemiosło instytucją – zarówno w ujęciu prawnym, jak i organizacyjnym czy kulturowym. Tym samym funkcje ekonomiczne, reprezentacyjne, edukacyjne, edukacyjne i związane z wyznawaniem wspólnych norm i wartości schodzą na dalszy plan. Jednocześnie społecznie uznawane wartości, takie jak rzetelność, solidność, uczciwość, „dobra robota” i „fach w ręku” są nośnikami elementów tradycji i pozytywnych konotacji, co może przy podjęciu odpowiednich działań promocyjnych wydobyć rzemiosło z zapaści wizerunkowej. Będzie to miało niebagatelny wpływ także na zdolność do uzyskiwania społecznego i politycznego poparcia.

89

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Póki co pozycję negocjacyjną samorządu gospodarczego w Polsce osłabia także jego rozproszenie, rozumiane jako wielość konkurencyjnych organizacji, które przybierają często charakter ściśle branżowy. Niejednokrotnie ma wtedy miejsce wielość, bądź kolizja interesów. Na tym tle pozycja ZRP nie jest najgorsza – jako ogólnopolskie i reprezentatywne zrzeszenie uczestniczy w pracach Trójstronnej Komisji a poza tym w Wojewódzkich Komisjach Dialogu Społecznego czy w Wojewódzkich i Powiatowych Radach Zatrudnienia. Pomimo to na tle organizacji skupiających większe, co więcej kluczowe dla gospodarki firmy, dość słabo wypada finansowanie organizacji rzemiosła, elastyczność, czy zdolność do szybkiej reakcji na zaistniałe okoliczności. Powodem jest m. innymi duża liczba członków sięgająca 300 tys. w dodatku związanych z niedocenianym jeszcze w pełni sektorem MSP. Z punktu widzenia samej organizacji i zdolności jej oddziaływania na otoczenie zewnętrzne niezbędne staje się przyciągnięcie nowych, ambitnych i zdeterminowanych członków oraz aktywizacja dotychczasowych.

Obszar działalności zrzeszeń rzemieślniczych w segmencie szkolnictwa zawodowego jest szczególnym przypadkiem w tym sensie, że pracodawcy ci zajmują się przygotowywaniem uczniów w praktycznej nauce zawodu oraz certyfikacją zawodową. Mają oni okazję nie tylko kształtować kompetencje, postawy i osobowość młodych ludzi. Jako pracodawcy i praktycy zawodu są w stanie zweryfikować adekwatność programów czy metod nauczania w szkołach zawodowych w stosunku do potrzeb realiów społeczno-ekonomicznych i technologicznych w danej branży, czy regionie. Nie trzeba dodawać, że jest to w interesie społeczeństwa, czyli nas wszystkich.

Bibliografia

Dokumenty i materiały

1. Funkcjonowanie samorządu gospodarczego w Polsce, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa 2007
2. Informacja o działalności oświatowej w rzemiośle w 2007 r., Związek rzemiosła Polskiego, Warszawa 2008
3. Informacja o działalności oświatowej w rzemiośle w 2008 r., Związek rzemiosła Polskiego, Warszawa 2009
4. Konstytucja RP Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483, sprost. Dz.U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319.
5. Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła, Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009
6. Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła.

90

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, cz. 1, Związek rzemiosła Polskiego, Warszawa 2009 (pisma od 3.12.08)
7. Projekt badawczy „Wielkopolskie rzemiosła wobec instytucji rynku Pracy”, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Poznań 2007
 8. Protokół z debaty o przyszłości szkolnictwa zawodowego, Kujawsko- Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości, Bydgoszcz, 11.03.2009
 9. Przygotowanie zawodowe w rzemiosle w podziale na izby rzemieślnicze, Związek rzemiosła Polskiego styczeń 2009
 10. Raport z badań w ramach Projektu „Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do wymogów dolnośląskiego rynku pracy”, który jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 9.2. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego, Doradztwo Społeczne i Gospodarcze, Wrocław 2009
 11. Raport z badań w ramach Projektu „Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do wymogów łódzkiego rynku pracy”, który jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 9.2. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego, Doradztwo Społeczne i Gospodarcze Łódź 2010
 12. Reforma systemu edukacji. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2000
 13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. Nr 60, poz.278, ze zmianami z 2002 r. Dz.U. Nr 197, poz.1663, ze zmianami z 2004 r. Dz.U. Nr 224, poz.2274, ze zmianami z 2005 r. Dz.U. Nr 53, poz.472)
 14. Sprawozdanie z przebiegu Regionalnej Debaty Oświatowej „Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła: [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009 (pisma z okresu od 3.12.08)
 15. Sprawozdanie ze spotkania Mazowieckiej Izby Przedsiębiorczości, Warszawa, 24.03.2009 [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, Warszawa 2009 (pisma z okresu 3.12.08)
 16. Ustawa o rzemiosle (Dz.U.02.112.979 j.t.) Art. 2. 1.
 17. Uwagi środowiska rzemieślniczego zrzeszonego w WIR w Poznaniu oraz Izbie Rzemieślniczej i Przedsiębiorczości w Kaliszu odnośnie założeń do reformy kształcenia zawodowego prezentowanych przez MEN, Poznań 16.03.2009 [w:] ZRP, Kształcenie zawodowe z udziałem pracodawców – doświadczenia i możliwości rzemiosła. Materiały

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

przekazane przez izby rzemieślnicze w związku z udziałem organizacji rzemiosła w społecznej debacie nt. zmian w systemie kształcenia zawodowego, cz. 1, Warszawa 2009 (pisma od 3.12.08)

18. Wykaz podstawowych aktów prawnych z zakresu oświaty zawodowej w ramach rzemiosła, Związek rzemiosła Polskiego (wg stanu na dzień 16.I.2009 r.)
19. Wykaz zawodów odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, w których izby rzemieślnicze powołały komisje egzaminacyjne, przeprowadzające egzaminy na tytuły czeladnika i mistrza, Związek rzemiosła Polskiego (wersja aktualizowana w czerwcu 2009 r.)

Książki

20. Bondyra K., Stracone zachody rzemiosła? Wnioski i rekomendacje [w:] Bondyra K., Sikora J. (red.), Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008
21. Grzelak M., Kmiecik R., Ustrój i zadania samorządu gospodarczego [w:] Wykrętowicz S. (red.), Samorząd w Polsce, istota, formy, zadania, Poznań 2008
22. J. Regulski, Samorządna Polska, Warszawa 2005
23. Jeruszka U., Elementy programu dostosowywania kształcenia zawodowego do popytu gospodarki na kadry wykwalifikowane, [w:] Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPISS, Warszawa 2002
24. Kabaj M., Optymalizacja struktur kształcenia zawodowego i popytu na pracę, [w:] Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPISS, Warszawa 2002
25. Klimczak B. (red.), Samorząd Gospodarczy i zawodowy w procesie powstawania ładu rynkowego w Polsce, Wrocław 2001
26. Kwiatkowski S. M., System edukacji zawodowej w kontekście rynku pracy i procesów integracyjnych w Europie, [w:] Jeruszka U. (red.), Optymalizacja kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, IPISS, Warszawa 2002
27. Łucewicz J., Socjologiczne spojrzenie na organizację, Wrocław 1997
28. Mała encyklopedia ekonomiczna, Warszawa 1974
29. Ornatowski T., Figurski J., Praktyczna nauka zawodu, Radom 2000
30. Osiecka – Chojnacka J., Szkolnictwo zawodowe wobec problemów rynku pracy [w:] Infos, zagadnienia społeczno-gospodarcze, Biuro analiz sejmowych, nr 16, 12 czerwca 2007
31. Styk J., Mieszkaństwo, [w:] Encyklopedia Katolicka, T. 12, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2008
32. Walkowiak K., Samorząd rzemieślniczy a szkolnictwo zawodowe w Polsce, [w:] Bondyra K., Sikora J. (red.), Wielkopolskie rzemiosło między tradycją a nowoczesnością, Poznań 2008

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Artykuły

1. Bondyra K., Kołodziejczyk M., System edukacyjny w Polsce wobec potrzeb rynku pracy. „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2009.
2. Bondyra K., Szkolnictwo zawodowe a rynek pracy w Polsce, czyli ponownie o polskim hydrauliku, Poznań 2010
3. Kwiatkowski M., Kapitał społeczny, Encyklopedia Socjologii, Warszawa 1999

Źródła internetowe

4. Helmig R., Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Seminarium nt. kształcenia zawodowego w Niemczech, www.lewiatan.pl, 2.12.2008
5. Krajowa Izba Gospodarcza, www.kig.pl
6. Juchnowicz M., Polityka edukacyjna wobec potrzeb rynku pracy, www.fundacja.edu.pl
7. Kaczmarek M., Kowalik D., W oczekiwaniu na standardy kwalifikacji zawodowych [w:] Forum nauczycieli, Katowice 2007, www.womkat.edu.pl
8. Kwiatkiewicz A., Edukacja zawodowa w niemieckim systemie dualnym, www.e-mentor.pl, 10.02.2009
9. Soroka J., Rola Związku Rzemiosła Polskiego w stosunkach przemysłowych i dialogu społecznym, www.eurofound.europa.eu
10. Serwis Samorządowy Polskiej Agencji Prasowej, www.samorząd.pap.pl
11. Gazeta Edukacyjna, O reformie kształcenia zawodowego , www.gazeta.edu.pl, na dzień 10.04.2010
12. Polskie Regiony w Europie – Internetowy Serwis Informacyjny Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej, www.zwrp.pl
13. Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM”, Katowice, www.womkat.edu.pl
14. Związek Rzemiosła Polskiego, www.zrp.pl
15. M. Bergman, Tanio, skutecznie, bezpiecznie? Nowa analiza instytucjonalna i jej wizja instytucji społecznej, www.dialogi.umk.pl

Inne

16. Nowakowska-Siuta B., Kształcenie zawodowe w krajach UE, Broszura o egzaminie zawodowym dla uczniów 2- i 3-letnich zasadniczych szkół zawodowych
17. Doradztwo Społeczne i Gospodarcze, Materiał empiryczny pozyskany w ramach Projektu badawczego: „Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do wymogów łódzkiego rynku pracy”, który jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 9.2. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego, Łódź 2010
18. Bondyra K., 2009 Materiał na konferencję Hand made. Praca rąk w postindustrialnej rzeczywistości, Obrzycko 2009
19. Krystkowiak H., System kształcenia zawodowego w Polsce, Referat wygłoszony na III.

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieśnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

I. Uwagi do tabeli.

6. (*) Odn. zawodu : **"optyk-mechanik"** Nr standardu 12 oraz - możliwość przeprowadzenia tylko egzaminów czeladniczych. (brak standardu wymagań egzaminu mistrzowskiego).

7. (**) Odn zawodów:

- **"protetyk słuchu"** Nr standardu 16
- **"renowator zabytków architektury"** Nr standardu 81
- **"kosmetyczka"** Nr standardu 100
- **"technik optyk (optyk okularowy)"** Nr standardu 103
- **"technik ortopeda"** Nr standardu 109

nie przewidziane do kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Do egzaminu czeladniczego i mistrzowskiego w/w zawodach mogą być dopuszczeni kandydaci posiadający wykształcenie wyższe, niż zasadnicza szkoła zawodowa.

8. (***) Brak standardu wymagań egzaminacyjnych dla zawodu **"ludwisarz"**- Nr standardu 5 - do czasu opracowania nie ma możliwości powołania komisji egzaminacyjnej.

9. Y - Oznaczenie dla zawodów, w których żadna z izb rzemieślniczych nie powołała komisji egzaminacyjnych

Tabela 8.

II. Nazwy izb rzemieślniczych wg numerów w tabeli „, Wykaz zawodów odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, w których izby rzemieślnicze powołują komisje egzaminacyjne, przeprowadzające egzaminy na tytuły czeladnika i mistrza.

(na czerwono zostały oznaczone izby z Wielkopolski)

Izba Rzemieśnicza	Strona www lub e-mail
1. Białystok – Izba Rzemieśnicza i Przedsiębiorczości	www.rzemioslo.bialystok.pl
2. Bielsko-Biała – Beskidzka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izba.bielsko.pl
3. Bydgoszcz – Kujawsko – Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izbarzem.pl
4. Częstochowa – Częstochowska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.cirzem.pl
5. Gdańsk – Pomorska Izba Rzemieśnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw	www.pomorskaizba.com.pl
6. Gorzów Wielkopolski – Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.republika.pl/izbarzemgorz
7. Kalisz – Izba Rzemieśnicza i Przedsiębiorczości	www.irip.kalisz.pl
8. Katowice – Izba Rzemieśnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości	www.ir.katowice.pl
9. Kielce – Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców	www.izbarzemieslnicza.pl
10. Kraków – Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izba.com.pl
11. Lublin – Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izba.lublin.pl
12. Łódź – Izba Rzemieślnicza	www.irlodz.home.pl
13. Nowy Sącz – Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izbarzem.nsi.pl
14. Olsztyn – Warmińsko – Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.izbarzem.olsztyn.pl
15. Opole – Izba Rzemieślnicza	www.izbarzem.opole.pl
16. Poznań – Wielkopolska Izba Rzemieślnicza	www.irpoznan.com.pl
17. Radom – Izba Rzemiosła i Małej Przedsiębiorczości	www.izbarzemieslosa.radom.pl
18. Rzeszów – Izba Rzemieślnicza	www.izba.rze.bip-online.pl
19. Słupsk – Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości Pomorza Środkowego	www.rzemioslo.slupsk.pl
20. Szczecin – Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości	www.irszczecin.pl
21. Świdnica – Izba Rzemieślnicza i Małej Przedsiębiorczości	e-mail: izbaswidnica@interia.pl

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

22. Tarnów – Izba Rzemieślnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości	www.izbarzemieslnicza.tarnow.pl
23. Warszawa – Mazowiecka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.mirip.org.pl
24. Warszawa – Izba Rzemieślnicza Mazowska, Kurpi i Podlasia	www.izbarzem-mkp.com.pl
25. Wrocław – Dolnośląska Izba Rzemieślnicza	www.izbarzemieslnicza.com.pl
26. Zielona Góra – Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości	www.izba.zgora.pl
27. Warszawa – Krajowa Rzemieślnicza Izba Optyczna	www.krio.org.pl
28. Lublin – Lubelska Izba Rzemieślnicza	www.lir.com.pl
29. Rybnik – Izba Rzemieślnicza w Rybniku	e-mail: izbarybnik@neostrada.pl
30. Szczecin – Zachodniopomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości	www.zirzip.szczecin.pl
IV. Nauka zawodu u rzemieślnika młodocianych pracowników - w 104 zawodach z wyłączeniem : 1) "protetyk słuchu" 2) "kosmetyczka" 3) "renowator zabytków architektury" 4) "technik optyk (optyk okularowy)" 5) "technik ortopeda" 6) "radiesteta" 7) "bioenergoterapeuta" 8) "ludwisarz" (brak standardu do egzaminu czeladniczego)	
Źródło: Zespół Oświaty Zawodowej i Problematyki Społecznej ZRP, Warszawa, listopad 2008 r.	

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Załącznik 2. Wykaz standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła

*Załącznik do Uchwały Nr 5 z dnia 8 marca 2004 r. Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego
(uzupełnienie o zawody pod Nr106,107,108 - lipiec 2004 r.)
(uzupełnienie o zawód pod Nr 109 - maj 2005 r.)*

Warszawa, dnia 31 marca 2004 r.

- uzupełnienie - U.Nr 13, 15 lipca 2004 r.
- uzupełnienie - U. Nr 8 14 czerwca 2005 r.
- uzupełniony - U. Nr 1', 20 lipca 2005 r.
- uzupełnienie - U.Nr 9, 12 maja 2006 r.

Tabela 9.

Nr	Kod z klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy (Dz. U. Nr. 265 z 2004 poz.2644)	Nazwa zawodu	Kod z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 114 z 2004 poz.1195)
1/c	7213	blacharz	721[01]
1/m	7213	blacharz	
2/c	721101	brązownik	Zawód pozaszkolny
2/m	721101	brązownik	
3/c	722102	kowal	722[04]
3/m	722102	kowal	
4/c	722103	kowal wyrobów zdobniczych	Zawód pozaszkolny
4/m	722103	kowal wyrobów zdobniczych	
5/c *	-	-	
5/m *	-	-	
6/c	721104	modelarz odlewniczy	(722[01])
6/m	721104	modelarz odlewniczy	721[04]
7/c	722203	rusznikarz	Zawód pozaszkolny
7/m	722203	rusznikarz	
8/c	722204	ślusarz	722[03]
8/m	722204	ślusarz	
9/c	7223	operator obrabiarek skrawających	722[02]
9/m	7223	operator obrabiarek skrawających	
10/c	731101	grawer	Zawód pozaszkolny
10/m	731101	grawer	
11/c	7311	mechanik precyzyjny	731[03]
11/m	7311	mechanik precyzyjny	
12/c	731103	Optyk-mechanik*	731[04]
12/m	-	-	

100

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

13/c	731301	bursztyniarz	Zawód pozaszkolny
13/m	731301	bursztyniarz	
14/c	731105	zegarmistrz	731[05]
14/m	731105	zegarmistrz	
15/c	731306	złotnik-jubiler	731[06]
15/m	731306	złotnik-jubiler	
16/c	322904	protetyk słuchu**	322[17]**
16/m	322904	protetyk słuchu**	
17/c	7233	Mechanik-monter maszyn i urządzeń	723[02]
17/m	7233	mechanik-monter maszyn i urządzeń	
18/c	723306	mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	723[03]
	Kod z klasyfikacji zawodów i		
18/m	723306	mechanik- operator pojazdów i maszyn rolniczych	723[03]
19/c	7231	mechanik pojazdów samochodowych	723[04]
19/m	7231	mechanik pojazdów samochodowych	
20/c	724102	elektromechanik pojazdów samochodowych	724[02]
20/m	724102	elektromechanik pojazdów samochodowych	
21/c	721303	blacharz samochodowy	721[03]
21/m	721303	blacharz samochodowy	
22/c	7142	lakiernik	714[03]
22/m	7142	lakiernik	
23/c	714201	lakiernik samochodowy	Zawód pozaszkolny
23/m	714201	lakiernik samochodowy	
24/c	7241	elektromechanik	724[05]
24/m	7241	elektromechanik	
25/c	724213	elektromonter urządzeń dźwignicowych	Zawód pozaszkolny
25/m	724213	elektromonter urządzeń dźwignicowych	
26/c	724104	elektromechanik urządzeń chłodniczych	Zawód pozaszkolny
26/m	724104	elektromechanik urządzeń chłodniczych	
27/c	724103	elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego	Zawód pozaszkolny
27/m	724103	elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego	
28/c	7251	monter elektronik	(724[03]) 725[01]
28/m	7251	monter elektronik	
29/c	725110	monter elektronik urządzeń radiowo-telewizyjnych	Zawód pozaszkolny
29/m	725110	monter elektronik urządzeń radiowo-telewizyjnych	
30/c	823104	wulkanizator	Zawód pozaszkolny
30/m	823104	wulkanizator	
31/c	712202	betoniarz zbrojarz	712[01]
31/m	712202	betoniarz zbrojarz	
32/c	712201	betoniarz	Zawód pozaszkolny
32/m	712201	betoniarz	
33/c	711301	kamieniarz	711[04]
33/m	711301	kamieniarz	
34/c	713301	sztukator	Zawód pozaszkolny
34/m	713301	sztukator	
35/c	732406	zdobnik ceramiki	Zawód pozaszkolny
35/m	732406	zdobnik ceramiki	
36/c	713503	szklarz budowlany	Zawód pozaszkolny

101

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

36/m	713503	szklarz budowlany	
37/c	732407	zdobnik szkła	Zawód pozaszkolny
37/m	732407	zdobnik szkła	
38/c	713505	witrażownik	Zawód pozaszkolny
38/m	713505	witrażownik	
39/c	732102	ceramik wyrobów użytkowych i ozdobn.	Zawód pozaszkolny
39/m	732102	ceramik wyrobów użytkowych i ozdobn.	
40/c	742401	koszykarz plecionkarz	742[02]
40/m	742401	koszykarz plecionkarz	
41/c	742307	tokarz w drewnie	Zawód pozaszkolny
41/m	742307	tokarz w drewnie	
42/c	732404	pozlotnik	Zawód pozaszkolny
42/m	732404	pozlotnik	
43/c	742204	stolarz	742[01]
43/m	742204	stolarz	
44/c	733103	rzeźbiarz w drewnie	Zawód pozaszkolny
44/m	733103	rzeźbiarz w drewnie	
45/c	712302	stolarz budowlany	Zawód pozaszkolny
45/m	712302	stolarz budowlany	
46/c	742207	stolarz meblowy	Zawód pozaszkolny
46/m	742207	stolarz meblowy	
47/c	742306	tartacznik	Zawód pozaszkolny
47/m	742306	tartacznik	
48/c	743702	tapicer	743[03]
48/m	743702	tapicer	
49/c	733101	fajkarz	Zawód pozaszkolny
49/m	733101	fajkarz	
50/c	7345	introligator	734[02]
50/m	7345	introligator	
51/c	7346	drukarz	(734[01])
51/m	7346	drukarz	825[01]
52/c	743202	dziewiarz	Zawód pozaszkolny
52/m	743202	dziewiarz	
	Kod z klasyfikacji zawodów i		Kod z klasyfikacji zawodów
53/c	743602	hafciarka	Zawód pozaszkolny
53/m	743602	hafciarka	
54/c	743203	koronkarka	Zawód pozaszkolny
54/m	743203	koronkarka	
55/c	743206	tkacz	Zawód pozaszkolny
55/m	743206	tkacz	
56/c	743301	bieliźniarz	Zawód pozaszkolny
56/m	743301	bieliźniarz	
57/c	743303	kapelusznik-czapnik	Zawód pozaszkolny
57/m	743303	kapelusznik-czapnik	
58/c	743302	gorseciarka	Zawód pozaszkolny
58/m	743302	gorseciarka	
59/c	743305	modystka	Zawód pozaszkolny
59/m	743305	modystka	
60/c	743304	krawiec	743[01]

102

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

60/m	743304	krawiec	
61/c	7443	obuwnik	744[02]
61/m	7443	obuwnik	
62/c	744302	obuwnik miarowy	Zawód pozaszkolny
62/m	744302	obuwnik miarowy	
63/c	7441	garbarz skór	744[03]
63/m	7441	garbarz skór	
64/c	744203	rymarz	Zawód pozaszkolny
64/m	744203	rymarz	
65/c	743401	kożusznik	Zawód pozaszkolny
65/m	743401	kożusznik	
66/c	743402	kuśnierz	743[02]
66/m	743402	kuśnierz	
67/c	743306	rękawicznik	Zawód pozaszkolny
67/m	743306	rękawicznik	
68/c	744202	kaletnik	744[01]
68/m	744202	kaletnik	
69/c	744301	cholewkarz	Zawód pozaszkolny
69/m	744301	cholewkarz	
70/c	744303	obuwnik ortopedyczny	Zawód pozaszkolny
70/m	744303	obuwnik ortopedyczny	
71/c	744101	garbarz skór bez włos	Zawód pozaszkolny
71/m	744101	garbarz skór bez włos	
72/c	741202	karmelarz	Zawód pozaszkolny
72/m	741202	karmelarz	
73/c	512202	kucharz małej gastronomii*	512[05]
73/m	-	-	
			Kod z klasyfikacji zawodów
74/c	512201	Kucharz**	512[02]**
74/m	512201	Kucharz**	
75/c	741401	młynarz	Zawód pozaszkolny
75/m	741401	młynarz	
76/c	741201	cukiernik	741[01]
76/m	741201	cukiernik	
77/c	741203	piekarz	741[02]
77/m	741203	piekarz	
78/c	741102	przetwórcza ryb	Zawód pozaszkolny
78/m	741102	przetwórcza ryb	
79/c	741104	rzeźnik wędliniarz	741[03]
79/m	741104	rzeźnik wędliniarz	
80/c	731206	organomistrz	Zawód pozaszkolny
80/m	731206	organomistrz	
81/c	712905	renowator zabytków architektury**	712[07]**
81/m	712905	renowator zabytków architektury**	
82/c	731202	monter fortepianów i pianin	Zawód pozaszkolny
82/m	731202	monter fortepianów i pianin	
83/c	712401	brukarz	Zawód pozaszkolny
83/m	712401	brukarz	
84/c	712301	cieśla	712[02]

103

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

84/m	712301	cieśla	
85/c	713101	dekarz	713[01]
85/m	713101	dekarz	
86/c	724	elektryk	724[01]
86/m	724	elektryk	
87/c	713602	monter instalacji gazowych	713[07]
87/m	713602	monter instalacji gazowych	
88/c	7136	monter instalacji i urządzeń sanitarnych	713[02]
88/m	7136	monter instalacji i urządzeń sanitarnych	
89/c	713401	monter izolacji budowlanych	713[08]
89/m	713401	monter izolacji budowlanych	
90/c	714103	malarz tapeciarsz	714[01]
90/m	714103	malarz tapeciarsz	
91/c	712102	murarz	712[06]
91/m	712102	murarz	
92/c	713203	posadzkarz	713[05]
92/m	713203	posadzkarz	
93/c	713605	studniarz	Zawód pozaszkolny
	Kod z klasyfikacji zawodów i		Kod z klasyfikacji zawodów
93/m	713605	studniarz	Zawód pozaszkolny
94/c	712103	zdun	712[08]
94/m	712103	zdun	
95/c	713201	glazurnik	Zawód pozaszkolny
95/m	713201	glazurnik	
96/c	713202	parkieciarz	Zawód pozaszkolny
96/m	713202	parkieciarz	
97/c	313104	fotograf	313[05]
97/m	313104	fotograf	
98/c	514102	fryzjer	514[01]
98/m	514102	fryzjer	
99/c	714303	kominiarz	714[02]
99/m	714303	kominiarz	
100/c	514103	Kosmetyczka**	514[03]**
100/m	514103	Kosmetyczka**	
101/c	514402	bioenergoterapeuta	Zawód pozaszkolny
101/m	514402	bioenergoterapeuta	
102/c	514404	radiesteta	Zawód pozaszkolny
102/m	514404	radiesteta	
103/c	322201	technik optyk (optyk okularowy)**	322[16]**
103/m	322201	technik optyk (optyk okularowy)**	
104/c	744102	garbarz skór futerkowych	Zawód pozaszkolny
104/m	744102	garbarz skór futerkowych	
105/c	713901	technolog robót wykończeniowych w budownictwie	(713[06])-w roku szkolnym
105/m	713901	technolog robót wykończeniowych w budownictwie	2004/2005 ostatnia rekrutacja
106/c	713701	monter sieci ciepłych	Zawód pozaszkolny
106/m	713701	monter sieci ciepłych	
107/c	713703	monter sieci gazowych	Zawód pozaszkolny
107/m	713703	monter sieci gazowych	
108/c	713704	monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	Zawód pozaszkolny

104

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

108/m	713704	monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	
109/c	322403	Technik ortopeda **)	322[13]**
109/m	322403	Technik ortopeda **)	
110/c	8131	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	813[02]
110/m	8131	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	
111/c	514108	wizażystka	Zawód pozaszkolny
111/m	514108	wizażystka	

UWAGI :

- Odn. 1 rubryki z tabeli "Nr" - każdy standard uzyskał kolejny numer, co pozwoli na łatwiejsze wyszukiwanie z całego zbioru standardu dla danego zawodu. Numery dodatkowo opatrzone literką "c" - standard dla egzaminu czeladniczego i literką "m" - standard dla egzaminu mistrzowskiego.
- Dla zawodów (w wykazie opatrzone *): "**optyk-mechanik**" kod z klasyfikacji szkolnej 731{04} Nr standardu 12/c oraz "**kucharz małej gastronomii**" kod z klasyfikacji szkolnej 512{05} Nr standardu 73/c - przygotowano jedynie standardy na poziom egzaminów czeladniczych.
- Zawody (w wykazie opatrzone **);
 - "**protetyk słuchu**" kod z klasyfikacji szkolnej 322{17} Nr standardów 16/c i 16/m,
 - "**kucharz**" kod z klasyfikacji szkolnej 512{02} Nr standardów 74/c i 74/m,
 - "**kosmetyczka**" kod z klasyfikacji dla potrzeb rynku pracy 514103 ("technik usług kosmetycznych" kod klasyfikacji szkolnej 514{03}) Nr standardów 100/c i 100/m,
 - "**renowator zabytków architektury**" kod z klasyfikacji szkolnej 712{07} Nr standardów 81/c i 81/m,
 - "**technik optyk (optyka okularowa)**" kod z klasyfikacji szkolnej 322{16} Nr standardów 103/c i 103/m,
 - "**technik ortopeda**" kod z klasyfikacji szkolnej 322{13} Nr standardów 109/c i 109/m,
 nie przewidziane do kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Do egzaminu czeladniczego i mistrzowskiego w/w zawodach mogą być dopuszczeni kandydaci posiadający wykształcenie wyższe niż zasadnicza szkoła zawodowa.
- Nie przygotowano standardu dla zawodu "ludwisarz" Nr standardu 5/c i 5/m.
- W zawiązku z wprowadzeniem nowej klasyfikacji w przypadku zmian kodów, w nawiasie pozostawiono dotychczasowe kody wynikające z klasyfikacji wprowadzonej rozporządzeniem MENiS z dnia 18 kwietnia 2002 r. (Dz..U. Nr 63 z 2002r., poz.571) - dotyczy trzech zawodów;
 - modelarz odlewniczy - dotychczasowy kod 722{01} - nowy kod - **721{04}**,
 - monter elektronik - dotychczasowy kod 724{03} - nowy kod - **725{01}**,
 - drukarz - dotychczasowy kod 734{01} - nowy kod - **825{01}**.

Załącznik 4. Wykaz szkół zawodowych w Wielkopolsce

Tabela 10.

Wykaz zasadniczych szkół zawodowych w Wielkopolsce					
L.p.	Miejscowość	Nazwa	Ulica	Nr	Kod
1	Bojanowo	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	DWORCOWA	29	63-940
2	Borek Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa			63-810

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

3	Brenno	Zespół Szkół im. Powstańców Wielkopolskich Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Brennie	Kościelna	1	64-150
4	Brzezie	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Brzeziu	Brzezie	40	63-800
5	Buk	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Mury	28	64-320
6	Cerekwica Nowa	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Cerekwicy Nowej	-	1	63-233
7	Chodzież	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Prymasa S. Wyszyńskiego	2	64-800
8	Czarnków	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Chodzieska	29	64-700
9	Czarnków	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	Chodzieska	29	64-700
10	Czarnków	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Harcerska	4	64-700
11	Damasławek	ZSP im. Pierwszych Piastów-Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Damasławku	Słoneczna	4	62-110
12	Gębice	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Polna	1	64-700
13	Gniezno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 14 Specjalna	Powstańców Wlkp.	16	62-200
14	Gniezno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Handlowa	Chrobrego	23	62-200
15	Gniezno	3 letnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Sobieskiego	20	62-200
16	Gniezno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Cieszkowskiego	17	62-200
17	Gniezno	ZSZ	Sienkiewicza	6	62-200
18	Gniezno	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA	Gdańska	106	62-200
19	Gołańcz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Walki Młodych	35	62-130
20	Gostyń	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Tuwima	44	63-800
21	Grabonóg	Zasadnicza Szkoła Zawodowa		63	63-820
22	Grodzisk Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Bukowska	18	62-065
23	Grodzisk Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1	Żwirki i Wigury	2	62-065
24	Jarocin	Niepubliczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych w Jarocinie	Waryńskiego	11	63-200
25	Jarocin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Franciszkańska	1	63-200
26	Jarocin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Franciszkańska	1	63-200
27	Jarocin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2	Franciszkańska	2	63-200
28	Jastrowie	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1 w Jastrowiu	Kieniewiczza	35	64-915
29	Jutrosin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Wrocławska	39	63-930
30	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Handlowa	30	62-800
31	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2	Legionów	6	62-800
32	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 6	Wodna	11-13	62-800
33	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Budowlano- Elektryczna	Rzemieślnicza	6	62-800

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

34	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 7	Wąska	13	62-800
35	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3	3-go Maja	18	62-800
36	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4	Częstochowska	99	62-800
37	Kalisz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 8	Żwirki i Wigury	10	62-800
38	Kępno	ZSZ	Sienkiewicza	25	63-600
39	Kępno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Przemysłowa	10c	63-600
40	Kleczew	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Wilczogóra	7	62-550
41	Kłodawa	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Kłodawie	Adama Mickiewicza	4	62-650
42	Kobylin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Kobylinie	Krotoszyńska	49	63-740
43	Koło	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Mickiewicza	14	62-600
44	Koło	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	KOLEJOWA	11	62-600
45	Konin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Kaliska	19	62-500
46	Konin	Zasadnicza szkoła zawodowa	Budowlanych	6	62-510
47	Konin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa ZS CKU	Wodna	1	62-500
48	Konin	ZSGE/ZSZ	kard. S. Wyszyńskiego	3	62-510
49	Konin	Zespół Szkół im. M. Kopernika - Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Aleje 1 Maja	22	62-510
50	Konin	ZSZ	Kolska	1	62-500
51	Kościan	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Wielichowska	43a	64-000
52	Kościan	zasadnicza szkoła zawodowa specjalna	M. Konopnickiej	1	64-000
53	Kościelec	Zasadnicza szkoła zawodowa	Kościelna	2	62-604
54	Koźmin Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Koźminie Wielkopolskim	ul. Zamkowa	1	63-720
55	Krajenka	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA	STANISŁAWA POLAŃSKIEGO	3	77-430
56	Krobia	Zasadnicza Szkoła Zawodowa ZSZ	Ogród Ludowy	2	63-840
57	Krotoszyn	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1 w Krotoszynie	Zdunowska	81	63-700
58	Krotoszyn	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3 Specjalna w Krotoszynie	Ostrowska	49	63-700
59	Krzywiń	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Gen. Dezyderego Chłapowskiego	34	64-010
60	Krzyż Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Sikorskiego	15	64-761
61	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Poniatowskiego	2	64-100
62	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Poniatowskiego	2	64-100
63	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 5	Kilińskiego	4	64-100
64	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Pl. Metziga	25	64-100
65	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	1 Maja	1	64-100
66	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Aleje Jana Pawła II	10	64-100

107

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

67	Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1	Narutowicza	74a	64-100
68	Lisków	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Twórców Liskowa	1	62-850
69	Lubasz	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA W LUBASZU	CHROBREGO	33	64-720
70	Łobżenica	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Złotowska	14	89-310
71	Marszew	Zasadnicza szkoła zawodowa		22	63-300
72	Miejska Górka	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Marii Konopnickiej	3	63-910
73	Międzychód	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Gwardii Ludowej	6b	64-400
74	Międzychód	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2	BOLESŁAWA CHROBREGO	13	64-400
75	Mosina	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 2	Kościelna	2	62-050
76	Mosina	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Topolowa	2	62-050
77	Nietążkowo	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Dudycza	4	64-030
78	Nowe Miasto nad Wartą	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół w Nowym Mieście nad Wartą	Szkolna	1	63-040
79	Nowy Tomyśl	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	SCZANIECKIEJ	1	64-300
80	Nowy Tomyśl	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	os. Północ	37	64-300
81	Objezierze	Zasadnicza Szkoła Zawodowa		3	64-600
82	Oborniki	Zasadnicza szkoła zawodowa	Szymańskiego	5	64-600
83	Odolanów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Odolanowie	Bartosza	14	63-430
84	Opalenica	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Gimnazjalna	1	64-330
85	Opatówek	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Parkowa	1	62-860
86	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3	Wolności	23	63-400
87	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 5	Partyzancka	29	63-400
88	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1	Poznańska	43	63-400
89	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4	Kantaka	6	63-400
90	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	Wolności	12	63-400
91	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2			63-400
92	Ostrów Wielkopolski	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna			63-400
93	Ostrzeszów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Gen. Sikorskiego	19	63-500
94	Ostrzeszów	Zespół Szkół Nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2	KRAŃCOWA	7	63-500
95	Ostrzeszów	ZS po gimnazjum 2 letnia	Generała Sikorskiego	9	63-500
96	Ostrzeszów	ZS po gimnazjum 3 letnia	Generała Sikorskiego	9	63-500

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

97	Owińska	Zasadnicza szkoła zawodowa	Plac Przemysława	9	62-005
98	Piła	Zasadnicza Szkoła Zawodowa - Specjalna	Sikorskiego	73	64-920
99	Piła	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 5	Sikorskiego	73	64-920
100	Piła	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1 w ZSP nr 1	Ceglana	4	64-920
101	Piła	ZSZ w zespole	Teatralna	1	64-920
102	Piła	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4	Jana Kilińskiego	16	64-920
103	Piła	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Warsztatowa	6	64-920
104	Pleszew	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Stowarzyszenia "Edukacja - Młodzież"	ALEJE WOJSKA POLSKIEGO	21	63-300
105	Pleszew	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2 im H.Cegielskiego	Poznańska	36	63-300
106	Pniewy	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Wolności	10	62-045
107	Pogorzela	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Pogorzeli	Krobska	19	63-860
108	Powiercie	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Powierciu		31	62-600
109	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 4	Szamarzewskiego	78/82	60-569
110	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Bydgoska	4a	61-127
111	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 40	Wagrowska	9	61-372
112	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 28	Raszyńska	48	60-135
113	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Grunwaldzka	152	60-309
114	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 27	Świt	25	60-375
115	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3	Podkomorska	49	60-326
116	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 18	Szamotołska	33	60-365
117	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4	Śniadeckich	54/58	60-771
118	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 5	Łozowa	77	61-448
119	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 34	Przełajowa	4	61-622
120	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 29	Świerkowa	8	61-472
121	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 23	Kazimierza Wielkiego	17	61-863
122	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 8	Warzywna	19	61-658
123	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 9	Zamenhofa	142	61-139
124	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 5	Swoboda	41	60-389
125	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Przełajowa	6	61-622
126	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 6	Św. Floriana	3	60-536
127	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2	Żniwna	1	61-663
128	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 1	Żniwna	1	61-663
129	Poznań	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 7	Działyńskich	4/5	61-727
130	Przemęt	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Powstańców Wlkp.	1	64-234
131	Przygodzice	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	PTR	6	63-421
132	Rataje	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Chodzieska	9	64-800

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805, fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

133	Rawicz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	17 stycznia	28	63-900
134	Rawicz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Rawiczu	Gen. Grota Roweckiego	9F	63-900
135	Rawicz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Rawiczu	Hallera	12	63-900
136	Rogoźno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	II ARMII WOJSKA POLSKIEGO	1	64-610
137	Rokietnica	Zasadnicza szkoła Zawodowa w Murowanej Goślinie	Szamotulska	24	62-090
138	Rychwał	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Konińska	46	62-570
139	Rydzyca	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Plac Zamkowy	2	64-130
140	Skoki	Zasadnicza Szkoła Zawodowa			62-085
141	Słupca	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Plac Szkolny	14	62-400
142	Słupca	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Kopernika	11 A	62-400
143	Sompolno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Gimnazjalna	2	62-610
144	Stara Łubianka	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Kościuszkowców	2A	64-932
145	Swarzędz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Mielżyńskiego	5a	62-020
146	Swarzędz	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Mielżyńskiego	5a	62-020
147	Szamotuły	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Mickiewicza	4	64-500
148	Szamotuły	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Mickiewicza	4	64-500
149	Śrem	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1	Józefa Wybickiego	2	63-100
150	Śrem	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3	Ks. J. Popiełuszki	30	63-100
151	Śrem	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2	Staszica	3	63-100
152	Środa Wielkopolska	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA NR 2	KOSYNIERÓW	2B	63-000
153	Środa Wielkopolska	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1	Paderewskiego	27	63-000
154	Trzcianka	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Sikorskiego	36	64-980
155	Trzcianka	Szkoła zawodowa	27-go Stycznia	100	64-980
156	Trzemeszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2 w Trzemesznie	Mickiewicza	35	62-240
157	Trzemeszno	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA	MICKIEWICZA	33	62-240
158	Turek	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	Aleja Józefa Piłsudskiego	5	62-700
159	Turek	Zasadnicza szkoła zawodowa	Milewskiego	3b	62-700
160	Wągrowiec	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Kcyńska	48	62-100
161	Wągrowiec	Zasadnicza Szkoła Zawodowa-Specjalna	Kcyńska	48	62-100
162	Witkowo	Szkoła Zawodowa	Park Kościuszki	9	62-230
163	Witkowo	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Wielozawodowa 2 i 3 letnia	Warszawska	29	62-230
164	Włoszakowice	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Karola Kurpińskiego	30	64-140
165	Wolsztyn	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	5 Stycznia	14	64-200

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

166	Wolsztyn	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA	KUSOCIŃSKIEGO	1	64-200
167	Wolsztyn	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA SPECJALNA	KUSOCIŃSKIEGO	1	64-200
168	Wronki	ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA	POWSTAŃCÓW WLKP.	25	64-510
169	Wronki	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych	Partyzantów	1	64-510
170	Września	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1 we Wrześni	Wojska Polskiego	1	62-300
171	Września	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3	Batorego	8	62-300
172	Września	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Rzemieślnicza nr 2	Koszarowa	12	62-300
173	Wyrzysk	Zasadnicza szkoła zawodowa	Wiejska	1	89-300
174	Zagórów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa 3	Pyzderska	75	62-410
175	Zbąszyń	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	17 Stycznia 1920r.	27	64-360
176	Zduny	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	STRZELECKA	10	63-760
177	Złotów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2	8 Marca	5	77-400
178	Złotów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1	Norwida	10	77-400
179	Żychlin	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	Parkowa	2	62-571

Źródło: Dane identyfikacyjne szkół i placówek według danych SIO z 3. stycznia 2010 r. Nr 2008.09.30/03, www.men.gov.pl

Załącznik 5. Wykaz cechów rzemieślniczych z terenu Wielkopolski

Cech Rzemiosł				Kierownik	Starszy Cechu
REGION MIASTA POZNANIA					
Wielkopolski CR Budowlanych	61-874, al. Niepodległości 2	851-79-36 fax	853-78-05 w. 225	Dyr. Edward Kwiatkowski	Wojciech Wiatr – Cechmistrz
CR Drzewnych	61-874, al. Niepodległości 2	852-46-24 fax	853-78-05 w. 242		Adam Adamski – Cechmistrz
CR Metalowych Elektrotechniczn. i	61-761, ul.	852-05-06	852-05-07	Eugenia Zyber	Marian Kuliński

111

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Motoryzacyjnych	Żydowska 4		fax		
CR Różnych	61-874, al. Niepodległości 2	852-94-14 fax	853-78-05 w. 290	Violetta Wawrzyniak	Stanisław Marczak - Cechmistrz
Cech Ślusarzy i Rzemiosł Pokrewnych	61-840, ul. Świętosławska 10	852-24-91 fax		Anna Łęcka	Czesław Stefaniak
Cech Cukierników i Piekarzy	61-874, al. Niepodległości 2	853-26-51 fax	853-78-05 w. 252, 288	Bożena Geneja	Stanisław Butka
CR Włókienniczych	61-891, ul. Kościuszki 57	853-78-95 fax		Elfriede Jeran	Henryk Bielawiak
Wlkp. Cech Rzeźników – Wędliniarzy – Kucharzy	61-874, al. Niepodległości 2	852-60-22	853-78-05 w. 223	Grażyna Dolata	Aleksander Teclaw
Międzywojewódzki C. R. Optycznych	61-891, ul. Kościuszki 57	853-77-83 fax	853-78-05 w. 229 fax	p.o. Zofia Stempowska	Leszek Gołuch
Cech Bioenergoterapeutów, Radiestetów i innych rzemiosł paramedycznych	60-823, ul. Słowackiego 8/66	603-976-588 (tel. kom. G. Grabowska)		Zbigniew Lubowiecki	Grażyna Grabowska
Wielkopolski Cech Fotografów	61-874, al. Niepodległości 2				Waldemar Marek Pietura
REGION POZNAŃSKI Z SUBREGIONEM GNIEŹNIEŃSKIM					
Cech Rzemiosła i Małej Przedsiębiorczości Gniezno	62-200, ul. Tumska 15	426-36-37	426-45-00 fax	Anna Wegner	Stefan Pokładecki
CRR Nowy Tomyśl	64-300, ul. W. Witosa 1	442-26-85		Lidia Markowiak	Włodzimierz Szymański
CRR Oborniki Wlkp.	64-600, ul.	296-06-58 fax		Halina Olech	

112

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	Ogrodowa 5				
CRR Szamotuły	64-500, ul. Wroniecka 39 a	292-05-60 fax		Andrzej Szczupski	Włodzimierz Brzeziński
CRR Śrem	63-100, ul. Kolejowa 10	283-59-53 fax		Magdalena Kramm	Stanisław Michałowicz
CRR Środa Wlkp.	63-000, ul. Cechowa 4	285-22-43 fax		Wiesława Kubiak	Tadeusz Patecki
Cech Stolarzy Swarzędzkich	62-020, ul. Wrzesińska 41	817-21-37 fax	817-30-55	Kinga Zaworska	Bogdan Nowacki – Cechmistrz
CRR Września	62-300, ul. Kościelna 5	436-23-69 fax		Halina Nowak	Marian Gawron
Cech Rzemieślników, Kupców i Przedsiębiorców Murowana Goślina	62-095, Pl. Powstańców Wlkp. 13	812-20-50 812-24-61 fax		Alicja Przybylska	Jerzy Pędziński
Powiatowy CRR -Małej i Średniej Przedsiębiorczości Grodzisk Wlkp.	62-065, ul. Szeroka 1	444-58-84		Małgorzata Spieczynska	Marek Łeske
CRR Wolsztyn	64-200, ul. Słodowa 1	068	384-36-59 fax	Mariola Kwiecień	Andrzej Barski
CRR Międzychodzko – Drezdenecki	64-400, ul. 3 Maja 2	095	748-26-12 fax	Arleta Sroka	Teofil Dobkowicz
CRR Zbąszyń	64-360, ul. Garczyńskich 6	068	386-06-22	Janina Feliś	Zenon Łodyga
REGION KALISKI					

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Związek Rzemieślników Cechowych Kalisz	62-800, ul. Browarna 10	062	757-17-18, 757-45-83 757-33-18 fax	Ryszard Zimowski	Ryszard Zimowski
REGION KONIŃSKI					
CRR Koło	62-600, ul. Włocławska 7	063	272-09-51 fax	Jolanta Matuszewska	Sylwester Bugaj
CRR Konin	62-500, ul. 3 Maja 48	063	246-70-72 fax 246-74-72 fax 246-74-73, 242-81-20	Lidia Lorencka	Marek Skoraszewski
CRR Słupca	62-400, ul. Warszawska 33	063	275-10-50 fax	Andrzej Machowiak	Leon Machowiak
CRR Turek	62-700, ul. Kaliska 47	063	278-53-32 fax	Marian Kiszewski	Wojciech Basiński
REGION LESZCZYŃSKI					
CRR Gostyń	63-800, ul. Wiosny Ludów 2	065	572-09-34 fax	Ewa Szaferka	Marian Tyrzyk
Powiatowy Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości Kościan	64-000, ul. Rzemieślnicza 2/4	065	512-10-79 512-02-43 fax	Sylvia Gryś	Tadeusz Drgas
CRR Leszno	64-100, al. Jana Pawła II nr 6	065	520-20-48 fax	Andrzej Maciejewski	Jan Majchrzak

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

CRR Rawicz	63-900, ul. Wojska Polskiego 26	065	545-21-85 546-46-37 fax	Leszek Stoiński	Bogdan Skupin
CRR Wschowa	67-400, ul. Lipowa 1	065	540-22-36	Janina Lech	Bogdan Matusz
CRR Góra	56-200, ul. Starogórska 2a	065	543-23-84 fax	Iwona Birecka	Eugeniusz Stankiewicz
CRR Śmigiel	64-030, ul. Północna 8	065	518-94-07 fax	Anna Skoracka	Jan Chomski
REGION PILSKI					
CRR Chodzież	64-800, ul. Raczkowskiego 1	067	282-80-54	Gertruda Kaczmarek	Edmund Kaczmarek
CRR Czarnków	64-700, Pl. Wolności 1	067	255-27-88 255-27-92 fax	Marek Geremek	Henryk Garstka
CRR Piła	64-920, ul. Bydgoska 35	067	215-74-79 fax 351-10-97	Teresa Skrzypczyk	Jan Janczewski
CRR i Przedsiębiorczości Rogoźno	64-610, ul. Wielka Poznańska 18	067	261-73-99 fax	Anna Andrzejczak	Jan Wojciech Kapela
CRR Trzcianka	64-980, ul. 27 Stycznia 85	067	216-33-15 fax	Joanna Olszewska	Ryszard Woźny
CRR Wątcz	78-600, ul. Kilińszczaków 38	067	258-29-87 fax 258-29-76	Małgorzata Kasperska	Stefan Nurek
CRR Wągrowiec	62-100, ul.	067		Krystyna	Michał

115

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	Janowiecka 1		262-01-20	Łasińska	Kaniewski
CRR Wronki	64-510, ul. Kręta 9	067	254-12-20	Grażyna Kęsa	Roman Nawrot
CRR Złotów	77-400, ul. Cechowa 11	067	263-32-31 fax	Maria Pietras	Karol Pufal
BIURA PEŁNOMOCNIKÓW IZBY					
		(kier.)			
Leszno	64-100, ul. Spółdzielcza 2, Budynek B – I piętro	065	526-92-42	Klemens Durka	
Konin	62-500, ul. 3 Maja 48	063	245-74-24	Ryszard Galewski	
Piła	64-920, ul. Bydgoska 35	067	214-82-85	Danuta Łobaczewska- Jeleń	

Źródło: WIR w Poznaniu, sporządziła: M. Białas, 2010-05-11

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805, fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Załącznik 6. WYKAZ SPÓŁDZIELNI RZEMIEŚLNICZYCH

Lp.	NAZWA	ADRES	TELEFON	PREZES	PRZEW. RADY NADZ.
REGION MIASTA POZNANIA					
1.	Błacharsko-Instalacyjna	ul. Wierzbowa 3/4 61-835 Poznań	853-16-13, 853-16-93 852-90-49 fax biuro@srbi.p!	Michał Nowacki	Józef Waściński
5.	Mechaników	ul. Wawrzyniaka 10 60-505 Poznań	847-32-71 847-46-52 fax biuro@smp.com.pl www.smp.com.pl/	Wojciech Gołembiewski	Tomasz Berger
	Produkcji Różnej i Usług „STARÓWKA ”	ul. Dominikańska 7a 61-762 Poznań	852-37-12 852-37-14 fax starowka@bjb.pl	Jan Czarnecki	Czesław Hetmański Kier. Biura Elżbieta Niedrich
	Zdunów, Usług Budowlan. i Produkcji	ul. Słowiańska 53c 61-664	826-60-33 spoldzielnia_ zdunow@po	Sławomir Onderka	Ryszard Grobelski Kierownik – Jolanta

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	Różnej	Poznań	czta.fm		Nowak
	Spółdzielcza Hurtownia Rzemiosła	ul. Sytkowska 43 60-413 Poznań	841-72-01 fax mkozanecki@O2.pl	Antoni Odzimek	Adam Gołembowski Marek Kozanecki – Kier. Biura
REGION POZNAŃSKI Z SUBREGIONEM GNIEŹNIEŃSKIM					
	Wielobranżowa	Pl. Powstańców 13 62-095 Murowana Goślina	812-24-61 Nie mają adresu!	Mirostawa Wegner	Bogdan Dura
	Wielobranżowa	ul. Kowalska 1 64-600 Oborniki	296-00-37 fax 296-00-89 sprzoborniki@tlen.pl	Marian Człapa	Roman Nadstaga
	Wielobranżowa	ul. Kolejowa 10 63-100 Śrem	283-42-68 b.g.ziolkowscy@interia.pl	Grzegorz Ziółkowski	Leszek Koprucki
REGION KALISKI					
	Metalowców „Kotlarz”	ul. Kaliska 98 63-300 Pleszew	(062) 508-31- 31, 508-34-	Henryk Siemko	Marek Andrzejewski Dyrektor -

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

			34,742-26-92 fax, 742-90- 69 fax kotlarz@kotlarz.com.pl www.kotlarz.com.pl		mgr inż. Waldemar Nawrocki
REGION KONIŃSKI					
	Wielobranżowa	ul. Włocławska 7 62-600 Koło	063-272-15- 03 063-261-99- 46 fax spolrzem@wp.pl	Józef Szafrąński	Marek Szydłowski Stanisława Rossa – kierownik
	„Zagłębie”	ul. Sybiraków 4/24 62-510 Konin	063-242-85- 57 fax sr.zaglebie@neostrada.pl	Jan Łuczak	Roman Latanowicz
REGION PILSKI					
	Wielobranżowa	ul. Raczkowskie go 1 64-800 Chodzież	067-281 -04 - 16 cech.chodziej@wp.pl	Z-ca Prezesa Czesław Tomczyk	Edmund Kaczmarek

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	„Krajna”	ul. Cechowa 11 77-400 Złotów	067-263-26- 22 fax skrajna@poc zta.onet.pl	Henryk Pawlicki	Tadeusz Tomczyk
		ul. 27 Stycznia 85 64-980 Trzcianka	067-216-20- 82 spolrzemtrzci anka@onet.e u	Kazimierz Godawa	Leszek Runowski

Źródło: WIR w Poznaniu, Sporządziła: M. Białas, 2010-03-12

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego